

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11022

DRAMEN

Aaron Kushnirov

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. קושניראוו

דראמען

פארלאג „עמעס“, מאַסקווע 1935

רעדאקטער-ג. זיטוואקאָד

אינ דער דריטער אופלאגע פון „הירש לעקערט“, וואָס
גייט אַרײַן אין דעם באַנד „דראַמענ“, האָב איך געמאַכט אײ-
ניקע ענדערונגען, וואָס זײער צײל איז—נאָכ מערער פאַר-
שארפן און אויסקלאָרן די אײדישע און קינסטלערישע לײניעס
פונעם דאָזיקן ווערק.

צוגלײַכ מיט „הירש לעקערט“ און מיט דער דראַמאַטישער
פאָעמע „דער אורטייל קומט“ האָב איך אין דעם באַנד אײַנ-
געשלאָסן אויך מײַן איבעראַרבעטונג פון לאָפּע דע וועגאַס
„שעפּסנקוואַל“ אונטערן נאָמען „פּאַלק“.

א. ק.

הירש לעקערט

מיט ליבע געווירמעט

מ. ליטוואקעוויג

אַנטיילונעמער

הירש לעקערט.

פייחל.

יאנקל.

שיינע — אן ארבעטער.

זילבערשטיין — א בוכהאלטער א בונדאָוועב.

סענדעראצקי — א פוילישער ארבעטער.

סאַניע שערעשעווסקי — א זובאטאָווקע.

פאַנ-וואָל — ווילנער גובערנאטער.

באַגאליי — זשאנדארמען-פּאָלקאוויק.

נאזימאָוו — פּאָליצמייסטער.

טשעקינג — א שפּיק.

מאַטל עסרעג — א ריכער באלעבאָס פון א שוטטער-ווארשטאט.

בערל שניידער — באלעבאָס פון א ווארשטאט.

ראָוו.

מאלקע לעקערט.

פּרוי עסרעג.

יינגל.

ייִדענע — דעם יינגלט מאמע.

אדיוטאנט — באם גובערנאטער.

דאָקטער.

אלטער פאָרעצ.

קלעפער.

וועכטער.

ארבעטער, זובאטאָרצעט, גאָראָדאָוויענ, קאָזאָני, אוילעמ.

קימט סאָר אינ ווילנע. אינ אפרעל — מי 1902 יאָר.

ערשטער אקט

ערשטע סצענע

איג גובערנאטערס הויז. באלויכטענע זאלן. מוזיק. אסא פאָרערשטן פלאַט
פאָנ-וואל און נאזימאָוו.

פאָנ-וואל

נו, פאָליצמייסטער, איך בין גרייט אייך הערן.
דערציילט... דערציילט, וואָס טוט די פאָליציי,
קעדיי ניט צו דערלאָזן דאָ אינ שטאָט
אַט די... פארברעכערישע דעמאָנסטראַציע.
(זעצט זיך)

נאזימאָוו

איך האָב די ערע, אייער עקסעלענצ,
צו מעלדן אייך: אינ שטאָט איז רי און אָרדענונג.
(פאָנ-וואל נויזט מיט א שטוסען זשעסט נאזימאָוו, ער זאָל זיך
זעצן. נאזימאָוו זעצט זיך פאָרויכטיק צו און הייבט זיך פלינק ווידער
אויפ.)

ווי אייער עקסעלענצ האָט דאָס באפוילן,
און לויט די צעטלעך פון זשאנדארמען-טייל —
געמאכט געוואָרן זיינען אומעטומ
די אונטערזוכונגען און די ארעסטן.

ניט דורכגעלעזונג איז קיין איינציק הויז,
 אפ וועלכן ס'איז א מינדסטער כשאד געפאלן.
 און אומעטום אינ שטאָט פארשטארקט די וואכ —
 ווי אייער עקסעלענצ האָט דאָס באפוילן...
 און אונטער אופזיכט פון א שארפן אויג
 איז יעדער איינער, ווער ס'איז נאָר פארדעכטיק.
 איצט קאָן מען האָפן, אייער עקסעלענצ,
 ניט מעגלעך זיינען קיינע דעמאָנסטראציעס...

פאָן - וואָל

גוט, פאָליצייסטער, זעצט זיך, איך באוויליק
 די מיטלען, וועלכע זיינען דורכגעפירט.
 זאָל געבן גאָט און זאָלן דורכגיין רויק
 די טעג, אפ וועלכע ס'איז פארטראכט בא זיי
 אָט די פארברעכערישע... דעמאָנסטראציע.
 וועל איך דער פאָליציי... פאר טרייער דינסט
 מיין הייסן דאנק דורך א באפעל דערקערן...

גאָלדמאָן

כ'דאנק, אייער עקסעלענצ.

פאָן - וואָל

אפ שווערער דינסט געפינען מיר זיך דאָ, —
 מיר זיינען דאָ געשטעלט, ווי טרייע היטער
 פון רוטלאנד און פון קייסערס טראָג,
 אינ אָט דעם קאנאָ, ניט-רוסישן און פרעמדן,
 וואָס איז מיט סאָנימ אינערלעכע פול —
 מיט ייִדן, מיט פאָליאקן, וועלכע ווילן
 זיך אונטערגראָבן אונטער אונדזער מאכט.
 דאָ קאָנען מיר ניט רויק זיין און זיכער:
 מיט שאַטנס פיינטלעכע איז פול די שטאָט,

אינ יעדער ברוסט דאָ קלאַפּט אַ האַרצ אַ פּינטלעכס ;
פונ יעדן פענצטער קוקט אַ פּינטלעכ אויג.
זיי האַלטן נאָכ די פּינטלעכקייט פאַרבאָרגן,
נאָר אַט-אַט רייסט זי זיכ אַרויס אַפּ גאַס,
אַט דרינגט זי שוין אַריין אַהער אַפּילע,
קעדיי צו טאָגן אַ וואַקל אונדזער רן.
אַ שווערע פּליכט: דאָ מוז מען שטענדיק וואַכ זײַן.

נ א ז י מ אָ וו

איר זאָגט גאַנצ ריכטיק, אַייער עקסעלענצ.
פּאַליאַקן, יידן, — וואָס איז דאָ צו ריידן,
אַרצ מענטשן ניט קיין זיכערע.

פּאָגן-וואָל

פאַרשטייט זיכ,
אויכ צווישן זיי פאַראַן, כּאָטש ניט קיין סאַכ,
אַזעלכע, וועלכע דאַרפן רן אונ אָרדענונג.

נ א ז י מ אָ וו

גאַנצ ריכטיק, אַייער עקסעלענצ... פאַראַן...
פאַראַן באַ אונדז... אַ פאַבריקאַנט דאָ אַיינער...
אַ ווילער מענטש... אַט כּאָטש ער איז אַ ייד...
ער שפּירט נאָכ זײַנע אַרבעטער אַליין.
אַונ טאָמער עפעס... גיט ער באַד צו וויסן
פּערזענלעכ מיר... אונ אַט דער פאַבריקאַנט
(דאָס איז געווען פאַר זייער עקסעלענצ
דעם פּרזערדיקן ווילנער גובערנאַטער)
האַט אַויסגעשפּירט באַ זיכ אינ דער פאַבריק
אַיין זשיד אונ צוויי זשידאָווקעס, וועלכע האָבן
פאַרווערטע פּראָקלאַמאַציעס כאַרשפּווייט.

פּאָן-וואָל

אַ, זייער גוט. אזעלכע דארפ מעג אכטן,
און יענע דארפ מעג אויסוואַרצלענע בין ענד.

נאזימאָוו

מע האָט זיי, אָט די דריי, דאָרט ארעסטירט
און זיי גענומען אָפּפירן צום פריסטאוו,
נאָר... אייער עקסעלענצ, אינמיטן גאט
איז א האמוני פון ארבעטער בא טויזנט
מיט שטיינער און מיט שטעקנס אינ די הענט
באפאלן דעם אוריאדניק און די סאָטסקעס...
און אָפּגעשראָגן זיי... און זיי באפרייט...

פּאָן-וואָל

באפרייט!.. דאָס איז דאָך שוין א בונט!

נאזימאָוו

גאנצ ריכטיק, אייער עקסעלענצ... א בונט...

פּאָן-וואָל

א שאנד. וואָס האָט געטאָן די פאָליציי?

נאזימאָוו

ווי נאָר זי איז געקומען אפן אָרט,
איז דער האמוני פון דאָרט זיך גלייכ צעלאָפּן.

פּאָן-וואָל

און קיינעם ניט געכאפט? א שאנד! א שאנד!

נאזימאָוו

פארהאלטן נאָר די אָנפירער; דריי יידן —

דעם שוסטער הירשל לעקערט אונ... נאָכ צוויי...
מע האָט זיי ארעסטירט... אונ...

פאָן - וואָל

אופגעהאנגענ?!

נאָזימאָוו

ניינ... נאָר ארויסגעשיקט...

פאָן - וואָל

א קליינע שטראַפ!

בא מיר וואָלט ער זיכ אפ א שטריק געבויטעט...
(פאזע. גייענ צוריק אינ זא)

מע קאָן פון זיי אצינד דערווארטנ אלץ...

מיר מוזנ אָנעמענ די שטרענגסטע מיטלענ,

אז אינעם טאָג פון זייער ערשטנ מי

זאָל דאָ קינ איינער ניט פון זיי אפילע

דערוועגנ צו באווייזנ זיכ אפ גאס.

זיי ווילנ אונדזער אָרדענונג צעטרייסלענ,

זיי ווילנ דורכדרינגענ אהער דורכ ווענט...

מיר מוזנ שטענדיק וואכ זיינ, פאָליצמייסטער,

מיר מוזנ שטארק זיי האלטנ אינ די הענט.

צווייטע סצענע

גאס אינ ווילנע. בירשזנקל. טוג דער סיר וואלגערנ זיכ ארויס עטלעך
כע אויבעטער איינגעקלאמערטע איינע אינ די אנדערע. קוילעס, גע-
שרייענ.

סענדעראצקי

זובאטאָווצעס!

יאנקל

צעשפאלטנ זיי די קעפ!

זיי זאלן ניט דערוועגן זיכ דאָ ווייזנ!

סענדעראצקי

פארעטער נידערטרעכטיקער! שפיאָנ!

(עס לויפט זיכ צונויף א רעדן ארבעטער, עס קומענ אָן ספּויל אונ שיינע.)

פיוול

ווארט—יאנקל! שטיי! דערצייל, וואָס קומט דאָ פאָר!

יאנקל

זובאטאָווצעס!

סענדעראצקי

שפיגלענע! הינטיש בלוט!

שיינע

וואו האָט איר זיי דערטאפט?

יאנקל

אַט טאקע דאָ.

סענדעראצקי

מיר זיצן זיך אזוי אונ טרינקען ביר—

יאנקל

און זיי אנטקעגן אונדו...

און הייבן אָן פונווייטן...

מיט זיסע ריידעלעך, מיט כיטרעקייט...

סענדעראצקי

איך האָב זיי באלד דערקאָנט...

פייורל

וואָס האָבן זיי געזאָגט?

סענדעראצקי

אַהאָ, וואָלסטו געזען, וואָלסטו געהערט,
ווי מע האָט אימ גענומען אינ דער ארבעט—

פארוואָס און ארבעטער, א ייד, א שוסטער,—

וואָס האָט ער גאָר צו טאָן מיט א פאָליאק,

מיט מיר...

יאנקל

מיט גויים פונ דער אייזנבאן...

ער זאָגט: אונדז דארף ניט אָנגיין פּאָליטיק,
דאָס איז אַן אַרבעט פאַר אינטעליגענטן.

סענדעראצקי

און נאָך און נאָך אַזעלכע זיסע רייד...

יאנקל

אַז אַרבעטער באַדאַרפֿן וויסן אײַנס:
דערשלאָגן זיך אַ העכערונג פֿון לױן,
פאַרגרינגערן פֿיל ווייניק אונדזער לאַגע,
און דאָס וועט אונדז ניט שטערן קײנער טאָג
דורך זײער אומאַפֿהענגיקער פאַרטיי.

פֿיור

אַזוי האָט ער געזאָגט?

יאנקל

אַזוי געזאָגט.

ווי דען, דו מײַנסט, ער וועט דיר אַנדערש זאָגן?

שײַנע

פאַרוואָס זשע האָט איר גלײַך אײַם ניט געפֿרעגט,
ווי קומט דאָס, וואָס איג מינסק האַלט אײַצטער שמאַל?
מיט זײער אומאַפֿהענגיקער פאַרטיי?
באַדאַרפֿט אַ פֿרעג טאָג זײ.

פֿיור

באַדאַרפֿט! באַדאַרפֿט!

יאנקל

אַט נא, אָט האָסטו! אָפֿגעזאָגט אַ מעמערע:
באַדאַרפֿט אַ פֿרעג טאָג זײ! וואָס טױג מיר פֿרעגן?...

כי'ווער גיין דיסקוסיעס מיט זיי פארפירנז..
איכ זע דאָכ שויג, מיר איז דאָכ קלאָר זיין מיינ —
בינ איכ אימ גלייכ פארפאָרן אינ די ציינ!
(יאנקל אונ סענדעראצקי אָפ צוריק אינ ביר-שענק)

שײנע

— אינ מינסק האלט איצטער זייער שמאָל מיט זיי —
קימאט צוויי יאָר זיי האָבן דאָרט געארבעט,
די פאָליציי אליינ האָט זיי געשטיצט,
געהאָלפן אויסשפילן א צוויי-דריי שטרייכן,
געמיינט דערמיט די ארבעטער פארבלענדנ...
צו שפאלטן זיי אונ אָפציען פונ קאמפ...
נאָר אלע ווייסן שויג דאָרט, ווער זיי זיינען,
אונ קיינער לאָזט זיכ שויג ניט נארן מער,
איז וויל מען איצט א פרוו טאָג דאָ די שפיל
אונ שאפן אויכ בא אונדז אזא פארטיי...

פּײַויל

דאָ וועט זיכ זיי ניט איינגעבן די קונצ!
קומ, שיינע, אָט ווער איכ זיי נאָכ דעריאָגן,
ווער איכ זיי ווייזן א זובאטאָושע פארטיי...
(שלעפט זי נאָכ זיכ)

שײנע

— ניין, איכ באדארפ דאָ צווארטן א ווילע,
באלד קומט אהער... טרעפ, פּייַויל, ווער עס קומט...

פּײַויל

איכ הייב ניט אָן צו וויסן, ווער דארפ קומען...

שײנע

ווען דו וואָסט וויסן, פּייַויל, ווער עס קומט,

וואָלסטו שוין אזוי רויק ניט געשטאנען,
דו וואָלסט בא מיר געשפרונגען איצט פונ פרייד.

פֿי ווֹר

נו, זיי ניט די נעשאַמע, זאָג שוין ווער.

שײנע

ניין, האָב געדולד, די פרייד איז שטענדיק גרעסער,
ווען מע דערזעט זיך אומגעריכטערהייט.

(ווייזט אָן פֿוילען אין א צווייטער זיט)

נו, מיינע, זע, ווער קומט דאָס אָן פונ דאָרטנ...
אהינצו קוק, דו זעסט ניט ווער עס גייט?

פֿי ווֹר

איך זע ניט קיינעם... א, דו טרייבסט קאטאָוועס.
(קערעוועט זיך אויס און דערזעט פֿלוצלינג לעקערטן.)

אב, הירשר! אָט א גאסט! ווען קומסטו אָן?
אזעלכער ווינט האָט דיך אהער פארטראָגן?
אזויפיל צייט האָט קיינער ניט געוואוסט
וודהיט איז דיין געבייט אהינגעקומען.

וואָס מאכסטו?

לעקערט

אָט דו זעסט דאָך מיך: איך לעב.
און אז מע לעבט, ווי זאָגט מען, גוטער ברודער,
דערלעבט מען זיך...

פֿי ווֹר

מע האָט דיך שוין באפרייט?

לעקערט

באפרייט? א נאר וואָלט איך געווען צו ווארטן,
זיי זאָלן קומען זאָגן מיר: ביסט פריי.

ניינ, גוטער ברודער, האָט מעג דיכ געפאקט,
איז דארפסטו אפ קיינ קאָוועד שוין ניט ווארטן.
א גוטער פערד צערייסט אריין די פענט,
א פוילער — ווארט, מע זאָל זיי אימ צעבינדן.

פֿי ווֿל

ווי האָט זיך דיר געלעבט דאָרט אינ דער פרעמד?

לעקערט

אן ארבעטער איז אומעטומ א פרעמדער
און אומעטומ אן אייגענער באגלייכ,
מע ווערט ניט אייגן צווישן באלעבאטימ,
מע ווערט ניט צווישן ארבעטער פארפרעמדט.
וואָרט איך נאָר ניט געוועזן דאָרט געפענטעט —
די פאָליציי לאָזט מיך ניט אָפּ פונ אויג,
דאָס בלוט קאָכט אופ אינ דיר צו יעדער רעגע
און דו מוזט זיצן מיט פארלייגטע הענט.
האָב איך די פיס גענומען אפ די פרייצעט,
און איך בין ווידער דאָ...
שײנע

א קלוגע זאכ,

וואָס דו ביסט ווידער דאָ...
פֿי ווֿל

א ווילע זאכ...
וואָס הערט זיך עפעס דאָרט אינ יענע קאנטן,
ווי לעבן דאָרטן ארבעטער, דערצייל.

לעקערט

מע ליגט דאָרט אויך אינ דירערד אזוי ווי דאָ,
מ'איז אומעטומ דאָס זעלבע, וואָס אינ ווילנע.

פֿי ווֹרֿ

דו ווייסט שוין דען, וואָס טוט זיך דאָ אינ ווילנע?

לעקערט

כיהאַב שוין געהערט, וואָס איר האָט אויסצושטיין
פונ נייעם גובערנאטער, פונ פּאָג-וואַלן.

שיינע

א נייער בעזעם — וויל ער קערן ריינ.

לעקערט

א נייעם בעזעם ווייבט מען אָפּ די ריטער...

פֿי ווֹרֿ

מיר ווילן טאקע, אז דער ערשטער מיין
זאָל היינטיקס יאָר אימ כאַטש א גוטן ברי טאָג.

לעקערט

איר האָט באשלאָסן שוין א דעמאָנסטראציע?

פֿי ווֹרֿ

די פּראגע ווערט באהאנדלט נאָך דערווייַל.

שיינע

די גאנצע מאסע וויל א דעמאָנסטראציע,
עס צווייפלט נאָך דערווייַל דער קאָמיטעט...

פֿי ווֹרֿ

נו, נו, מיר וועלן פאר דער צייט ניט רייזן,
דער קאָמיטעט דארף זאָגן ערשט זיין וואָרט.

שיינע

ער וועט דאָס זאָגן דעמלֿט, ווען די מאסע

וועט אָנהייבן צו שרייען אפ א קאַל.
די מאסע וועט א גוטן שטויס אימ געבן,
וועט ער זיך עפשער רירן פונעם אָרט.

פ י ו ל

פארטרויסטו עפשער ניט דעם קאָמיטעט?

ש י נ ע

זאָג דו, פארוואָס זאָל איך אימ יאָ פארטרויען?
אז איך הייב אָן אלץ קלאָרער צו פארשטיין,
ווהינ אונדז שטויסט דער „בונד“ און זיינע פירער.
די מאסע רייסט זיך יעדן טאָג אינ קאמפ,
און זיי פארשטייען אָפּהאלטן און צוימען,
און אָפקילן און לעשן אונדזער דראַנג.
זיי ווילן, קלוימערשט, אויסמיידן געפארן,
זיי זיינען, קלוימערשט, פאָרויכטיק און קלוג.
(טומל אינ בירשענקל. עס לויפט ארויס יאנקל)

י א נ ק ל

עי, כעוורע, גיך אהער, אהערצו גיכער!
זיי זיינען ווידער דאָ.
(פיינדל לאָזט זיך ווידער גיין)

ל ע ק ע ר ט

ווהינ? ווער איז?

ש י י נ ע

זובאטאָווצעס! דו האָסט נאָך ניט געהערט?

ל ע ק ע ר ט

פאראן בא אייך דאָ אויך זובאטאָווס לייט?

ש י י נ ע

פאראן דאָ א פאָלקאָוויניק באַגאליי,

אימ ווילט זיך שאפן אויך בא אונדז אינ ווילנע
אנ אומאָפּהענגיקע זובאַטאָוועשע פּאַרטיי.

לעקערט

איז קומ, מע דארפ זיי זען.
(פּיזל אונ עטלעכע זובאַטאָוועשע גייען, קרינג זיך)

שיינע

אָט גייען זיי אליין...
אונ סאָניע שערעשעוויסקי אויך מיט זיי, —
זי גייט זיך אָנעמען פּאַר אירע לייט...

לעקערט

וואָס רעדסטו, שיינע? סאָניע איז מיט זיי?

שיינע

געוואָרן זייער אָנפירערן דאָ.
די רעכטע האנט פונעם פּאַלקאָוויק באַגאָרטיי.

לעקערט

נאָר סאָניע קאָן ניט זיינ קיין פּראָוואַקאַטער!..
(וויל זיך לאָזן אנטקעגן. שטעלט זיך אָפּ)

שיינע

געלאָזט זיך איינריידן, אז די אַכראַנקע
מיינט גיטס די ארבעטער...

סאָניע (אפּן פּאַרערשטן פּלאַן צו פּלווען)

וואָלט איר גערעכט געווען, וואָלט איר גערעדט
ניט מיט די פּויסטן...

(רעזעט לעקערטן)

זירש, ביסט דען דאָ?

(וויל זיך לאָזן צו לעקערטן. לעקערט שוועגט פּאַרלוירן. שיינע באַזיך -
טיקט לעקערטן, שרייט אויך)

שׁ י נ ע

מיר דארפן ניט קיין שוטפעסדיקע בריינט
מיטן זשאנדארמ באַגאליי!
קומט..

(אלע הייבן אָב אוועקגיין. לעקערט, נאָכ א רעגע וואַקלעניש, בלייבט)

ל ע ק ע ר ט

דו... אונ דער פּאָלקאָוויק באַגאליי?

(סאַניע, וועלכע איז געשטאנען גרייט צו באגריסן זיך פריינטלעך מיט
לעקערטן, ענדערט זיך גלייב, פילנדיק, אז לעקערט גיט איר ניט די האנט)

ס אָ נ י ע

פארוואָס ניט באַגאליי, אויב ער איז אונדז א פריינט?

ל ע ק ע ר ט

א פריינט פון ארבעטער דערקענט מעג נאָר אין קאמפ,
אונ דו, ווי האָסטו דאָס דערקענט אימ פאר א פריינט?

ס אָ נ י ע

צו וואָס טויג קאמפ, אויב קיינער שטערט אונדז ניט
דערשלאָגן זיך א בעסער, גרינגער לעבן
אפ א געזעצלעכע אונ גלייכע וועג?

ל ע ק ע ר ט

אזעלכע דראַשעס האָב איך שוין געהערט!

ס אָ נ י ע

נאָר הערן איז נאָכ ווינציק. קומ מיט מיר,
וועסטו אויך זען אונ וועסט זיך איבערצייגן,
ווי נוצלעך פאר די ארבעטער קאָגן זיינ
די אומאָפהענגיקע פארטיי.

לעקערט

ניין, מיכ וועסטו ניט איבערצייגן קיינמאל!
מיכ ווונדערט נאָר, ווי דו קאָנסט אין דעם גלייבן.

סאַניע

פארוואָס?

לעקערט

א פראָסטער סייכל! אפ דער וועלט
פאראן נאָר הונגעריקע און פאראן נאָר זאטע, —
כ'האָב קיינמאל ניט געזען, פון זינט איך לעב,
די זאטע זאָלן אָפגעבן פון זייערס.
זיי מאכן איצט געזעצלעך אונדזער קאמפ —
זיי מיינען דאָ געוויס ניט אונדזער טויווע.

סאַניע

איז גלייבסטו, הירשל, אז איך קאָן פאראטן?

לעקערט

נאָר לייכטזיגן איז ניט בעסער פון פאראט!
(פאווע)
ווי לאנג אז דו האָסט מיר געשריבן בריוו,
און יעדער בריוו געווען איז ווי א קנופ,
וואָס האָט צוריק געצויגן מיך קיין ווילנע!
איך האָב אזוי געריסן זיך פון ווייט...
געבענקט נאָך א באגעגעניש מיט דיר...
און איצטער שטייען מיר דאָ זאלבענאנד,
און דו ביסט איצט נאָך ווייטער ווי געווען...

(טוט א מאכ מיט דער האנט, גייט אוועק. סאַניע שטייט א רעגע פאר-
דירן, דערנאָך פאָרט זי זיך האסטיק נאָך אים. עס שלייכט ארויס טשעקינג
פארשטעלט ווי א ייד. עס קומט אייך מאלקע)

ט ש ע ק י נ

וואָס זײַט איר, ווייבעלע, געקומענ זוכנ ?

מ א ל ק ע

איכ זוכ ניט. איכ האָב דענ געזאָגט: איכ זוכ ?

ט ש ע ק י נ

אונ אויב איר זוכט, איז וואָס זשע זוכט איר דאָ ?

אַט גייט ארײַנ אהינ, וועט איר געמינענ...

(מאלקע וויל גיין)

איר וועט ארויסשיקנ מיר עפּשער מײַנעמ אויכ ?

מ א ל ק ע

ווער איז דאָס אײַערער ?

ט ש ע ק י נ

ווער איז דאָס מײַנער ?

אַט, כ׳וועל אײַכ אויסמאַלן, וועט איר דערקאַנענ:

א הויכער מיט א לענגלעכ פּאַנעמ... אַט...

א נײַער אָנצוג איז אפּ אימ...

מ א ל ק ע

גיי טרעפּ — א הויכער אינ א נײַעמ אָנצוג!

אַט ווייסט איר וואָס, גייט איר ארײַנ אהינ

אונ שיקט ארויס מיר מײַנעמ, ער איז אויכ

א הויכער אינ א נײַעמ אָנצוג...

ט ש ע ק י נ

א הויכער, אינ א נײַעמ... האָב איכ אימ געזענ.

נאָרוואָס געשטאנענ...

מ א ל ק ע

ווו איז ער געשטאנען?

ט ש ע ק י נ

אָט טאקע דאָ. ער איז אוועק אהינ.
ווי הייסט ער, אייערער?

מ א ל ק ע

מע רופט אימ? הירשל רופט מען אימ.

ט ש ע ק י נ

א שוסטער איז ער? איז געווען פארשיקט?

מ א ל ק ע

געווען פארשיקט. איר קענט אימ? קוימ אנטלאָפּן.
אינ שטוב זיכ נאָכ ניט אָנגעווארעמט...
אונ גלייכ אהערצו אפ דער בירזשע, צו כאוויירימ.
אינ שטוב זיכ נאָכ ניט אָנגעווארעמט...

ט ש ע ק י נ

איז ער אוועק אהינ... אהינ... אהינ...
גייט, גייט, איר וועט געפינען אימ.
(מאלקע אָ)

אונ טאָמער ניט... וועל איכ אימ שוינ געפינען...

דריטע סצענע

צימער באמ פאלקאָוויק באַגאליי. עס קומט ארײַן טשעקינ. נעמט אראָפּ
די באַרד. טוט אויס די ברילן — באקומט זיך עמעסן אויסזען —
א שפיק.

באָגאליי

נו, טשעקינ, וואָס פאר נייע האַסטו געבראכט?
וואָס טוט די שטאָט, ווי זעענ אויס די גאסן
אינאָט די שיינע פייסעכדיקע טעג?..
געפעלט דיר, ווי עס קלינגען דאָ די גלעקער
אינ דער פארוואַרפענער, פארשטויבטער שטאָט!..
אינ מאַסקווע צי אינ פעטערבורג אצינדער,
די גלעקער דאָרט צעטרייסלעך איצט די לופט,
עס שטייט אזא געקלאַנג... באַמ-באַמ... נו, טשעקינ,
קיינ פעטערבורג וואָלסטו געוואָלט?.. כווייס, כווייס,
עס ווילט זיך דיר קיינ פעטערבורג, עס ווילט זיך...
נאָר האָב געדולד, מיר וועלן דאָרט נאָכ זיין,
מע דארף נאָר וויסן, ווי אהינצו קומען.
דו האַלט זיך פעסט פאר מיר, וועט אלץ זיין גוט,
איך וועל אינ פעטערבורג דיך ניט פארגעסן...

נאָר האָב געדוילד... עס טויג ניט דער סאָלדאט,
וואָס האָפט ניט זײַן אמאָל א גענעדאל.

טשעקין

כ׳דאנק אונטערטעניק, אייער ווילגעבורט.

באָגארײ

איז וואָס זשע קאָנסטו אונדז אצינד דערצײלן,
וואָס האָסטו זיך דערוויסט דאָרט? .. עי, איוואנ!

(פאוזע, ס׳קומט אריין איוואנ)

די בארישניע געקומענ?

איוואנ

נאָכ ניט געקומענ, אייער ווילגעבורט.

באָגארײ

מארש!..

(צו טשעקינענ)

וועלכע נײַס האָסטו געבראכט?

טשעקין

מע האָט דאָרט ווידער אונדזערע געשלאָנגן,
ביז בלוט געשלאָנג אונדזערע.

באָגארײ

אוועלכע...

אונדזעויע...

טשעקין

אָט די... אָט יענע...

פון אונדזער אומאָפהענגיקער פארטיי...

באָגאַרײ

באַלױאָנ! איך האָב דיר װיפֿל מאָל געזאָגט,
דו זאָלסט נישט װאָגן קיינמאָל הויכ צו זאָגן:
„אונדזער אומאַפֿהענגיקע פֿארטיי“.
װער דארפֿ דאָס װיסן, אונדזערע צי נישט...
עס טאָר נישט קיינער זען דאָרט אונדזער האַנט!

טשעקינ

אַנטשױרדיקט, אַינער...

באָגאַרײ

װער האָט זיי געשלאָגן?

טשעקינ

די אַרבעטער...

באָגאַרײ

די ייִדישע?

טשעקינ

נישט נאָר די ייִדישע... יאָ, יאָ... נישט נאָר...
דאָרט האָבן אַלע צוגעלייגט אַ האַנט,
די פֿוילישע... די ליטװישע...

באָגאַרײ

גענוג, גענוג... װאָס נאָכ?

טשעקינ

אַפֿ שאַבעס איז דאָרט אָפֿגערעדט באַ זיי
פֿאַרזאַמלען זיך אינ װאַלד, װאָס באַ זאַרעטשיע.

באָגאָרִי (טראַכט)

אונ זאָלן זיי פארזאמלען זיכ... כ'ווער זענ.
ווי אָט די פעטע פעל, דער פּאָליצמייסטער,
וועט ווייזן הערדישקייט אָן אונדזער הילפ...
מיר וועלן זען, ווי ער וועט זיי פארהאלטן...
אימ כאַלעמט זיכ דאָכ שוין דער גרויסער דאנק,
וואָס אימ האָט צוגעזאָגט דער גובערנאטער.
ווי מיינסטו, טשעקינ, באַרד דערלאָזן מיר,
אז ער זאָל גרינג אזוי א דאנק באקומען?..
ווי דען, ניט אנדערש, מיר וועלן זיכ מ'ען,
מיר וועלן דינען ווי די אויסשפיר־הינט,
און עמעצן וועט מען פאר אונדז באַלוינען.

טשעקינ

ניטאָ וואָס ריידן, אייער ווילגעבורט,
די פּאָליציי האָט שטענדיק ליב אפ גרייטן...
צומבלישפיל, נעמען כאַטש א גאַרדאָווי,
ער שטייט זיכ ווי א פאס דאָרט אפן ראָג,
און זאָל דאָס זען, און זאָל כאַטש עפעס הערן...
און איכ, צומבלישפיל, אייער ווילגעבורט,
כ'האָב אויסגעשפירט א וויכטיקן פארברעכער,
און עפשער קומט גאָר מיר דער ערשטער דאנק...

באָגאָרִי

נו, נו, וועסט ערגעצ אנדערש זיכ בארימען!
איכ קאָן דיכ גוט. איוואן!
(סיקומט אריין איוואן)
געקומען שוין?

יוואן

נאָכ ניט געקומען, אייער ווילגעבורט.

טשעקינ

אַט זעט אַליינ, כיבין גרייט א ציילעם לייגן...
(דערלאנגט זיין נאָטיצ-ביכל)

כ'האַב אויסגעשפירט... אַט זעט אַליינ...

באַגאָרײ

באוויז!

(לייענט, טשעקינ זאָט אינטער)

„אן ארבעטער... א שוסטער... הירשל לעקערט-
געווען פארשיקט...“

פאר ווידערשטעלן זיך דער פאָליציי...”

טשעקינ

און איצט איז ער אנטלאָפן...

באַגאָרײ:

און איז דאָ?

טשעקינ

אַליי געזעען אימ מיט מינע אויגן;
געווען צום אלעם ערשטן אפ דער בירזשע,
דערנאָכ אוועק אפ דער זאוואלנער גאס,
דאָרט האָט ער יענע בארישניע באגעגנט...
די זעלבע, וועלכע איר דערווארט אצינד...

איוואן (קומט אריין)

דאָס מיידל, אייער ווילגעבורט, געקומען...

באַגאָרײ

פארבעט אהער!.. דו, טשעקינ, מארש אהינ!
נאָר לאָז אימ ניט ארויס פון אויג...

ט ש ע ק י נ

זײַט זיכער.
וױהינ דער הונט וועט איצט זיכ ניט א דריי טאָג,
וועט ער בא מיר ניט אויסמיידן דעם שטעקן.
(אָפּ).

ב אָ ג א ר י י (אליינ)

איכ ווייס, איכ ווייס, אז שלאָגן אפּן גרייטן
וועט העלדישקײַט בא אייך בא אלע קלעקן...
אונ מיר ווערט יעדער מאָל אלץ קלאָרער,
וױהינ עס הייבט אָן בלאָזן איצט דער ווינט:
וועסט אפּ א שטעקן ווייט איצט ניט פארפאָרן,
אנ אנדער צוגאנג פאָדערט זיכ אצינד.
(איוואן אין טיר, זאָט אריינ סאָניע)
איכ האָב אפּ אייך געווארט אונ לאנג געווארט...

ס אָ נ י ע

נאָר איכ האָב דאָך קיינ ביסל ניט פארשפעטיקט,
ווי איכ האָב אָפּגערעדט...

ב אָ ג א ר י י

איז עפּשער האָט
מײַן אומגעדולד די צײַט מיר אויסגעצויגן...
נו, זיצט, איכ האָב אייך וויכטיקס צו דערציילן...
איר ווייסט, מיסטאמ, עס גרייט זיכ דאָ אינ שטאָט
א דעמאָנסטראציע... צום ערשטן מײַ...

ס אָ נ י ע

איכ ווייס... מע גרייט... דער בונד אונ פ. ס. ד.

ב אָ ג א ר י י

ווען ס'גרייט דאָ נאָר אינ בונד אונ פ. ס. ד.,

וואָלט דאָס נאָכ ניט געווען אזוי געפערלעכ.
נאָר ערגער איז: די מאסע איז פארכאפט
מיט אומזיניקן דראנג צו דעמאָנסטראציעס,
אונ נאָכ אונ נאָכ ערגער... דער גוברנאטער... —
נאָר איינ פארטרוי איכ דאָס — זײַן מײנונג איז:
זאָל פאָרקומען די דעמאָנסטראציע,
ניט שטערן איר... נײַן...

ס אָנײַע

וואָס באטייט דאָס? זאָגט!?

ב אָגאָלײַ

קעדיי דערנאָכדעם... נו, פארשטייט אליינ...
קעדיי דערנאָכדעם קאָנען זיי צעטרײַבן.

ס אָנײַע

א פראָוואָקאציע?

ב אָגאָלײַ

דער פאָליציי
איז אָפגעעבן א באפער זײַן גרייט,
אונ ס'איז איר צוגעזאָגט א דאנק אפילע.

ס אָנײַע

א פראָוואָקאציע! וואָס דארפן מיר איצט טאָן?

ב אָגאָלײַ

מיט אלע מיטלען וואָרענען, דערקלערן
אונ אופדעקן די ארבעטער די אויגן...
איצט קאָן די אומאָפהענגיקע פארטיי
אין אירע הענט פארכאפן די באוועגונג...

סאָניע

נאָר קיינער גלייבט ניט... קיינער וויל ניט גלייבן
אינ א לעגאלער ארבעטער-באוועגונג...
ס'איז שווער אזוי... שווער דורכצוברעכן
די וואנט פונ האס אונ אומצוטרוי
צו אלץ, וואָס טראָגט אזא מונדיר...
אזוי פיל אומצוטרוי...
אז מיכ אפילע האָט געטאָן א וואקל...

באָגאליי

איר זייט היינט שלעכט געשטימט...
(שמייכלט)

סאָניע

ניט שפאסט!

מיר גייט ניט אָפ אצינד קיין שפאסט...

באָגאליי

איכ זאָג אָן שפאסט: איר זייט היינט שלעכט געשטימט,
איר ווילט, האָב איכ דערופ געווארט אפילע...

סאָניע

איכ ווייס ניט וועלכע גרונט האָט איר געהאט.

באָגאליי

אָט זעט איר דאָך, איכ האָב געהאט א גרונט.
איכ ווייס, אז גאָר ניט לאנג... די זעלבע שאַענ,
וועג איכ האָב דאָ אפ אייכ אזוי געווארט...
האָט איר געהאט א גאסט... אן אומגעריכטן.

סאָניע

(א הייב פון אָרט)

אנ אומגעריכטן גאסט?
און אייך איז שוין באוואוסט?

באָגאָרײ

נו, נו, ניט בייזערט זיך... ניט בייזערט זיך...
מיכ צווינגען מײנע פליכטן, איך זאָל וויסן,
ווען אומגעבעטן קומט איך שטאָט א מענטש,
וואָס איז געווען ארויסגעשיקט פונדאנען.

סאָניע

האָט איר אימ ארעסטירט?

באָגאָרײ

ניין... ניין...

אן ארבעטער איז ער... א פראָסטער מענטש...
איך גרייב, ער קאָן אונדז איצטער זײַן א פריינט.

סאָניע (כאפט איבער דעם אָטעם)

נו, זײַט איר בעסער ווי איך טראכט אמאָל...

באָגאָרײ

איך ווייס, אויך אייך איז שווער זיך צו באפרייען
פון אומצוטרוי... צו מיר... צו אונדז... נאָר זאָגט!
עס זײַנען ווינציק דען פאראן אזעלכע,
וואָס זײַנען גרייט צו דינען אונדז פאר געלט,
אויב איך וואָלט נאָר באדארפט פאראט — און גאָר...
ניין, פריינטשאפט וויל איך, פריינטשאפט זײַג איך פאָר.

סאָניע

ניין, ניין, איר האָט פאר מיר זיך ניט באהאלטן,

באווזן זיך אזעלכער, ווי איר זינט...
איך גלייב אייך איצטער אויך, ווי כ'האָב געגלייבט...
(כאפט זיך פרוצעמ אופ אינ גרויס אופרעגונג, קוקט זיך אפן אינ אימ)
נאָר שולעכט וועט זיין, אויב נאָר איר זינט ניט דער,
מאר וועלכנ איך האָב אייך פארעכנט,
מיינ קאָפּ איז דעמל'ט מיר ניט טייער...
(טרעט אָפּ צו דער טיר)

באָגאָליי

מיינ פריינט, בארויקט זיך... בארויקט זיך...
אויב איר וועט ווענ-עס'איז זיך איבערצינגן,
אז איר זינט אָפגענארט...
(גיט איר זיין רעוואָלווער)
אָט נעמט, באהאלט...
מיינ קאָפּ זאָל דעמל'ט אייך אן ענטפער געבן...
נעמט... נעמט... באהאלט!

פערטע סצענע

דאָג באַמ אַרײַנגאַנג אין פּאַרק, װוּ די בירושע- אַ גאַראַדאָווי דרייט זיך אַרױם. עס קומט אַ צװײטער גאַראַדאָווי מיט אַ קלעפּער.

צװײטער גאַראַדאָווי

אַט דאָ קלעפּ אָן.

(קלעפּער קלעפט)

ערשטער גאַראַדאָווי

(אַװוײַזנדיק אפּן פּאַרק, װוּ די בירושע)

אַהינצו גײ קלעפּ אָן,

אַט דאָרט איז סאַמע זײער אָרט. אַט דאָרט פּאַרזאַמלען זײ זיך טאָג און נאַכט אָן אױפּהער.

קלעפּער

קלעפּ יאָ, קלעפּ ניט — עס װעט שױנ גאַרניט העלפּן.

צװײטער גאַראַדאָווי

בו, דו ניט רײד און קלעפּ!

ערשטער גאָראָדאָווי

קלעפּ, קלעפּ, ניט רייד!

קלעפּער

ביו מאָרגן וועט קיין איינציקס ניט פארבלייבן.
קלעפּ יאָ, קלעפּ ניט...

(גייענ אריבער קלעפּן אפ אן אנדער אַרט, מאַטל עטרעג רוקט זיך
ארויס פון דער טיר פון זיין קראַמ. נאָכ אימ בערל שניידער)

שניידער

רעב מאַטל, קומט אַ לייענ טאָג, וואָס פאר גניס..

(א יינגל קומט צו לויפן. שפּרינגט ארויס פאר עטרענג און שניידער, ווי ער וואָלט בא זיי אויסגעכאַפט. לייענט הויכ און פריילעך)

יינגל

„באַפּעל פון ווילנער גובערנאַטער“... הערט!..
(לייענט לאנגזאַם)

„צו מיר דערגייענ אומ-רו-יקע קלאנגענ
פארברעכערשע פער-זאָ-נענ גרייטנ צו
אן אומ-גע-זעצ-לעכע אר-ויס-טרעטונג
אינ שטאָט“...

עסרעג (שטויסט אָפּ דאָס יינגל)

אועק! וואָס זאָגט איר אפן לייענער!..
(לייענט אליין)

„איכ וואָרן אלע איינוווינער פון שטאָט“..

יינגל

די שווערסטע ווערטער האָב איכ דורכגעלייענט,
און איצט איז ער אַ קלוגער — ס'לייענט זיך גרינג...

שני דער

שא—שא! אוועק! לאַז אויסהערן א וואָרט!

עס רעג (לייענט)

„די שטאַט אפּ אויסעראַרדנטלעכע צושטאנד“.

(צו שנידערן)

ווי דען, איך האָב געוויסט, אז דאָס וועט זיין.

שני דער

לייענט, לייענט, וואָס שטייט דאָרט נאָך.

עס רעג (לייענט)

„די טויערן באדארפן זיין פארשפארט.“

די מינדסטע אומרוען וועל איך דערשטיקן“.

(צו שנידערן)

זיי וועלן זיך דערשפילן סאָפּקאָלסאָפּ,

אַט שטייט בעפייירעש דאָ, אַט טוט א קוק:

„די שולדיקע וועל איך באשטראַפן שטרענג“.

שני דער

או-ווא! אזא באפעל נאָך קיינמאָל ניט געווען!

עס רעג

ווי דען, איר מיינט, מע וועט קאטאָוועס טרייבן?

ס'איז טאקע דאָך אן אומדערהערטע זאך!

אז שקאַצים—ינגלעך, מיידלעך, טאָג ווי נאכט

זיי קלייבן זיך צונויפן דאָ פראנק און פריי

און ווילן איבעראנדערשן די וועלט!

ער שטער גאַראַדאָווי

אוועק! אוועק! צעגייט זיך...

עס רעג

קומט אוועק!

קיינ יידן זאל, כאָלילע, נאָר ניט שאטנ...

(פונעם פארק גייען ארויס ארבעטער, קלייבן זיך רעדלעכווייז בא די
פאנאנדערגעקלעפטע באפעלן)

שניידער

איר מיינט אוואדע, זיי דערשרעקן זיך,

אַט טוט א קוק, איר האָט זיי דאָ שוין אלע!

אַט טוט א קוק...

(ארבעטער בא די באפעלן)

זירבערשטיין

איך זאָג אייך און מיט מיר צוזאמען

וועט זאָגן אייך דער קאָמיטעט פון „בונד“ —

דער גרעסטער טאַעס וואָלט געווען אצינד

די מאסן רופן צו א דעמאָנסטראציע.

שיינע

דערפאר ווייל איר און נאָך אזעלכע

דערשרעקן זיך פאר יעדערן באפעל...

נאָר די באוועגונג קאָן ניט בלייבן אייביק

באהאלטן און דערשטיקט אונטער דער ערד, —

מיר וועלן קיינמאָל דאָך אזוי ניט וואקסן!

לעקערט

מיר מוזן ענטפערן אפ דעם באפעל.

דער בעסטער ענטפער איז — א דעמאָנסטראציע.

זירבערשטיין

מיר האָבן ניט קיינ קויעכ דאָס צו טאָן,

מיר זיינען אָפגעשוואכט פון די ארעסטן.

שײנע

אַט טאקע וויל מיר זינען אָפגעשוואכט,
איז נייטיק אופצומנטערן די מאסע.
און אונדזער קויעכ וואקסן וועט אין קאמפ.
מיר זינען ניט אליין... מיט אונדז צוזאמען
אַט זינען גרייט ארויסגיין אפ דער גאס
די פוילישע און ליטווישע כאוויירימ.

זיבערשטיין

איז זייער גרייטקייט גלייב איך נאָך ניט שטארק.

סענדער אצקי

ניין, בעסער זאָגט, איר ווילט אין דעם ניט גלייבן,
איר היט די אָפגעזונדערטקייט פון „בונד“.
און איך וויל איצטער אייך אנטוישן:
מיר זינען גרייט צוזאמען מיטן „בונד“
די דעמאָנסטראציע גרייטן. און צוזאמען
ארויסצוטרעטן אפ דער גאס.

זיבערשטיין

וואָס הייסט באַ אייך: צוזאמען מיטן „בונד“?
אינ וועמעס נאָמען רעדט איר דאָס אזוי?
איר זייט אַ הייפּל אַרבעטער געצייילטע.

שײנע

אהא! ער זינגט שוין ווידער אונדז די אלטע ליד:
„דער בונד איז איינער... מער ניט קיינער“...

זיבערשטיין

צי איינער, צי ניט איינער... נאָר גענוג,
אז האַיאָר זאָל דער ערשטער מיי
בא אונדז געפּייערט ווערן נאָר דורכ שטרײַקן.

פ י ו ו ר

א שטרייק וועט דורכגיין שטיל אונ ניט באמערקט, —
די פאָליציי וועט האָבן רעכט צו מיינען,
אז אונדז האָט אָפגעשראָקן איר באַפעל.

ר ע ק ע ר ט

א שטרייק דאָס איז א וואַכעדיקע זאכ.
אונ איכ האָב לײב, אז קאמפ זאָל זײַן א יאָנטעוו.

ז י ל ב ע ר ש ט י י נ

נאָר דאָס איז א פארברעכן פאר דער מאסע, —
זי פירן אפ אומזיסטיקע קאָרבאָנעס.

ש י י נ ע

קאָרבאָנעס טראָגן מיר דאָך יעדן טאָג,
נאָר דאָס שטעלט אונדז ניט אָפ פון קעמפן ווייטער.
ניט יעדער קאָרבן פירט אונדז גלײַכ צום זיג,
נאָר יעדער קאָרבן אונדזער זיג דערנענטערט.
דאָס הייבט אופ נײַע ארבעטער צום קאמפ,
דאָס ברייטערט אונ מאכט שטארקער די באוועגונג.

ז י ל ב ע ר ש ט י י נ

נאָר דאָס וועט זײַן א שריט א ניט-באטראכטער.

ש י י נ ע

ניין, דאָס וועט זײַן א שריט אן אומדערווארטער:
אינמיטן גאס, אינמיטן העלן טאָג —
א כוואליע פון א טויזנטיקער מאסע,
און מיר צעוויקלען דאָ די רויטע פאָגן,
זי ברענט און בלענדט די אויגן און זי פלאטערט...
איין גוטע דעמאָנסטראציע אזא
איז מערער איידער אלע שטילע שטרייקן!

(א רעדל ארבעטער רעאגירט מיט באוועגונגען אפ שיינעס ווערטער)

זיך בערשטיג (פארזוירן)

ס'הייסט אונטערשטעלן א געזונטן קאָפּ
פאר גרייטע קלעפּ... פּאָגן-וואַל וועט זיין צופרידן:
ער דארף מער ניט, ער קוקט דערופ ארויס.
נאָר פרעגט אפּרײַער די מאסע, צי זי וויל דאָס?

שיינע

די מאסע איז שוין ניט באפרידיקט מער
מיט קליינעם קאמפּ פאר וואַכעדיקע נויטן,
עס האָט שוין אָנגערייפּט אין איר און ברויזט
א קראפט אזא, וואָס שטויסט צו גרויסע קאמפּן.
פונ אָט דער רייפּער אינערלעכער קראפט
וועט זיין די דעמאָנסטראציע אן אויסדרוק.

גאָר אַדאָווי

אוועק! אוועק! אוועק! איידא! צעגייט זיך!
(עס הייבט זיך אָן אן אָנגעלויפּן)

שניידער

וואָס איז שוין דאָרטן פאר אן אָנגעלעבן?

עס רעג

מע לויפט! מע לויפט!

(עס לויפן דורכ ארבעטער. קוילעס)

יינגל (לויפט)

מע טרייבט די בירזשע! מע טרייבט די בירזשע!
(רייסט אראָפּ די פּאנאָרעטיקע קלעפטע באפעלן)

שניידער

איר הערט! איר הערט!
די בירזשע זייערע צעטרײַבט מענ...

עס רעג (אָטערעטנדיק)

גוט!

ס'זאָל נאָר זיך אויסרִאָזן צו זייער קאָפּ,
עס זאָל קיינ יידן ניט שאטנ! גאָט!

(אָפּי עס לויפן דורך עטלעכע ארבעטער)

1-טער ארבעטער

מע טאָר ניט שווייגן!

2-טער ארבעטער

באווייזן אז מע קאָן אונדז ניט דערשויעקן!

3-טער ארבעטער

א דעמאָנסטראציע דעם ערשטן מיי!

(אָפּגעריסענע געשרייענ. פּוסט. עס קומען צוריק דער גאָראָדאווי מיטן
קלעפער)

גאָר אָדאָווי

אראָפּגעריסן שוינ. קלעפּ ווידער אָן!

קלעפּער (קלעפּט)

קלעפּ יאָ, קלעפּ ניט, עס וועט שוינ גאָרניט העלפּן.

גאָר אָדאָווי

ניט רייד! ניט רייד! מע הייסט דיר, הער אונ קלעפּ!

קלעפּער

ניט דאָ, איז וועלן זיי אן אנדער אָרט געפינען —

קלעפּ יאָ, קלעפּ ניט!

פאָרהאנג

צווייטער אקט

ערשטע סצענע

פאָנרוואָלס קאָנינעט. פאָנרוואָל פארטיפט אינ פאפירן. קלעבט לאנגזאם איבער.
אדיוטאנט ווארט.

פאָנרוואָל

נו, זאָל אריינגיין דער זשידאָוסקי ראבינ.

אדיוטאנט

כ'הער, אייער עקסעלענצ.

(אָפ)

פאָנרוואָל (אליין. אופגעריסן א פאקעט, שפרינגט אופ אן אופגעבראכטער)

פארשאַלטענע זשידאָוסקע שטאָט.

קיינ טאָג קיינ רויקער נאָכ ניט געווען דאָ.

ניט אָפצושטעלן זיי מיט קיינע שטראַפ.

די שטרענגסטע מיטלען שרעקן זיי ניט אָפ.

עס העלפט ניט אויסעראַרדנטלעכער צושטאנד.

כאָטש רופ דעם ראבינ זייערן צוהילפ.

(אדיוטאנט בא דער סיר לאָזט דורכ דעם ראָן. פאָנרוואָל הייבט זיך

אופ צאָרניק קעגן אים)

פאָנוואָר

איך האָב גערופֿן אײַך אהער, קעדיי
מיין גרויסע אומצופרידנקייט אייך מעלדן...
צו שפירט איר נאָך גענוג נאָך אײַער יוגנט,
צו ווייסט איר וועלכע פֿלענער זי פארטראכט?

רָאָו

אוועלכער מענטש אונ וועלכער ייד באזונדערס
אפ גוטע קינדער בעט ניט יעדן טאָג?
נאָר ווער קאָגן נאָכשפירן נאָך די מאכשאַוועס
אפילע בא זײַן אײַגן קינד אינ הארצ?

פאָנוואָר

איר האלט ניט אײַן גענוג די יונגע יידן,
איר גיט אפ זיי ניט אכטונג ווי געהעריק!
איר זײַט דער גײַסט־פירער פון אײַער קאָהאַל,
אונ ס'ליגט אפ אײַך די שולד פאר יעדן טאט,
וואָס עס באגייט א מענטש פון אײַער גלויבן.
איצט גרייטן זיך די יידן אײַערע
ארויסצוטריטן אָפֿן קעגן קייסער...
איך דארף אײַך וואָרענען, אונ איר פון זיך
דארפט וואָרענען אונ אָנזאָגן די יידן:
די שולדיקע דערווארט א שטרענגע שטראַפֿ,
אונ זייער שולד וועט זײַן, אויב ס'וועט דער צאָרן
זיך אויסלאָזן צו אײַער גאנצן קאָהאַל!

רָאָו

אינ יעדער סטאדע, אײַער עקסעלענצ,
זײַנען פאראן פארשיידנערליי שאַפֿ:
די יידן, וועלכע זײַנען גרייט מיך פאָלגן,
זיי זײַנען גרייט נאָך גיכער פאָלגן אײַך.

זיי זינען טרײַ דעם אויבערשטן אין הימל,
 זיי זינען טרײַ דעם קייסער אפּ דער ערד.
 נאָר קאָן מען דען באשולדיקן א קאָהאַל
 פאר יענע יידן, וועלכע פּאָלגן ניט? ..
 זיי ווידערשפעניקן אין אונדזער גלויבן,
 און אונדזער טוירע איז פאר זיי ניט הייליק,
 זיי זינען אונדז א שטראָפּ, געשיקט פון גאָט,
 און נאָר אפּ זיי דארף פאָלגן אײַער צאָרן.

פּאָרוואָל

עס איז דער גאנצער וועלט באוואוסט, ווי שטארק
 די יידן זינען צווישן זיך פארבונדן,
 און אויסער דעם האָט יעדערער פון זיי
 א טאטן און א מאמען, שוועסטער, ברידער.
 די עלטערע זינען מעכויעו ווירקן
 און אָפּהאלטן די ינגערע פון שלעכטס.

ראָוו

געוויס האָט יעדערער פון זיי א טאטן
 און אויב א מאמע...
 און ווער עס האָט א ווייב...
 אפּ די נעפאשעס טוט שטארק וויי דאָס הארץ,
 זיי ליידן, נעבעכ, ניט פאר זייער שולד.
 וואָס גייט דען אָפּ אוועלכע העפקער-יונגען,
 וואָס האָבן אויסגעטאָן זיך פונעם קראַל! ..
 פאר גאָט קיינ מוירע האָבן זיי דאָך ניט,
 פאר לייטן איז ניטאָ קיינ דערעכערעצ...
 זיי טוען אָפּ זיך רוין זייער זאך
 און ווילן קיינעמס טאכעס ניט באזאָרגן,
 ווײַל סכאקל איז די שטראָפּ זיי ניט קיינ שטראָפּ:

איר וועט זיי ארעסטירן — ארט זיי ניט ;
איר וועט פארשיקן זיי — איז זיי ניט שלעכט !
זיי ווערן דעמלט פריי פון יעדער זאָרג
און וואַרפן גאָר אראָפּ שוינ אלע אָלן.
(פּאָנזוואַל מיט נאַגערקייט הערט זיכ איינ. פּאָנזע)

פּאָנ-וואַל

איכ הער אייך גערן, זייער גערן, רעדט !

ר אָו (דרייטער)

אזעלכע דארפ מען אָנלערנען גאָר אנדערש :
געכאפט אזא מינ אויסוואַרפ, א יונגאטש —
אונ... אָפּגעשמיסן ! .. ער זאָל לאנג געדענקען.
ניטאָ קיינ בעסער מיט אַ איידער שמיצ.

פּאָנ-וואַל

און דאָס וועט העלפן ?

ר אָו (נאָכ דרייטער)

איי, וואָלט דאָס געהאָלפן !
ווייל אז מע שמייסט אינ הינטן, קריכט אינ קאָפּ...
(פּאָנזע)

טוואָלט יעדערער פון זיי פארזאָגט א צענטן.
און יעדער טאטע וואָלט געזאָגט א דאנק,
און מאמעס וואָלטן זיי פארשפּאַרט באוויינען.
(אדיוטאנט קומט אריין)

אדיוטאנט

פּאָלקאוניק באַגאליי...

פּאָנ-וואַל

פארבעט אהער.

(צום ראָו)

איכ האָב אייך גערן אויסגעהערט. אדיע.
(דער ראָו לאנגזאם אָפּ. עס קומט אריין באַגאליי)

באָגאַרײ

דערלויבט צו מעלדן, אייער עקסעלענצ,
פאראן יעדעס פונ א פעסטן קוואל:
די ארבעטער...
זיי האָבן אפן ערשטן מיין
באשטימט ארויסצוטרעטן אין די גאסן...

פאָגאַרײ

פארווערן! ניט דערלאָזן! האלטן גרייט
קאָזאקן, פאָליציי און זשאנדארמערע!
באָגאַרײ

באָגאַרײ

פאראן יעדעס, אייער עקסעלענצ,
זיי האָבן אָפּגעהאלטן א פארזאמלונג
דעם לעצטן שאבעס אין זאָרעטשער וואלד.

פאָגאַרײ

ווער האָט דערלאָזט די דאָזיקע פארזאמלונג?

באָגאַרײ

איך האָב באצייטנס, אייער עקסעלענצ,
דער פאָליציי דערפונ געלאָזט צו וויסן.

פאָגאַרײ

און זי איז באלד געקומען אפן אָרט?

באָגאַרײ

צו שפעט, ווען אַלץ איז שוין געווען פארענדיקט.

פאָגאַרײ

צו שפעט! וואָס איז דאָס פאר א פאָליציי,
וואָס זי פארשפעטיקט אומעטום און שטענדיק!!

באָגאלײ

אפּ דער פּאַרזאַמלונג, אייער עקסעלענצ, איז אָנגענומען א באשלוס : ארויסטרעטן דעם ערשטן מיט רויטע פּאָנען איבער אלע גאַסן... א מאַן דריי הונדערט זייענע דאָרט געווען.

פּאָנוואָל

אַלץ זשידעס ?

באָגאלײ

יאָ, מער יידן, אַרבעטער.

פּאָנוואָל

און דורכגעלאָזט ! און קיינעם ניט פאַרהאַלטן !
(אופגעבראַכט)
דעם פּאָליצייסטער די מינוט אהער !
(אדיוטאַנט וואַרפט זיך צו דער טיר)

אדיוטאַנט

זיי וואַרטן שוין דאָרט, אייער עקסעלענצ !

(צעטענט די טיר. עס גייט אַריין נאַזימאָוו)

פּאָנוואָל

אַן אומדערהערטע זאַך, הער פּאָליצייסטער !
עס קומען פּאָר פאַרזאַמלונגען פאַרווערטע
אונטער דער נאָז באַ אייער פּאָליציי...
איר הערט ניט און איר זעט ניט, איר פאַרשפּעטיקט...

נאַזימאָוו

אַנטשולדיקט, אייער עקסעלענצ....

פּאָן-וואָל

ניין, שווייגט,

איר האָט געקאָנט ארומרינגלען דעם וואַלד,
איר האָט געקאָנט דריי הונדערט מאַן פאַרכאַפּן...
געוויס זיינען געווען דאָרט צווישן זיי
אזעלכע אויכ, נאָכ וועלכע ס'בענקט די טרֵיע.

נאַזימאַו

אַנטשולדיקט...

פּאָן-וואָל

שווייגט! .. פּאָלקאָוויק, איר דערציילט,
ווער זיינען זיי די אונטערהעצער דאָ,
ווער וויל דאָס שטאַרק אזוי א דעמאָנסטראַציע?

באַגאַל

מיט יעדן טאָג אַלץ מער פאַרדעכטיק ווערן
די אַרבעטער... עס שנאָרן צווישן זיי
פאַרברעכערישע אַגיטאַטערס.
זיי זיינען אומעטומ און שטענדיק גרייט
זיכ אונטערלייגן מיט א שוועבעלע
צו אַלץ, וואָס קאָנ זיכ אָנצינדן און ברענען.
ווי ערגעץ א פאַבריק, צי א וואַרשטאַט,
פאַרשפּרייטן זיי דאָרט פּראָקלאַמאַציעס.
נאָר, וואָס וואַרשטאַטן — אייער עקסעלענצ —
די גאַס אפילע ווערט שוין אויכ פאַרפלייצט
מיט זייערע פאַרווערטע פּראָקלאַמאַציעס.

פּאָן-וואָל

ניט נאָר די גאַס, א שאַנד אזא, פּאָלקאָוויק,
אינ פּאָסט-קעסטל, וואָס הענגט דאָ אפּ מיין טיר,

געפינט מען אויך... אָט זעט! אָט זעט! די בלעטלעך!
און קיינעם נאָך ביז איצטער ניט געכאפט,
און קיינעם ניט פארהאלטן... פּאַליצמייטער!
וואָס זיינען זיי מאלאָכימ אָדער שיידימ?..

נאזימאָוו

אנטשולדיקט, אייער עקסעלענצ...

פּאַנ-וואָל

ניין, שווייגט.

מיט אונטערהעצער איז פארפולט די שטאָט,
וואָס טוען פריי און אָפּן זייער ארבעט,
זיי דרוקן און פארשפרייטן פּראָקלאמאציעס,
פארזאמלען זיך אינמיטן העלן טאָג
און גרייטן צו קראמאָלנע דעמאָנסטראציעס,
זיי מוזן זיין באוויסט דער גאנצער שטאָט,
און קיינע קינדער דארפן אויך זיי קאָנען!
עס ווייסט נאָר ניט פון זיי... די פּאַליציי!

נאזימאָוו

אנטשולדיקט, אייער עקסעלענצ, — מיר האָבן
צו שפעט באקומען פון זשאנדארמען-טייל
די אָנווייזונגען וועגן דער פארזאמלונג.

פּאַנ-וואָל

צו שפעט! צו שפעט! איר ביידע זאָגט: צו שפעט.
איז ווער פון אייך האָט סאָפקאָלסאָפּ פארשפעטיקט? !
איר זינט פאראנטוואָרטלעך פאר אייער פּאַליציי,
און אייך איז אָנגעטרויט די זשאנדארמעריי.
די זשאנדארמעריי און די פּאַליציי —
זיי זיינען דאָך צוויי זיילן פון איין ביניען,

זיי דארפן זײַן צוויי קלעמלעך פון איינ צוואנג.
 איינ האנט, איינ ווילן הארט די ביידע קלעמלעך,
 און ביידע דארפן קוועטשן מיט איינ קראפט.
 עס טאָר ניט ווערן אָפּגעשוואַכט איינ קלעמל, ווייל
 דעמלעט איז די צוואנג שוין ניט קיין צוואנג.
 צי דער, צי דער, — נאָר איינער האָט פארשפעטיקט,
 נאָר איינער האָט ניט אויסגעפילט זײַן פליכט
 און אָפּגעשוואַכט דעם דרוק פון ביידע קלעמלעך...
 איצט קאָנט איר ביידע גיין... ניין, ביידע ווארט!
 עס טאָר ניט פאָרקומען די דעמאָנסטראַציע,
 דערשטיקן, אָפּהאַקן דעם מינדסטן פרוו!
 איז גייט און גלייך נעמט אָן די שטרענגסטע מיטלען
 און גרייט זיך צו צו זייער ערשטן מײַ.

(מיד, קערעוועט זיך אָפּ. פארלאָזט דעם קאבינעט. איינער נאָכן אנדערן
 גייען צו דער טיר באַגאליי און נאזימאָן. אדיוטאנט אליין)

א ד י ו ט א נ ט

נו, האָט ער זיי אריינגעטיילט א ביסל!
 זיי וועלן ביידע דאָס געדענקען לאנג.
 א פאכדן און א קאריעריסט א מעסער —
 און דאָס זינען די קלעמלעך פון דער צוואנג.

צווייטע סצענע

גאס אינ ווילנע. די קראָמענ פארמאכט. די טויערנ געשלאָסנ. פּוּסֶט.
יאַנקע און דאָס יונגל ווילב דורכגיין דורכ א טויער. דער וועכטער פאר-
צוימט זיי מיט א פלאַקב דעם וועג.

וועכטער

גייט, גייט, מע זאָגט אייך — היינט איז ניט באפוילן
אייך דורכצולאָזן דאָ... גייט... גייט...

יאַנקל

אַט נא, אַט האַסטו, אַפגעזאָגט א מעמרע —
און גיי און טו אימ עפעס... נו, לאַז דורכ!

וועכטער

איר זייט שוין דאָ גענוג זיכ אָנגעגאנגענ —
גיטאָ דאָ מער קיינ וועג פאר אייך!

ינגל

לאַז דורכ,

מיר דארפן דורכגיין אפ דער דייטשער גאס.

וועכטער

מע זאָגט דאָכ דיר, אז היינט איז ניט באפוילן

איכ דורכצולאָזן אפ דער דייטשער גאס.
מע האָט דאָרט אייער דעמאָנסטראציע אָפגעשאפט.
(קומט צו לויפן א יירענע, כאפט דאָס יינגל, שלעפט אימ פּינעם טויער)

י י ד ע נ ע

אהיימ, אהיימ! זאָלסט באלד מיר גיין אהיימ!

י י נ ג ל

אונ צו דער דעמאָנסטראציע — דו וועסט גיין פאר מיר?

י י ד ע נ ע

וואָס זאָגט איר, ווער עס גייט צו דעמאָנסטראציעס!

גוואלד, גאָט!

פארוואָס קומט דאָס מיר אזא מינ קינד?

י א נ ק ל (רטיט בא איר ארויס דאָס יינגל)

וואָס האָט איר זיכ צעיאכמערט? זאָל ער גיין.

י י ד ע נ ע

אוועק! אוועק! וואָס שלעפסטו אימ אהינ,
פוננאנען וועסט דער ערשטער דאָכ אנטלויסן?

י א נ ק ל

אָט נא, אָט האָסטו, אָפגעזאָגט א מעמרע —
ווער, איכ אנטלויפן וועל?

(צום יינגל)

וואָס הערסטו? קומ?

(גייען דורכ שנעל פארבין דעם וועכטער. די יירענע ווארפט זיכ נאָכ
זיי מיט געשריי: „ניט גייט, ניט גייט.“ דער וועכטער פארשטעלט איר
דעם וועג)

וועכטער

צוריק! צוריק!

מע זאָגט דאָך דיר, אז היינט איז ניט באפוילן
אייך דורכצולאָזן אפּ דער דייטשער גאס, —
מע האָט דאָרט אײער דעמאָנסטראציע אָפגעשאפט.
(שטויסט די יידענע אלץ ווייטער. עס קומען אָן לעקערט פון אייב זייט.)
פּייוו? פון א צווייטער)

לעקערט

א, פייוו! נו, וואָס הערט זיך אפּ דער גאס?

פייוו

עס הערט זיך גוט. מיר וועלן, הירשל, באלד
אזא מינ דעמאָנסטראציע פארגעבן,
אז סאָנימ וועלן קריצן מיט די ציינ...
נעם זע, וואָס פאר א פינע פראַקלאַמאציע
מיר וועלן באלד פארשפרייטן אומעטומ...
א פרישינקע, ערשט פונעם פרעס ארויס.
(ביידע לייענען)
עס ווערט דאָ גוט אריינגעזאָגט פאָן-וואלן,
ער וועט דאָס לייענען און וועט שפרינגען פון דער הויט.

לעקערט

איי, גוט געזאָגט! איי, גוט אריינגעזאָגט!
דאָס איבערלייענען — קאָן מען קליגער ווערן.

פייוו

און פיין באשריבן דעם פאָלקאָוויק באַנאליי
צוזאמען מיט זיין סאָניע שערעשעווסקי,
זי זאָל זיך שעמען כאַטש ארויסצוגיין אין גאס...

לעקערט

איר אויך! איר אויך! געלאָזט פארפירן זי...
וואָלט מען געוואָלט, וואָלט מען געקאָנט פארהיטן,
זי זאָל ניט ווערן בלינד פארפירט!

פּי וו 5

פארפירט!

מיסטאמ האָט מען זי קינדווײַז שטארק געפעסטעט,
דערפאר איז איצטער גרינג זי צו פארפירן.
אַט פרוו פארפירן שיינען, וועסטו זענן...

ל ע ק ע ר ט

ווו איז אצינדערט שיינע?

פּי וו 5

לויפט ארום

אונ גרייט דעם אוילעם צו דער דעמאָנסטראַציע.
אועק אצינד צו מאַטל עסרעג אינ ווארשטאט.
וואָס האָסטו וואָס צו קלערן — שיינע איז א יאט!

ל ע ק ע ר ט

מע קאָגן ניט איינע מיט דער אנדערער פארגלייכנ...
אַט: סאָניע!.. כ'האָב ניט אזא וואָרט...
איכ וואָלט מיט סאָניען דאָכ געוואָלט זיכ זען,
כאָטש נאָכאמאָל מיט איר זיכ דורכריידן.

פּי וו 5

ניטאָ מיט איר שוינ וואָס צו ריידן מער,
קומ ערגעץ אנדערש רייד... אינ יעדער קרייזל
איז נוצלעכ איצט אג איבעריקער מענטש...

ל ע ק ע ר ט

וואָס קאָגן איכ דאָרטן ריידן... ווייסט דאָכ וויל,
אז ריידן בין איכ טעמפיק אפן צונג —
אַט זאָלן ריידן אנדערע... אונ איכ...

אויב מע וועט דארפן מיכ און מיינע הענט
און מיינע פויסטן — בין איך שטענדיק זאָ.
(טומל. עט באווייזט זיך מאָט? עסרעג, וועזכער שלעפט שיינענ...
זילבערשטייג גייט נאָך א הילפלאָזער, פארזוירענער)

עסרעג

קומ, קומ, קאָט רופ איך באלד א גאַרדאָווי,
וועט זיין א וויסטע קלאָג צו דינע יאָרנ...

זירבערשטייג (פרוויט ארויסרייסן שיינענ)

רעב מאָטל, קלאָט זי אָפ, איך וואָרן איינ...

עסרעג

ווי הייסט! זי קומט צו מיר, איך מיינ ווארשטאט,
און ברענגט מיט זיך א פאק מיט פראַקלאַמאציעס,
און רעדט אָן מיינע מענטשן צו א שטרייק,
און מאכט בא מיר איך שטוב א פינצטערע בעהאַלע,
און זאָגט נאָך, אז זי הערט מיך ווי דעם טעירעק.
גיין, קומ, איך וועל מיט דיר שוינ לערנענ באַלעק!
קומ! קומ! איך וועל דיר ווייזן, ווי געהעריק!

לעקערט (טרעט ארויס פאָרויס)

שא! שטייט! ווהינ האָט איר זיך דאָס אזוי צעללאָזט?
וואָס שווינגסטו, שיינע? שפני אימ אָן איך פאָנעמ...
(עסרעג דערשטוינט מיט אן אָפענעם מויל, קאָג קיין וואָרט ניט אויטריידן.)
קריפ, פייול, רופ אהער א צוויי — דריי יאטן,
וועט זיין א רועכ איך זיין טאטנס טאטנס...
(עסרעג וויל אָפטרעטן)

שיינע

די פראַקלאַמאציעס נעמט אָפ בא אימ.

ע ס ר ע ג (טוט א שלירער א פעקל פראקלאמאציעס)

נא, נעמ דיר זיי! מיינסט טאקע, כ'דארפ דאָס האָבן?
איכ האָב דאָס צוגענומען אינ א שפאס,
געוואָלט זי אָנשרעקן אפ א געלעכטער —
כ'האָב גאַרנישט ניט געמיינט דאָ... אָסער...
ווי קאָנט איר טראכטן,
אז א י'ד קאָנ זיינ א מאָסער!

ל ע ק ע ר ט

פארנעמט זיכ גלייכ...

ע ס ר ע ג (דערשראָק)

ניט שרײַ, ניט מאכ קיינ טומל,
איכ בין געווען אמאָל דיין באַלעבאָס...
אונ אויב וועסט דארפן, קאָנסטו ווידער קומענ...
מיר וועלן דורכקומענ...
מיר וועלן דורכקומענ...

פּי וו ל

וואָס זאָגט איר עפעס, ווי ער מאכט זיכ פויל!
א מ'עסער י'ד... פארנעמט זיכ גלייכ פונדאנען.
(זילבערשטיין ווארפט זיכ צווישן עסרענג און פיזולען. עסרענג טרעט
אזיניק אָפ)

ל ע ק ע ר ט

א שאָד, איכ וויל ניט פאטשקעגן זיכ דאָס מויל —
איכ וואָלט אריינגעזאָגט אימ... אינ זיינ מאמענ...

ש י י נ ע

גייט, נעמט אראָפּ די ארבעטער בא אימ.
זיי ווילן אלע צו דער דעמאָנסטראציע,
אונ ער האָט זיי פארשפארט דאָרט אינ ווארשטאט.

פֿי ווֿרֿ (פֿאָזט זיך גיין)

דערקלערן אימ א שטרײַק!

ל ע ק ע ר ט

ניין, בעסער קלעפּ!
(אָפּ נאָכ פֿינולענ)

שײַנע

איז הייסט עס באלד בא אונדז א דעמאָנסטראציע,
הא, זילבערשטיין?

זײַלבערשטיין

א דעמאָנסטראציע, שיינע, נאָכ א מינ!
דער קאָמיטעט באשליסט, — איך פּאָלג, איך גיי מיט פרייד.

שײַנע

אָט זאָל שוין גיכער קומען סענדעראצקי
און זאָל שוין ברענגען אונדז א פריילעך ניין,
אז די פּאָליאקן גייען אויך מיט אונדז...
אָט דאָס וואָלט היינט געווען א דעמאָנסטראציע!
ווען ס'גייען אלע ארבעטער ווי איינער —
די ייִדישע, די פּוילישע, די ליטווישע
אינינעם!..

זײַלבערשטיין

און איך! וואָס מיינט איר? איך בין קעגן דעם?
נאָר מײַלע, צי זיי וועלן גיין, צי ניין —
דאָס ערשטע אָרט געהערט דעם „בונד“ אלציינס.

שײַנ

וואָס ווילט זיך אַיך? זײַן איינער אפּ דער גאס?
געדענקט: אז אָכ און וויי וועט זײַן צו אונדז,

אויב מיר וועלן דערלויבן, אז דער „בונד“
זאל אָפּצוּמענ אונדז ווי א וואנט
פון גאנצן רוסלענדישן ארבעטער-קלאס.

ז י ר ב ע ר ש ט י י נ

איז נעמט צעלאָזט דעם „בונד“ און גייט צו זיי!

ש י י נ ע

איך ווייס ניט, ווער באדארף צו וועמען גיין,
צי זיי צו אונדז, צי מיר צו זיי, —
נאָר, זיבערשטיין! וואָלט דען ניט בעסער זיין
איינ גרויסע שטארקע ארבעטער-פארטיי!
(עס קומט אָן סענדעראצקי. שיינע ווארפט זיך צו אים)
נו, סענדעראצקי, דינע גייענ? ווו?
ווו זינענ זיי?

ס ע נ ד ע ר א צ ק י

מע גייט! מע גייט!
זיי קלייבן זיך שוין אפ דער דייטשער גאס...
(עס קומען אָן ארבעטער)

ש י י נ ע

גייט, גייט אהינ. פארנעמט די טראַטוארן,
שפאנט הינ און צריק און ווארט אפ א סיגנאַל.
(אדע אָפּ. עס קומען צוריק פּוּוּל, לעקערט, דערנ:כ סאַניע)

פ י ו ו ל

א ווילער טאָג איז היינט! א ווילער טאָג!
וואָס זאָגסטו, ווי עס זינענ פול די גאסן!
נו, הירשל, האָב איך דיר דען ניט געזאָגט,
מע קאָן זיך שוין פארלאָזן אפ דער מאסע!

לעקערט

קום גיכ אהינ!

סאָניע

ווארט, הירשלי, נאָר איינ וואָרט...

פּי וו ל

וואָס דארפ זי דיכ?

(לעקערט שטעלט זיך אָפ)

דו בלייבסט? איך גיי אוועק.

לעקערט (צו סאָניע)

זאָג, גיכער, נו,

ניטאָ אצינד קיין צייט פאר לאנגע רייד.

סאָניע

ניט גיי אליינ און לאָז ניט אנדערע גיין,

איר ווייסט דאָך קיינער ניט,

וואָס אייך דערווארט...

לעקערט

אָט דאָס ביסטו געקומענ זאָגנ איצט?!

איז קום — וועט יעדער איינציקער דיר זאָגנ,

וואָס ער דערווארט פונ דינע גוטע פריינט...

ניין, קיינער וועט מיט דיר ניט וועלן ריידן.

(וויל אוועקגיין, קערט זיך אומ)

כיוואָרט אויך באדארפט פונ דיר זיך האַלטן ווייט...

באטראכט זיך, סאָניע,

אויב דו האָסט נאָך צייט...

(שבעל אָפ. סאָניע אליינ. נאזימאָו, אָקאָדראַטשנע און גאָראָדאָוויצע

אפ דער גאס)

נאזימאָוו

שטייט דאָ און לאַזט ניט קיינעם דורכ,
און ווער עס וויל זיך דורכרייסן — איבערן קאָפּ!
(ווארפט זיך צום טויער, שלעפט ארויס דעם וועכטער)
אַט דאָ! אַט דאָ האָב איך באפוילן שטיין!
קיינ טראַט זאָלט איר ניט אָפטרעטן פונדאנען.
די לאַך אינ פענצטער רופט אלייך דעם גאנעו!
(שבעל אָפּ, טומל, אָפגעריסענער געזאנג, אָנגעלויפן, די יידענע לויפט)

יידענע

מע הארגעט דאָרט!
מע שלאָגט דאָרט!
אוי!
מיינ קינד! מיינ קינד!
(געלויבן, ארבעטער מיט א פאָג לויפן פלינק דורכ, גאָראָדאָוויטס נאָך-
זיי, געראַנל)

קוילעס

אראָפּ די זעלבסטהערשונג!

עס רעג (לויפט ארויס א צעטומלטער)

פארמאכט די קראַמען!

פארמאכט! פארמאכט! פארמאכט!

(געלויבן)

שניידער (לויפט ארויס א צעטומלטער)

וואָס האָט געטראָפּן? זאָגט, וואָס קומט דאָרט פאָר?

(ארבעטער לויפן)

קוילעס

אראָפּ די זעלבסטהערשונג!

עסרעג

איר הערט דאָכ!

ניקאָלוי געפעלט זיי ניט פאר קייסער...

(נייע כוואליעס ארבעטער יאָגנ דורכ)

קוילעס

אראָפּ די זעלבסטהערשונג!

אראָפּ די זעלבסטהערשונג!

(ווייטער אָפגעריסענער בעזאנג)

דריטע סצענע

א לאנגער קאָרדאָר אין דער טורמע באַמ פּאָליציי-הויז. א ריי טירן מיט פירעקיקע אייגעלעך פונג די קאמערן. בא איינער א טיר שלאָנג צוויי קאָזאקן און ארעסטירטן.

1-טער קאָזאק

דערהארגעט...

2-טער קאָזאק

ניין, פארטייעט.

1-טער קאָזאק

נו, גענוג...

ער וועט קיין דעמאָנסטראַציעס מער ניט וועלן,
דערלאנג אהערצו וואסער, גיס אימ אָפּ.

2-טער קאָזאק

דער רועק וועט אימ אָן וואסער אויך ניט נעמען,
אזעלכע האלטן די נעשאַמע שטארק.
(נעמט דעם ארעסטירטן פאר די פיס)

נו, נעם אימ פארן קאָפּ!

(ביידע צעהוירענע דעם ארעסטירטן און ווארפן אימ אריין אין קאמער)

אהינ! צו דינע!

איב אלע דארפ מענ לערנענ אָט אזוי.

(מע ברענגט נאָכ ארעסטירטע, דער 2-טער קאָזאק שטויסט זי איינציק-
וויז אינ קאמער)

אוי, זשיד! אָט, נא דיר פרייהייט! נא! אָט נעמ!

1-טער קאָזאק

א טראכט טאָנ נאָר, וואָס קריכנ זיי, אזעלכע,
זיי ווייסנ דאָכ מיסטאמ, וואָס זיי דערווארט.
כ'פארשטיי נאָכ די, וואָס גייענ מיט א באַמבע,
נו, יענע איז ניט שרעקלעכ קיינ שומ זאכ...
אזעלכער, אָדער דו דערהארגעסט אימ,
נאָר זיכערער, אז ער דערהארגעט דיכ...
אונ די — זיי קריכנ דאָכ מיט הוילע הענט!
אוי וואָס פארלאנגענ זיי...

2-טער קאָזאק

וואָס די, וואָס יענע,

מע דארפ זיי אלע שלאָגן, דאָס איז גאָר.

1-טער קאָזאק

א טראכט טאָנ נאָר, פונואנענ נעמט זיכ דרייסטקייט...
א י'דישקע אזא, א שווארצינקע...
א שיינינקע... האָט היינט זיכ מיר געטראָפן.
מינ פערד איז אָנגעפלויגן גלייכ אפ איר,
אונ זי — זי ווארפט זיכ קעגן מיר מיט פויסטן
אונ רייסט בא מיר די שווערד מיט הוילע הענט
אונ שפייט אונ שרייט: „אראָפּ, אראָפּ דעם קייסער!“
זי ליגט שוינ אונטער טלאָענ אפ דער ערד —
אונ שרייט נאָכ אלצ: „אראָפּ, אראָפּ דעם קייסער!“

2- טער קאזאק

טסט — שטילער... אָט דערפאר טאקע, דערפאר
באדארפ מען שלאָנג זיי...

1- טער קאזאק

און נאָר א טראכט טאָן,
פונוואנען נעמט זיך קראפט...

2- טער קאזאק

דו, שווינג! מע גייט...
(עס גייען דורך דער דאָקטער און אן אלטער פאָרעצ)

פאָרעצ

א דאנק א גרויסן אונדזער גובערנאטער,
ער האָט מיך איינגעלאדן היינט אהער
א קוק טאָן, ווי מע שמייסט איבן אייער צייט...
נו, צייטן, צייטן זיינען אָנגעקומען,
מע דארף דאָ אָפשמייסן א צענדליק מאן,
און צוגרייטעניש, ווי צו א פאראד.
די גאנצע פאָליציי איז אפ די פיס,
עס קומט אהער אליין דער גובערנאטער,
און אייך אפילע, דאָקטער, אויך געבראכט אהער.

דאָקטער

נו, איכ... מיינ כויון איז איצטער דאָ צו זיין, —
עס קאָן דאָך טרעפן... נו... איך מיינ...
אז עמעצן זאָל נייטיק זיין מיינ הילפ...
עס טרעפט א מענטש, וואָס האָט א הארץ א שוואכס,
ער פאלט כאלאָשעס בא דער צענטער רוט,
און דאָ — א צוויי — דריי טראָפן וואלעריאנקע,
און אָפגעמינטערט... און מע קאָן אימ שמייסן נאָך.

פ ר ע צ

ס'איז אלץ דערפאר, ווייל זעלטן שמייסט מען איצט.
פאר וויפל יאָר זיך קוימ אועלכס דערווארט...
אמאָל, אמאָל אזוי דען פלעגט מען שמייסן?
מע פלעגט דאָס פראָסטער טאָג, נאָר גוט און אָפט,
געווען דערפאר געהאָרזאמקייט און מוירע...

ד אָ ק ט ע ר

און איר געדענקט נאָך יענע צייט?..

פ אָ ר ע צ

כ'געזענק!

מיין פאָטער פלעגט זיי שמייסן איבן דער שטאָל,
געשמייסן אָן פאראד, נאָר אָפט און גוט...
ניין, איצטער וועט מען שויבן אזוי ניט שמייסן...
ניין, איצטער קאָנט איר ניט
אפילע אָפשמייסן אָן וואַלעריאנקע...
(פארגייט זיך איבן געזעכטער)

ד אָ ק ט ע ר

וואָס גלייכט איר יענע צייט צו אונדזער צייט!
דער מענטש ווערט אנדערש איצט געשעצט,
ווייל איצטער גייען זייט בא זייט
די וויסנשאפט און דער געזעצ...

(פונדערווייטן א הויכער דיטלעכער אויסגעשרי: „סמירנאָ!“ פריס-
טאווס, אָקאָלאָדאָטשניקעס, גאָראָווייעס, קאָזאקן שטעלן זיבן שטעט
איבן א שערענגע זענגויט דעם קאָרידאָר. אלע פארגליווערטע, מיט
פענעמער געווענדט צו דער זייט, פינאווענע עס קומט אָן פאָרוואַל
באגלייט פון נאזימאָוונ)

נ א ז י מ אָ וו

כ'ביג גליקלעך, אייער עקסעלענצ, צו מערדן,

ווי גוט און גיב די פאָליציי האָט היינט
דערשטיקט די אומרוענ אפ אלע גאסן.
די דעמאָנסטראַנטן אלע ארעסטירט,
קיינ איינער איז פון זיי היינט ניט אנטלאָפן,
פארהאלטן אלע, אייער עקסעלענצ...
פאָנ-וואָל

פאָנ-וואָל

אצינד וועל איך אליינ מיט זיי שוינ ריידן.
ווי זיינען זיי בא אייך?..

נאזימאָוו

אייער עקסעלענצ...
איך צווייטער קאמער האָב איך דרייסיק מאָן,
און פופציק זיצן איך דער פערטער קאמער...

פאָנ-וואָל (קוקט זיך ארום)

א פאסיק אָרט פאר זיי! א זיכער אָרט!
דאָ וועלן זיי ניט גיין מיט רויטע פאָנען,
און פרייהייט וועט זיך זיי ניט וועלן מער, —
עס וועט זיי זיין צו פריי איך זייער הויט,
ווען איך וועל זיי די רוקנס מאכב רויט.
אהער, באפעלט זיי אלע, פאָליצייסטער!
(נאזימאָוו אָפ)

א זיכער אָרט! מיר דאכט זיך, אָט די ווענט...
ניין, שטארקע, גוטע ווענט... און גוטע גראטעס...
ווען יעדע גאס זאָל זיין אזא מינ גראטע,
און יעדע שטאָט זאָל זיין אזא מינ וואנט,
וואָלט רוסלאַנד דאן געווען א רויק לאַנד.

(נאזימאָוו, פריסטאוו, גאַראָדאוויעס שטעלן אויס איך א שערענגע די
ארעסטירטע פון דער צווייטער קאמער)

נאזימאָוו

די צווייטע קאמער, איינער עקסעלענצ!
(א רענע שווערער שווינג)

פאָנ-וואָל

איז אָט דאָס זינענ זיי! און אָט די ראָבנ!
זיי ווילן דאָס פארפיקן אונדזער אָדלער...
ניין, קיינמאָל וועט ניט זיין דאָס, קיינמאָל ניט!
מיר וועלן הענגען אייך! מיר וועלן שיטנ!..
ס'איז נאָר א שאַד פאר אייך דעם קייסערס שטריק.
ס'איז נאָר אינ קייסערס אלע ארסענאלן
ניטאָ קיין ביקס... אזא פארזשאווערטע,
פונ וועלכער עס זאָל ווערט זיין אייך דערשיסנ.
ניין, ריטער! ריטער! דאָס וועט זיין א שטראָפ...
הייסט צוגרייטן די ריטער, פאָליצמייסטער!

(נאזימאָוו — א וונק מיט דער האנט. די צוויי קאָזאקן טראָגן צוויי
הויפנס ריטער)

נאזימאָוו

אלץ פארטיק, איינער עקסעלענצ...

פאָנ-וואָל

און איצט—

זשידי, פאָרויס!

(שטילשווינג. קיינער רירט זיך ניט פונ אָרט)

פאָרויס אהער, זשידי!

(קיינער רירט זיך ניט פונ אָרט. פאָנוואל מאכט א טראָט או דער
שערענגע. גיט א וונק נאזימאָוו)

נאזימאָוו

ווער איז דאָ ניט קיין זשידי, ארויס אהער!

(קיינער רירט זיך ניט פונ אָרט. פאָנוואל מאכט א צאָרנדיקן טראָט
צו דער שערענגע. בלייבט שטיין פאר א פלוצלינגדיקן אויסגעשריי.)

פּוילישער ארבעטער

ניט זשידעס, ארבעטער דאָ זינענ אלע!

פּאָן-וואָל

פארשטאָפּן אימ דאָס מויל! דעם ערשטן — אימ,

אונ נאָך אימ אלעמען צו פופציק ריטער!

צו פופציק! אלעמען! אָן אונטערשייד!

(די צוויי קאָזאקן נעמען דעם ארבעטער. פּאָן-וואָל ווענדט זיך צו די

יידישע ארבעטער)

איר, בונטאָוושטשיקעס, זייט זשידי! זשידי!

ניט יידן, נאָר זשידי! וויל יידן זינען

די, וועלכע גלייבן אויך אין זייער גאָט,

די, וועלכע גייען ניט מיט רויטע פּאָנען,

און יענע יידן ווארטן איצט מיט פרייד

אפ אייער שטראָפּ...

אלע ארעסטירטע

אראָפּ די זעלבסטהערשונג!

פּאָן-וואָל

ווער וואגט! ווער וואגט! צו הונדערט שמיץ זיי אלע!

הייבט טייקעפּ אָן! איר, דאָקטער, שטייט און קוקט,

ניט אויסהויכט זאָל קיינער די נעשאַמע,

ביז ער וועט אלע הונדערט ניט באקומען.

דאָקטער

כ'הער, אייער עקסעלענצ...

(פּוילן. די עקזעקוציע הייבט זיך אָן. הינטער צוויי אופגעפנטע טירן —
א לאנגע באנק. מע זעט נאָר די שפיצן פּיס פּונ די געפלינקטע. מע
זעט נאָר די קעפּ פּונ די פלינקער און די פּאָכענדיקע אינדערלויסטן ריטער)

פּאָג-וואָל (קלאפט צו מיטן פוט אין טאקט צום פויק)

אזוי! אזוי!

אהער די פּאָנענטרעגער! איר שטייט דאָ.
דאָ וועט איר שטייג אונ צוזען אייער ארבעט...
אונ זיי וועט נוצלעך זיין צו זעען אייך,
ווען יעדער רוט וועט צווינגען זיי צו טראכטן,
זוהיג איר האָט געפירט זיי אונ אפ וואָס.
(פויק)

דאָקטער

וואָס פאר אן איינגעאקשנט פּאָלק דאָס איז,
קיינ איינער האָט נאָך ניט געלאָזט קיינ טרערן!
זיי בלייב זיך די ליפּן ביז צום בלוט,
קעדיי מע זאָל קיינ קרעכצ פונ זיי ניט הערן.

פּאָג-וואָל

זיי שרייען ניט! זיי קרעכצן ניט!

(צום ערשטן קאָואק)

עי, דו!

דו פּאָכעסט מיט די ריטער אינדערלופטן,
אונ קיינעם טוט ניט וויי! פארבייטן אימ!
אונ שטרענג באשטראָפּן...

1-טער קאָואק

אנטשולדיקט, אייער עקסעלענצ...

פּאָג-וואָל

שווייג! מאַרש!

(שטויסט אימ אָפּ מיט די פיס)

מע האָט זיך שלעכט געלערנט ווי צו זינען,
דיין שווע אונ דיין פליכט געדענקסטו שלעכט...

איז אָט וווּהינ עס טרעפט שוין די קראמאָלע...
(צומ פּאָליצמייסטער)

דערמאָנט מיר וועגן אימ...

נאזימאָוו

כ'הער, איינער עקסעלענצ...
(מע פירט אוועק דעם קאָזאק)

פּאָנ-וואָל

זעצט פּאָר! זעצט פּאָר! אזוי! אזוי! איינס-צוויי!
ניינ, שטארקער, זעלטענער! איינס-צוויי! איינס-צוויי!
(קוילעס פונ די געפּיניקטע)

נאזימאָוו

ער כאַרעשט, איינער עקסעלענצ.

פּאָנ-וואָל

ניט וויכטיק!

זאָגט, דאָקטער, איר...

דאָקטער (פרוּוט דעם פּולס)

מע קאָנ אימ געבן נאָכ,

זיי האָבן שטארקע הערצער, איינער עקסעלענצ...

(אלע שווינג, קוילעס פונ די געפּיניקטע. איינע נאָכ די אַנדערע פירט
מען ארויס אונטער די הענט עטלעכע האַלב-טויטע געפּיניקטע)

פּאָרע צו (שאַקלט צו מיטן קאָפּ נאָכ די געפּיניקטע, פארבייגט נידעריק
דעם רוקן פאר פּאָנ-וואָל)

ווי הויכ זיי האָבן פּרינער דעם קאָפּ פאריסן,

אונ איצטער עפעס האַלט ער זיכ ניט הויכ...

ווייזט אויס, אז איר האָט אויכ ניט שרעכט געשמיסן,

ווייזט אויס, אז ריטער העלפן איצטער אויכ!

נ א ז י מ ק ן

ווהינ זיי איצטער, אייער עקסערענצ...—

פ א נ - ו ו א ך

איצט זאָלנ זיי צעטראָגן אומעטומ
די גאנצע שרעק, וואָס ליגט אפ זייער פאָנעם, —
דאָס וועט בא אנוערע אפ לאנג, אפ לאנג
דעם כיישעק אָפּשלאָגן צו רויטע פאָנעם, —
איז עפנט אופ פאר זיי דעם טויער פריי
אונ לאָזט זיי אָפּ, וווהינ די אויגן קוקן,
זיי וועלן לאנג געדענקען אָט דעם מיין —
ער איז בא זיי פארשריבן אפן רוקן...
(שטילשוויגן)

פ א ר ה א נ ג

דריטער אקט

ערשטע סצענע

אאס איב ווילנע. מאָטל עסרעג זיצט בא דער טיר פונ זיב קראָם אונ
פאַרקעט זיכ בא א שוטטערשנ בענקעלע, צו וועלכנ ער קלאפט צו א
ווייכ קישעלע. שניידער לעבנ אימ.

עסרעג

דעמ דריטנ טאָג אז מײַנע קומענ ניט.

שניידער

די זעלבע אויסכאפעניש אויכ אפ מײַנע,
זיי הייבנ זיכ ניט אופ דעמ דריטנ טאָג.

עסרעג

מע האָט זיי פײַנ געשמיסנ...

שניידער

אלץ הייסט שמײַסנ!

געשניטנ פאַשעט שטיקער לײַב פונ זיי,
זיי קאָנענ מיט קיינ אייווער ניט קיינ ריר טאָג.

ע ס ר ע ג

זיי האָבן קאָשער דאָס פארדינט, א מיצווע!
דאָס האָט זיך גאָט צערעכנט אויך פאר אונדז.
דאָס האָט זיי גאָט באצאָלט פאר אלע שטריוקן.

ש נ י ד ע ר

דערווייל ביז עפעס ליידן ווידער מיר...
דריי טעג אז קיינער קומט ניט צו דער ארבעט.
ווער ווייסט, צי עמעצער וועט קומען היינט.

ע ס ר ע ג

מע וועט זיך אויסהונגערן, וועט מען קומען...
קיינ גראָשן וועל איך זיי ניט געבן פאר די טעג.
בא מיר וועט מיינ בוכהאלטער אלץ פארשרייבן
און אָפּרעכענען זיי פאר יעדער שאָ,
פאר יעדער רעגע...

(שרייט אריין אין קראָם)

זילבערשטיין!

(ווידער צו שנידערן)

וואָס ארט אייך, איר פארלאָזט זיך שוין אפּ מיר,
איך וועל זיי צוגרייטן א וויסטן באָרעכאבע.
(שרייט ווידער אין קראָם אריין)

ווי זייט איר ערגעץ דאָרטן, זילבערשטיין!
(זילבערשטיין ווייזט זיך אפּן שוועל)

א כעזשבנ, זילבערשטיין! א קלאָרן כעזשבנ!
ווי מענטשן שטעלן מיך בעדילדאָר!
(עס הייבן אָן אַנקומען ארבעטער, לעזערט צווישן זיי)

ש נ י ד ע ר

אָט גייען זיי, די ברויטגעבער...

ע ס ר ע ג

זיי גייענ,

איז ווארט דאָ צו א ביסל, וועט איר זען
דעם באַרעכאבע, וואָס איך וועל זיי מאכנ.
(הייבט זיך אום צו איינעם פון די ארבעטער. דאָס בענקעלע איז ביידע הענט)

נו, יאנקעלע, ביסט דאנקען גאָט געקומען,
כ'האָב צוגעגרייט א בענקעלע פאר דיר,
אַט נא! עס זאָל דיר ווייכער זיינ צום זיצן,
דער הינטן דינער, נעבעכ, טוט דיר וויי...
(צו א צווייטן ארבעטער)

וויסט אויב? דיר טוט דען אויכעט ווי דער הינטן?
(די ארבעטער פארקוירט שוויגן)

ש נ י ד ע ר

דאָס איז אן איינפאל, ווי איך בין א ייד,
איך גיי און טראכט באלד עפעס צו פאר מיינע.

ל ע ק ע ר ט

כאוויירימ, וואָס באטייט עס? ניין!
וואָס איז דאָס פאר א מינ? וואָס לאָזט איר שפיינען...

ש נ י ד ע ר

אכ, הירשעלע! ער איז שוין ווידער דאָ?
און ווו ביסטו געווען, ווען ס'האָט געדונערט?
דו האָסט באקומען כאָטש דיין כילעק שמיצ?

ל ע ק ע ר ט

אַט וועל איך אייך אזא מינ כילעק געבן,
אז ס'וועט א דונער אייך דאָ טרעפן אפן אָרט.

עס רעג

דו שייגעצ! שוויג! וואָס זאָגט איר נאָר אפּ אימ?
פּונדוואַנען האָט זיך דאָס צו אימ גענומען דאָס?
אזוי באדארפּ מען פּיקן אימ דעם צונג,
וועסט מיט א צוואַנג קיינ וואָרט בא אימ ניט נעמען,
און דאָ האָט ער צעעפנט גאָר א מויל,
און פּלוצלינג זיך צערעדט, ווי בילעמס אייזל.

שניידער

ווי קומט ער גאָר אהער? מע האָט דאָך אימ פארשיקט.

עס רעג

וואָס פּרעגט איר, וואָס? מיסטאמ איז ער אנטלאָפּן...
און קומט צו מיר צו גיין און רוימט מיר אַינ,
איך זאָל אימ געבן ארבעט... פאר ראכמאַנעס
האָב איך אימ צוגענומען אפּ א וואָכ...
גיי טו א הונט א טויווע, בילט ער נאָך.

לעקערט

זיי טוען טויוועס אונדו... א קלאָג צו זיי.
אליין גערופּן, ווען ער האָט באדארפט...

עס רעג

פארמאכ דעם פּיסק. דו, אזעספּאַנעם איינער,
נעמט, גיט אימ גלייך די טפּילן, זילבערשטיין,
ניטאָך בא מיר קיינ ארבעט פאר אזא פארשוין.

זילבערשטיין (צו דעקערט)

וואָס טויג דיר איצט זיך קריגן אָן א ציל?

ל ע ק ע ר ט

איך האָב אימ מיט זײַן ארבעט טיפּ אינ דר'ערד...

ע ס ר ע ג (צו שניידער)

נו, פרעג איך אײַך, איז ניט קײַן מיצווע דען
די שמיצ, וואָס מע האָט זײ ארײַנגעשמיסן?
א שאַד, וואָס איך בין ניט געווען דערבײַ,
איך וואָלט פון מײַן זײַט צוגעלייגט א קנייטל...
אײַ, לעבן זאָל, געזונט זאָל זײַן פּאָן-וואָל,
עס זאָלן קײַנמאָל אימ די הענט ניט וויי טאָן.
(שײַנע איז צוגעגאנגען, אומבאמערקט געשטאנען אַן א זײַט, אויסגעהערט
די לעצטע ווערטער)

ש י י נ ע

ווארט אויס, ווארט אויס, איר פרייט זיך פאר דער צײַט,
מע וועט זיך נויקעמ זײַן אָן אימ מיט אײַך צוזאמען.

ע ס ר ע ג

שא, שא, א נײַע זאָגערן, אָט האָסטו דיר,
פונוואנען האָט זי זיך אהער גענומען?

ש נ י ד ע ר

זײ קלײַבן זיך שוין ווידער דאָ, די שלעק?
עס טוט זײ באַנק—שוין לאַנג דאָ שטיל געוועזן.
נײַן, בעסער קומט פונדאנען, קומט אוועק,
מע קאָן נאָך ווערן איבער זײ גענעזיקט.
(שניידער און עסרעג אָפּ. אײַניקע ארבעטער נאָך זײ. זילבערשטיין אָפּ
און קומט באלד צוריק)

ל ע ק ע ר ט

ארויסגעוואָרפן מיך. אן אנדער צײַט
וואָלט ער שוין גלאט אזוי ניט אָפּגעשניטן.

יאנקל

וועסט גארניט מאכנ, אלץ אפ זייער זייט.
מע מוז פאר זיי אראָפּנעמען דאָס היטל...

פּי וויל

זיי גלעטן זיך דאָס הארץ מיט אונדזער ווונד.

לעקערט

וואָלט כאָטש דער „בונד“ איצט עפעס פּאָרגענומען!

יאנקל

עכ, קומ, גענוג!

(ווייזט אפ זילבערשטיינען)

אַט זעסטו אימ, דעם „בונד“.

מיר דארפן אָנבייגן דעם קאָפּ און שטומען.

שיינע

אזא מינ שטימונג הערשט איצט אומעטומ,
מע הערט אזעלכע רייד אין אלע גאסן.

לעקערט

מע מוז, מע מוז וואָס גיכער עפעס טאָן,
קעדיי צו ראטעווען...
די שטימונג פון דער מאסע.

זילבערשטיין

א פאלשער שריט געווען די דעמאָנסטראציע.

שיינע

א דרייסטער שריט! א דרייסטער! צען מאָל דרייסט!

ל ע ק ע ר ט

באדארפ מען איצטער דרייסט זיין פאר נעקאָמע!

ז י ל ב ע ר ש ט י י נ

נעקאָמע, וואָס באַטײַט עס? ניין, איר ווייסט...
איך וויל, ער זאָל דאָס אָנרופּן באַמ נאָמען.

ל ע ק ע ר ט

ניט זײַט קײַן שאָפּ, וועט ער ניט זײַן קײַן וואָלפּ.
א שאָס, א שאָס נאָר אײַנער, אונ א שאָפּ!

ז י ל ב ע ר ש ט י י נ

אהא! איך האָב געוווּסט צו וואָס ער רופּט!
אָט וווּ עס שטעקט אצינדערט די סאַקאָנע, —
ניין, איך בין איצט דאָ איבעריק, אפּאָנעמ.
(גײט אַוועק)

י א נ ק ל

גײ ווארט, ביזוואנען ער וועט זיך צעגארטלען,
גײ ווארט, אזא זאָל אָנהײבן וואָס טאָג.

ל ע ק ע ר ט

וווּ שטייט געשריבן, אז מיר דארפן ווארטן
ביז עמעצער וועט אָנהײבן — מיר הײבן אָן!

פ י ו ו ל

ווארט, כאפט זיך ניט — ווי הייסט, מיר הייבן אָן?
דו ווייסט, טעראַר ווהײבן עס קאָן פארפירן?
פאר דער באוועגונג איז טעראַר א סאמ,
ס'איז קעגן דער טאקטיק און קעגן דער פראָגראַם.

ל ע ק ע ר ט

געשמיסן אונדן, דערנידעריקט אזוי.
דערמאָנען זיך, קאָכט אופ אינ הארצ דאָס בלוט.
נאָר בלוט קאָן אָפּוואשן אזא מינ שאנד,
נאָר גיי, אז דאָס איז קעגן דער פּראָגראַם.
(דערזעט סענדעראַצקין)

עי, סענדעראַצקי, קומ אהער,
דערצייל דו אויך, ווי מע האָט זיי געשמיסן,
זאָג דו: אזוי איז דאָס געווען, צי ניט...
געלעגן אלע מיט פארהוילטן לייב,
און רוט נאָך רוט האָט זיך אפ זיי געשאַטן,
אין יעדע רוט האָט זיך געוויקט אין בלוט,
פאָן-וואָל האָט צוגעקלאַפט נאָך מיטן פּוס
אין רויק צוגעצייילט: איינס, צוויי! איינס, צוויי!
קיינ הונט וואָלט מען אזוי דאָך ניט געשמיסן.
ווי נעמט מען ניט נעקאָמע פאר אזעליכס!
מע מוז דערפאר זיך נויקעמ זיין! מע מוז!
און עמעצער וואָלט דאָס געטאָן מיסטאם,
נאָר גיי, אז דאָס איז קעגן דער פּראָגראַם.

י א נ ק

וואָס שווינגסטו, שיינע, זאָג, וואָס דארפ מען טאָן?

ש י נ ע

דו מיינסט, אז מיר איז גרינג צו שטיין און שווינגן?
איך וואָלט אליין געגאנגען עפעס טאָן,
נאָר אונדזער קראַפט איז ניט אין מיר און ניט אין דיר,
מע דארפ, אז דאָ זאָל טאָן די מאַסע.

ל ע ק ע ר ט

און איך, און דו, און ער, און אלע מיר,
וואָס זיינען מיר? מיר זיינען ניט די מאַסע?

סענדעראצקי

אָט דאָס איז א געדאנק, א טייערער געדאנק, —
איך האָב אַיינ דאָס שיר ניט אויסגערעדט פון מויל.
די גאנצע מאסע וואָרט דען ניט געגאן —
נאָר וואָס קאָן טאָן דערוויל די מאסע — מיט איינ קויל?!

שיינע

יא, ס'פעלט, עס פעלט געווער,
און גוטע אָנפירונג דאָ פעלט דער מאסע.
אזויפיל דראנג צו טאט, אזויפיל דרייסט צו שטרײט
אָן אָנפירונג און אָן געווער
דערוויל נאָך פלאַנטערן אפ פאלשע וועגן.
און דאָך, ווי קאָן איך בלייבן אין א זייט,
איך קאָן דאָך ניט, ווי זיכערשטיינ, אוועקגיין.

לעקערט

איז אָפגערעדט... נו, גיט די הענט אהער.
מיר טרעטן צו... מיר זיינען דאָ אינדרײען,
א פערטער איז די גאנצע מאסע הינטער אונדז.
איצט גייט אונדז אָפ א פינפטער — כ'מיינ א שפייער.

סענדעראצקי

מיר וועלן קריגן אלץ!

לעקערט

פאָן-וואל, פאָן-וואל!
דו ביסט געפייגערט שוינ, דו ביסט שוינ טויט!

סענדעראצקי

עס מעג אפילע דראָענ אונדז די טרײַע.

שיינע

מע בעט דיכ ניט, באוויינ אונדז ניט אפרײַער.
טויט, אָדער רויט!

לעקערט

ניינ, ניינ, ניט טויט... נאָר רויט!

צווייטע סצענע

א קעלער-צימער בא הירש לעקערט. מאלקע אליין.

מ א ל ק ע

ער איינלע זיכ ניט. ער כאפט זיכ ניט אהיימ.
ער גייט אוועק און ווערט דאָרטן פארפאלן.
ווי איז ער? כ'ווייס? איכ וואָלט געפרעגט ווי איז ער,
ווען כ'האָב בא וועמען פרעגן... האָב איכ ניט.
אזוי אָט יעדן טאָג קוק אויס די אויגן
און ווארט, און ווארט ביז דיר ווערט נימעס ווארטן.
ווער ווייסט אימ ווי ער איז... גיי זוכ דעם ווינט...

(ווארטט אפ זיכ ארום א שאלעכל און גייט ארויס. די גינע א צייט
פוסט. עס קומט אריין לעקערט)

ל ע ק ע ר ט

ניטאָ. אוועקגעגאן. א נאריש ווייבל.
אָט שטענדיק...

קומ איכ נאָר ניט אזוי גיכ
גלייכ לאָזט זי זיכ אוועק אינ גאס מיכ זוכן.
דאָס הארץ איז נעבעכ איר ניט רויק. פילט,

עס ברענט דער דאכ... און ווייסט ניט וואָס...
 ניטאָ וואָס ריידן. אינ א שווערן וואָגן
 האָסטו איינגעשפּאַנט זיך גיין מיט מיר...
 וואָלט זי געוואָלט כאָטש, ווי זי טוט מיר באַנק.
 נאָר גיי דערצײל דאָס איר, וועט זי מיט טרערן
 צעווייַקן דיר דאָס האַרצ...
 אהא. זי גייט...

(א קלאַפּ אינ טיר. עס גייט אַרײַן סאָניע)

ל ע ק ע ר ט

ווי קומסטו דאָ אהער?..

סאָניע (קוקט לאנג אפּ אים שווינגנדיק. לאָזט זיך אָנמעכטיק אַראָפּ אפּ אַ
 שטיל)

פאַרפּלאַנטערט זיך... אזוי פאַרפּלאַנטערט זיך,
 אז כ'ווייס ניט וווּ אהינטאָן זיך אצינד.
 כ'האָב ניט פאַרשטאַנען, ניט געוואָלט אַרײַן,
 ווי כ'האָב פאַראַטן אַלע בעסטע פּרײַנט,
 און דער אָכראַנקע טרײַ אזוי געדינט.
 פאַראַט! פאַראַט! א ביטער, שרעקלעך וואָרט!
 א קלעפּיק וואָרט — ניט אָפּוואַשן זיך גלאַט...
 איך האָב דאָס ניט געמײַנט און ניט געוואָלט.
 יאָ, לײַכטזיג איז ניט בעסער פּונ פאַראַט...

(פּאַוזע)

געהאַט אזויפיל פּרײַנט און גוטע פּרײַנט.
 ווי זאָל איך קוקן אינ די אויגן זיי?
 איך בין פאַר אַיך אצינד פאַרהאַסט און פּרעמד...

(נעמט ארויס א רעוואָלוער)

איז דאָס פאַר מיר אצינד דאָס איינציק אויג,
 אינ וועלכע כ'קאָן נאָך קוקן ניט פאַרשעמט?

לעקערט (ווארפט זיך האסטיק צו איר)

ווי קומט צו דיר? ווו האָסטו דאָס גענומען?
וואָס שווינגסטו! גיב אהער דעם רעוואָלווער!
ער איז נאָך קיינמאָל אזוי נייטיק ניט געווען,
ער האָט נאָך קיינמאָל אזוי ערלעב ניט געדינט,
ווי ער וועט דינען איצט אינ מינע הענט.

סאַניע

וואָס איז מיט דיר?

לעקערט

אהער דעם רעוואָלווער!

(ראנגלט זיך מיט איר אונ נעמט אָפּ דעם רעוואָלווער)

אָט דאָס איז א געווינס! א גרויס געווינס!
כ'האָב ניט געווארט, איך האָב זיך ניט געריכט...
אז דו וועסט מיר אזא מינ שפּילכל ברענגען.
וואָס קומט דיר איצט? א דאנק! דיר קומט א דאנק!
(ווייל גיין)

סאַניע

ווארט אויס! ווארט אויס! דערצייל מיר אויב... דערצייל,
צי עפשער טאָר מען ניט פאר מיר דערציילן,
צי עפשער טאָרסטו ניט פארטרויען מיר דיין סאָד...
איין קויל, איין קויל נאָר גיב מיר אָפּ צוריק,
אונ איך וועל אָפּוואשן פונ זיך מיין שולד...

לעקערט

אָט באלד! אָט קער איך באלד דיר אומ. ווי דען...
עכ, דו.. האָב כאָטש כאָטשע, ווי א מענטש...
פאראנען בילכערע פאר יעדער קויל...

טאָניע

וואָס ווילסטו טאָנן... מיכ אויך נעמ מיט, מיכ אויך!
כיווער גיין מיט גרויסער פרייד...

לעקערט

דאָס ניט... דאָס ניט...

טאָניע

דו שטויסט מיכ אָפּ. דו לאָזט מיכ איצט אליין.
צי עפשער איז דאָס ניט אין דיר געווענדט.
אמאָל האָסטו מיכ ליב געהאט...

לעקערט

ניין, ניין...

מיט ריינע הענט. מיט ניט באפֿלעקטע הענט.

(לויפט ארויס)

דריטע סצענע

דער פֿלאַצ באַמ צירק. אַן אוילעם שטויסט זיך לעבנ די אַרויטגעהאַנגענע
אַפּישנ. מאַרקע לעקערט דרייט זיך דאָ אומ, ווי זי וואָלט עמעבנ זוכנ.
מאָטע עטרעג מיט זיבן פּרוי גייען אין צירק.

גאַר אַ דאָ ווי

אוועק! אוועק! צעגייט זיך!

ייִנגל

נאָר ער טרייבט,

ער ווייסט נאָר טרייבן, מערער גאַרנישט ניט.

וואָס אַרט אימ, דאַכט זיך, אַז מע שטייט און קוקט...

עס רעג

אַ היצ אין באַד! ער מוז דאָ, נעבעכ, שטיינ,

אַן אימ וועט זיך די שפּיל דאָ ניט באַגיינ...

ייִנגל

די שפּיל וואָלט זיך באַגאַנגען אָן אייך אויך.

פרוי עסרעג

א צינגעלע אפ שרייפעלעך בא אימ...

ינגל

מער שרייפעלעך ווי זי פארמאגט אינ קאפ.

עסרעג

דו וועסט פון אימ דערהערן עפעס רעכטס.
א טאכשיטל! אן איידל קינד! א גאלד!

ינגל

וואָס האָב איך וואָס צו ריידן מיט א יאָר!

עסרעג (יאָגט זיך נאָכן יינגל)

דו וועסט בא מיר אוועקגיין אָן א קאָפּ.

ינגל (זויפט אָפּ)

אונ איר זייט אָן א קאָפּ אהער געקומענ...

עסרעג (כאפט דאָס יינגל פארן אויער)

אָט וועל איך זיר... אָט וועל איך, שייגעצ, דיר...

ינגל

אינ-איי, לאָזט אָפּ! לאָזט אָפּ!..

מאלקע (רניסט ארויס דאָס ייגל פון עסרעגט הענט)

וואָס האָט איר צו א יינגל! לאָזט אימ אָפּ!..

פרוי עסרעג

ער האָט פארדינט... אימ קומט, אימ קומט נאָך מערער,
ער זאָל ניט ריידן מער אוועלעך רייד...

ע ס ר ע ג

וואָלט מען זיי קליינערהייט געלערנט דערעכערעצ, וואָלט מען פארשפּאַרט זיי שמייסן גרויסערהייט.
(אָפּ אינ צירק)

מ א ל ק ע

א וויסט, א פינצטער יאָר...
וואָס שיט איר נאָכ מיט זאלצ אפּ פרעמדן ווייטעק...

י י נ ג ל

זיי רייצן זיך, זיי קוועלן אָנ...!

ג אָ ר אָ ד אָ ו ו י

אוועק! אוועק! צעגייט זיך!

מ א ל ק ע

מע טרייבט היינט טאקע מער ווי אלעמאָל.

י י נ ג ל

דער טיילר האָט געבראכט דעם גובערנאטער.

מ א ל ק ע

וואָס רעדסטו?! אויב דער קאט איז איצטער דאָ,
איז טאקע גלייכער האלטן זיך וואָס ווייטער...

י י נ ג ל

וואָס האָב איך מוירע? אפצולאָכעט גאָר
וועל איך דאָ אומגיין, זאָלן זיי מיך יאָגן...
ווען איך זאָל זיין כאַטש עלטער אפּ א יאָר,
וואָלט מען א טויטן אימ פונ דאָרט ארויסגעטראָגן.
(מאלקע ווי? אוועקגיין. לעקערט קומט. טרעפט מאלקענ)

ל ע ק ע ר ט

וואָס טוסטו דאָ?

מ א ל ק ע

אַט, דיכ געקומענ זוכנ...

ל ע ק ע ר ט

וואָס האָסטו וואָס צו זוכנ מיכ...

איכ וואָלט אליינ דעמ וועג אהיימ געפונענ...

מ א ל ק ע

דו האָסט פארגעסנ, אז דו האָסט א היימ...

עס טראָגט דיכ אומ, פונ זינט דו ביסט געקומענ —

נאָר גאס אונ בירזשע, בירזשע נאָר אונ גאס...

איכ האָב קיינ גליק ניט זענ דיכ אויכ אינ שטוב

אונ זאט מיט דיר זיכ אָנריידנ...

ל ע ק ע ר ט

גיי, מאַלֶקע...

גיי בעסער איצט אהיימ... כיוועל קומענ גיכ.

מ א ל ק ע

ביינ, קומ מיט מיר...

ל ע ק ע ר ט

איכ קאָנ ניט איצט אוועקגיין...

מ א ל ק ע

וואָס האָסטו וואָס צו טאָנ אצינדערט דאָ?

דו הערסט דאָכ, דאָרטנ זיצט דער גובערנאטער...

אונ דאָ מוזו זיינ מיט אויגנ פול די גאס...

מע וועט דיכ אויסשפירן, מע וועט דיכ כאפן
און ווידער דיכ פארשיקן...

ל ע ק ע ר ט

האָב ניט מוירע...

ס'וועט גאַרנישט ניט געשען...
און ערגער ווי עס איז וועט שוין ניט זײַן.

מ א ל ק ע

דו גייסט אוועק?..

דער מאמעס מילך ווערט אין מיר אנטרווען,
דאָס הארץ פאלט איין פונ שרעק...
קומ, הירשל, קומ אצינד, ניט צוליב מיר —
צורייבן קינד, וואָס דארפ אפ וועלע ערשט קומען...

ל ע ק ע ר ט

הערסט, דו!.. דו זאָלסט מיר אין מיין וועג ניט שטיין...
אניט, געדענק, מיר וועלן שטארק זיך קריגן...
א ווייב קען זײַן די פליגל פונעם מאן,
און דו ווילסט זײַן א שטיין אפ מינע פליגל.

(מאלקע וויינט שטיל)

ניט וויינ, מע דארפ ניט, קימ אהער, ניט וויינ...
מיר וועלן זיך נאָך אָנריידן...

ניט היינט, איז מאָרגן...

(מיט געוווונענעם שמייכל)

אויב אלע וועלן זיצן אין דער זיימ,
נו, ווער וועט דעמלט פאר דער וועלט זיך זאָרגן...

מ א ל ק ע (שמייכלט דורכ טרעין)

באזאָרגער דו... מיכ אויכ... מיכ אויכ צעלאכט,
עס גייט מיר אָפּ נאָר לאכנ... צאָרעס מינע זיסע...

לעקערט (צארט)

גיי איצטער... גיי אהיים... כזועל קומענ גלייכ,
איכ דארפ דא נאָר... פארהאלטנ זיכ א ביסל...

(מאלקע גייט אומאנטשלאָסן. לעקערט קוקט איר נאָכ. ריטט אופ דעם
קאָלנער)

ווי פֿייער וואָלט בא מיר אָט דאָ געברענט...
וועג כאַטש א ביסל דורכנעצנ דעם האַלדז.
(וויל גיין, קערעוועט זיכ צוריק אויס צום צירק)
פאָנרוואָל! וועסט ניט אוועק פונ מיינע הענט,
איכ וועל נאָכ היינט דיכ אָפּלייגן אפּ קאלטס...

(אָפּ. די בינע פּוסט. עט קומען אָן שיינע, יאנקל, סענדעראצקי. קוקן
זיכ אומ)

סענדעראצקי

ניטאָ... ווו קאָנ ער זיין?

שיינע

מיכ ווונדערט שטארק.

עס קענ ניט זיין, אזו הירשל זאָל אוועקגיין
אונ איבערלאָזן דאָ זיין פאָסט...

יאנקל

ניט אנדערש עפעס האָט מיט אימ געטראָפּן.

סענדעראצקי

די עלפטע שאָ, ער האָט באדארפט דאָ זיין...

יאנקל

גיי, סענדעראצקי, טו א זוכ אונ פרעג,
צי האָט אימ ערגעץ פֿיוויל ניט באגעגנט...

שיינע

כיוועל אויכ א זוכ טאָג גיינ... און דו ווארט דאָ...

(סענדעראצקי, שיינע אָפּ, יאנקל בלייבט א צייט אליינ. קוקט זיכ אומ-
רויק אימ. עס קומט אָן פֿעקערט)

פֿעקערט (פריידעכ)

א, יאנקל... יאנקל... נו, וואָס הערט זיכ גוטס?

יאנקל

מיר ווארטנ שוינ אפּ דיר מיט אומגעדולד...
איכ בין געשטאנען פונ פארנאכט באמ פארק,
אונ שיינע שטייט די גאנצע צייט באמ פאלאצ,
מיר ביידע האָבן אימ געזען, פאָג-וואלד...
ער איז אוועקגעפאָרן פונ דער היימ...
וודהינ ער איז געפאָרן, ווייסט ניט קיינער,
ער האָט ביז איצט זיכ נאָכ ניט אומגעקערט.

פֿעקערט

אונ וועט שוינ מער ניט אומקערן זיכ... יאָ...
אָט דאָ וועל איכ אימ פאקן היינט, דעמ העכט...

יאנקל

ער איז אינ צירק?!

פֿעקערט

דו הערסט, מע פאטשט דאָרט „בראוואָ“,

אָט דאָס באגלייט מען אימ אינ דר'ערד אריינ...

(הייבט אָן פריידעכ אונטערצוהינגען, בייגט זיכ נָענט אָן צו יאנקלען-
יאנקל מאכט א טראָט צוריק אינ שרעק)

י א נ ק ל

וואָס איז מיט דיר?! האָסט אויסגעטרונקען? הירשלא!
(פאזע)

ל ע ק ע ר ט

א ביסל דורכגענעצט... נאָר האָב קיין מוירע ניט,
מיין האנט וועט ניט קיין ציטער טאָג...
(נעמט ארויס דעם רעוואָלווער)
אַט זע, ווי פעסט איך האַלט איך האנט זיין טויט...

י א נ ק ל

ביסט צופיל אופגערעגט, ביסט צו צעהיצט...
איך האָב פאר דיר איצט מוירע... הער מיך אויס...
גיב, איך וועל דאָ פארבלייבן אפ דיין אָרט,
איך וועל דאָס אָפטאָגן גוט אזוי ווי דו,
גיב, הירשלא, מיר דעם רעוואָלווער...

ל ע ק ע ר ט

א נאר גיט אָפּ א שעפל פון דער באָד...
ניין, איך וועל איצט מיט אימ זיך ניט צעשיידן...
ער איז מיר טייערער אצינד ווי טאטע-מאמע,
דאָ איז מיין לעבן און מיין טויט צוזאמען...

י א נ ק ל

שוויג! שוויג! גיב מיר דעם רעוואָלווער...
(פרוווט נעמען בא אימ דעם רעוואָלווער. עס קומען צוריק שיינע, סענ-
דעראצקי. לעקערט דערזעט זיי, ווענדט זיך שטארק אופגערגנט צו
אזע דרמ)

ל ע ק ע ר ט

איך בעט אייך, גייט אוועק פונדאנען אלע,

אויב עמעצער דערזעט אייך דאָ מיט מיר,
וועט איר דערנאָכדעם אויך א קאָרבן פאלן.

יאנקל

זיך, הייסט עס, מעגסטו שטעלן איך סאקאָנע.
וואָס מיינסטו, דיר אלייך נאָר קומט
אינגאנצן די נעקאָמע...

שיינע

גענוג! ער איז איך צירק? איז איצט די רעכטע צייט,
די סאמע רעכטע צייט איז איצט געקומען...
וועל איך פארבלייבן דאָ... דו, הירשל, גיי אוועק,
ביסט ניט אלייך, דו האָסט א ווייב, א קינד,
און איך האָב איינצושטעלן נאָר מיין קאָפּ.

רעקערט

אָט דאָ איז היינט מיין אָרט... נו, טראָגט זיך אָפּ,
ביזוואנען איר האָט ניט אי מיך, אי זיך פארשאַטן.

סענדראצקי

הער, הירשל, כ'ווייס, דו ביסט גערעכט... גערעכט...
איך וואָלט דאָך אויך מיין אָרט ניט אָפגעטראָטן...
נאָר זאָג! האָסט רעכט זיך איינצושטעלן מער ווי מיר,
האָסט רעכט? איז גיי אוועק, אַניט וועל איך דיך נייטן.

רעקערט

איר וועט אוועקגיין באלד? אויב ניט...

(פאווע)

אויב ניט, וועט איר מיך האָבן דאָ א טויטן...

(מאכט א באוועגונג מיטן רעוואָלווער אינדערלופטן. יאנקל, שיינע, סענדראצקי טרעטן שווינגדיק אָפּ. פון צירק דערהערט זיך א גערויש. אן איילעפּ שטויסט זיך ארויס פון דאָרט. לעקערט ווארפט זיך צום צירק)

ג אָר אָ ד אָ ו ו י

אוועק! אוועק! צעגייט זיכ!

נ א ז י מ אָ ו ו (באוויזט זיכ אפ די טרעפ פון צירק)

טרייב! טרייב! עס זאָל איצט קיינער דאָ ניט שטיינ!

(פוסט. אָנגעשטרענגט שמיל. לעקערט באהאלטן אינ שאַטנ. פארגליחער-
טער גאָראָדאָווי. פארגליווערטער נאזימאָוו. פאָנוואל גייט ארויס פון
צירק, באגלייט דורכ זינג טוויטע. שטעלט זיכ אָפ אפ אונטערשטן
טרעפל. קוקט שטומ)

פ אָ נ - ו ו א ל

בארויקט, דאנקענ גאָט, די שטאַט!

ל ע ק ע ר ט (שפרינגט ארויס פון באהאַלטעניש)

נאָכ ניט אינגאנצן רוֹק ווי דו מיינסט!

(שיסט. פאָנוואל פאלט. פינצטער. עס הערט זיכ א שטארקער געלויפ
אונ הויכע געשרייען. ווען די ליכט צינדט זיכ אָנ, לייגט פאָנוואל אפ
די טרעפ פון צירק. דער דאָקטער בינדט אימ איבער די האנט. נאזי-
מאָוו שטייט פאר אימ אָנגעשטרענגט אויסגעצויגן, דערשאַקט)

נ א ז י מ אָ ו ו

געכאפט אימ, אייער עקסעלענצ! — א ייד.

אן ארבעטער!

פ אָ נ - ו ו א ל (מיט קורצן אָטעם)

אן ארבעטער?

אזעלכע דרייסטע צווישן זיי פאראן?

באוויזט מיר אימ אהער...

(גאָראָדאָוויס און טשעקינ פירן צו לעקערטן. פאָנוואל קוקט אפ אימ
מיט שטומען שרעק. שווינגט. טשעקינ גיט איבער באַגאליען לעקערטן
רעוואָלווער. באַגאליי קוקט מיט שרעק אפן רעוואָלווער. באהערשט זיכ.
פלינק דעם רעוואָלווער קעגן לעקערטן)

באגאליי

דערשיסנ ווי א הונט!

פאָנ-וואָל (שטרענגט זיך אָן ארצהייבן די געזונטע האנט)

ניין, ניין... א שאַד...

א שאַד אימ אָפצונעמען בא דער טל'ע...

(קוקט שטומ מיט פארכאפטן אָטעם)

פירט אימ אוועק... ניין, ווארט...

(קוקט אָנגעשטרענגט אונ ביז לעקערטן אינ די אויגן)

דו זעסט... איך זעב! איך זעב!

זאָלסט דאָס געדענקען, ווען מע וועט דיך הענגען...

לעקערט (רוק, הארט, דײַטלעך)

עס זעבן טויזנטער אונ טויזנטער, ווי איך,

זאָלסט דאָס געדענקען, וויפל דו וועסט זעבן!..

פאָרהאנג

דער אורט"ל קומט

פּערזאָנען :

שענקער.

פאלקע.

מייער.

קלערבענ.

סאבינא.

פּראָריאנ מאטיש.

פּראָקוראָר.

קארל פּופקע.

אָפּיצער.

זשאנדארמענ.

עסטרייך. פעוואל 1934. א שענק אפן וועג צו דער יוגאסלאוישער
גרענעץ. נאכט. בא צוויי שכינישע טישלעך זיצן פאלקע און מיין
ער. דער שענקער שטייט פארן שענק-טיש. קוקט אריין אין א
ציטונג, רעאגירט אקטיוו אפ די איבערגעלייענטע קעפלעך פון די
מיטילונגען.

שענקער

נו, הייסט עס, אָפּגעדונערט די קאנאָנען...
מע שרייבט: דער אופשטאנד אומעטומ דערשטיקט.

דער קאנצלער דאָלפוס גראטולירט מיט זיג
די היימווער-באטאליאָנען...

אכ, האָט געדונערט און געקנאלט!

אינ בויכ, אינ לעבער, אינ די באריקאדן!

פיר טעג, פיר נעכט אזא מינ קאנאָנאדע,

אז גאָט אינ הימל האָט געמוזט זיין קאלט.

האָ, האָ! דערפאר איז הייס געווען די רויטע.

אינ ווינ האָט מען מיט זיי אזוינס געטאָן...

גאנצ פּלאָרידסדאָרפ באדעקט מיט טויטע...

דער שווצבונד איז צעקלאפט...

פאלקע (רערלאנגט זיין קופל)

גיס אָן!

שׂע נקער (גיסט אָנ. זענט פּאָר)

אינ לינצ האָט מען זיכ אויכ מיט זיי צערעכנט.
געשניטן פעקלעכוויז אונ איינציקוויז...
זיי זיינענ זיכ צעלאָפּן ווי די מיז,
פארשלאָטענע פארברעכער!
דאָכ אייניקע געפאקט זיכ אפּן צאָנ.
זיי בויטענ מיט די שטיוול אינ דער לופט שויג....

מײַער (צו פאלקענ)

א שוידערלעכע זאכ איז אופשטאנד!
גענאָסע, וואָס זאָגט איר?

פאלקע (צום שענקער)

גיס אָנ!

מײַער

כײַנ אָנגעשטעלט באמ טעלעגראפ אינ באנהויפּ.
אפ דער דעפעשנס־סטענגע האָט פאר מיר
זיכ דורכגעטרָגנ שוידערלעכ אונ שפאנענד
די גאנצע שרעק פונ אָט די טעג די פיר.
מיר איז געווענ דערווידער
דער אומזינ, וואָס האָט אלעמענ פארכאפט.
איכ האָב געדענקט: ס'איז א געשלעג פונ ברידער,
א קלוגער מענטש, ווי גייט דערופ, ווי וואגט?
אונ איכ בינ העכסט געוועזנ קאָנטעט,
וואָס דאָס מאָל ניט אינ אופשטאנד, ניט אינ שטרייט,
מיר, אייזנבאנער, נעמענ ניט קיינ אָנטייל...

פאלקע

דאָס איז געווענ פאראט פונ אייער זייט.

מ י ע ר

פאראט?.. פארוואס? ווו נעמט איר עס? פונוואנען?
האָט מייער דען זיין פליכט ניט אויסגעפילט,
ווען איך האָב מאָל צו מאָל געקליבן איך פארלאמענט
די סאַציאַל-דעמאָקראַטיע...

פ א ל ק ע

פוסטע שפיל!

מ י ע ר (אופגעבראכט)

גענאָסע...

שענקער (קרימט איבער)

גענאָסע... אָ, ווען דער גענאָסע קאָן,
וואָלט ער נאָך גערן צוגעגאָסן
בויםל אפן פלאמ...

פ א ל ק ע

גיס אָן!

שענקער (נעמט ניט דעם קופל)

גיס אָן! גיס אָן! וואָס ברענט איך דיר? וואָס לעשסטו?
דו טו א טאפ בא זיך איך טאש אפריער,
צו וועלן דאָרט דיר סטייען דינע רעשטן
צעצאָלן זיך מיט מיר...

פ א ל ק ע

נו, דינס וועט ניט פארפאלן,
איך זאָג דיר, אלטער, ערלעכ, דו ניט זאָרג.
מיר וועלן אָפּצאָלן... איך דיר איך אלע...

שענקער (ניט דערהערט)

ניין, ניין, צעצאל זיך גלייך, איך האנדל ניט אפ באַרג.

פאלקע (נעמט ארויס זיין זייגער)

נא, נעם, גענוג דיר זיין, צי ווייניק?

שענקער

אפ ברוכווארג טויג דיין זייגער און דיין קייט.

פאלקע

פארוואָס? באטראכט אימ גוט. דו אלטער, מיינ ניט,

מיינ זייגער גייט פאמעלעך, נאָר ער גייט...

וועסט אימ ניט אָפּשטעלן מיט קיין קאנאָנע,

ווען ער וועט דארפן ווייזן דיר די רעכטע צייט.

שענקער

עי, לומפ! דו ווייסט מיט דעם זשאנדארמ זיך באקאָנען

איך קאָן א רופ טאָג אימ, ער איז ניט ווייט.

(ער וויל נעמען דאָס טרייבל פונ טעלעפאָן אין טיר גייט אריין א

זשאנדארמ)

זשאנדארמ

גוט אָוונט, פריינט! גוט אָוונט, מינע הערן!

שענקער

גוט אָוונט. דאנק אייך פאר א גוטן וואָרט...

א קופל ביר...

זשאנדארמ

האָ, האָ! דאָס קאָן ניט שטערן...

(ער טרינקט אויס און באקוקט מעיושעוודיק די ווענט)

ווי איז דאָ אפ דער וואנט דאָס בעסטע אָרט?

ווי הענגט מען דאָ ארויס אָט דעם אַ פויגל?

שענקער

אױועלכנ פויגל?

זשאנדארמ

נו, אָט דעם פאפיר.
אז ער זאָל גלייכ זיך ווארפן אין די אויגן...

שענקער

אָט דאָ, אנטקעגן טיר.
קלאפט צו כאָטש נידריקער, כאָטש העכער.

רמ

יָאָ, דאָ איז גוט.
(ער שפּרינגט ארום און בענקל. הייבט אָן צוקלאפן א פלאקאט, און
וועלכע עס איז אָנגעמאָלט א קאָפּ מיט אן אופשריפט)

שענקער

וואָס איז דאָס פאר א שילד?

זשאנדארמ

האָ! האָ! דאָס איז א הייליק בילד!
ס'איז פּלאָריאן מאטיש! דער מערדער, דער פארברעכער!
דער אויסווארפ, דער פארעטער, דער שווארציאָר!
דער רויבער, דער באנדיט! דער אונטערצינדער!
דער פירער פונעם אופשטאנד דאָרט...

שענקער

א, דאָס איז ער?..

זשאנדארמ (פניערליעך)

פארשטייען זיי אצינדער?

יָאָ, פּלאָריאן מאטיש! דער באַלשעוויק!

ס'הָאָט ער די ארבעטער באוואָפֿנט,
זיי אופגעהעצט צו שטרײַק און בירגערקריג.
ווען ניט די היימווער, איז דאָרט קאטאסטראָפֿע!
האָ! האָ! ניט גרינג געווען צו אָפֿקלײַן דאָס בלוט,
בא זײַנע גאַרגל־שניידער און לײַדאקעס.
נאָר איצטער זײַנען זיי... קאפוט...
א שאָד נאָר, אימ האָט זיך ניט אײַנגעגעבן פֿאקן.
אנטלאָפֿן. לײַענט. דאָ ווערט באפוילן שטרענג
אימ צושטעלן פֿונ אונטער דרײַערד אפֿילע.
איך ראט אײַך: קוקט זיך אײַן און פֿארגעדענקט—
זײַן קאָפֿ איז אָפֿגעשאצט אינ פֿינעפֿ טויזנט שילינג!

שענקער

א פֿײַנער פֿרײַז!

זשאנדארמ

האָ! האָ! א גאנצ פֿארמעג!

שענקער

ווען מיר גליקט אָפֿ אימ צו דערקענען...

זשאנדארמ

דאָס קאָגן גראָד זײַן. דורכדאנען לײַנט זײַן וועג,
אויב ער וועט וועלן לײַפֿן צו דער גרענעצ.
נאָר זעט, פֿארשלאָפֿט אימ ניט, דעם יונג.
פֿאר פֿינעפֿ טויזנט שילינג לײַנט שױן זײַן זײַן וועכטער.
אדיע. צום ווידערזען. גיט א קלונג,
אויב ערגעצ עפעס וויזנט אײַך אויס פֿארדעכטיק.

(ער גייט ארויס)

שענקער

יָ, פֿינעפֿ טויזנט... ס'איז א פֿעטע שטיק.

א גאנצער בייטל געלט איז פאר דיר אָפּן...
ע-ע... אונדז וועט דען אויספאלן אזא מינ גליק.
גיי כאפ... ווער ווייסט ווהינ ער איז אנטלאָפּן.

(ער עפנט די טיר אינ הינטערשטן צימער)

עי, קלערקענ! קומ ארויס! זיצ דאָ, באמ טיש,
אונ איכ וועל גיין דאָרט דורכשלאָפּן א שטונדע...
(ער גענעצט)

ע-ע... ווען ער זאָל וועלן ווארטן, דער מאטיש,
אז איכ זאָל דיר אימ צושטעלן געבונדנ...

(ער גייט ארויס אינ הינטערשטן צימער, פון דאָרטן גייט ארויס קלערקענ—
א מיירעיע פון א יאָר צען, אונ פארנעמט דאָס אָרט באמ טיש)

פ א ל ק ע

פארדאמטער הונט! כ'וואָלט בעסער דיכ דערשטיקט!
נאָר פּר'ער אָנשפּייען אינ פּאָנעם דיר כ'וואָלט וועלן.
פאר דרייסיק, צי פאר פינעפ טויזנט זילבערשטיק
אזעלכער וועט פארקויבן דיר די זעלע.
דאָס רופט זיכ מענטש. דאָס לעבט. דאָס טרעט די ערד.
מאטיש! אויב דו האָסט ניט באוויזן נאָכ
די גרענעצ דורכצומאכן,

אנטלויפ דורכ ווילדע שטעגן אינ די בערג,
נאָר ניט באוויזן זיכ דאָ, אפ די באמענטשטע שליאכט.
באהיט זיי בא אזעלכע בעטן ברויט,
איכ ווינטש דיר ניט, ער זאָל דיין דאָרשט דיר שטילן.
שוין גיכער וועט א וואָלפ דיר ביישטייג אינ א נויט,
אויב ניט, וועט ער כאָטש ניט פארקויפן דיכ
פאר פינעפ טויזנט שילינג.

איכ קוק. איכ שווייג. איכ הער אימ, ווי ער רעדט.
ווי האָלט מען דעם פארדראָס איינ...

איכ ווילט זיכ דען ניט געבן אימ א פלעט—
דער שארבן זאָל אימ פלאצן?

מ י ע ר

ניינ, גענאָסע...

מיכ לאַזט צורו. פונ בלוטיקן געמיש
איכ וואָלט אנטלאָפּן כאַטש אפּ קוליעס.
מיר איז אליינ דערווידער דער מאטיש,
וואָס וויל פארוואנדלען עסטרייכ אינ א דולהויז.
די היימווער האָט די מאכט, די רייכע האָבן גוטס—
זיי וועלן אייך דאָס צו די פיס ניט לייגן.
אונ איכ פארשטיי זיי זייער גוט,
ווער וויל עס אָפּגעבן זיין אייגנס.
אַט איכ אליינ— דער סאמע מיטלשטאנד—
איכ האָב א שטוב, א פיצל ערד דערנעבן,
זאָל עמעצער דאָס פרווון נעמען מיר פונ האנט,
וועל איכ דען געבן?..

ס'איז מיינס. ס'איז בלוטיק אייגנס, ווי די זעל.
ס'איז ווילשטאנד. ס'איז געזעצ. איכ האָב דאָ שווייס פארגאָסן.
ווען יעדערער קערט אויס זיכ בא זיין שוועל,
וואָלט ריינ געווען די גאנצע גאס, גענאָסע!

(פאלקע הייבט זיכ שווינגנדיק אופ)

ווארט אויס, וואָס אינלעט איר זיכ? נאָכ פרי אוועקצוגיין.
מע קאָן דאָ נאָכ פארברענגען.
באפוילן עפשער אָנגיסן אייך?..

פ א ל ק ע (בייז)

ניינ...

מ י ע ר

איכ קאָן פאר אייך באצאלן...

פאלקע (נאָכ ביזער)

דאנק אייך, צייט אהיימ גיין!..

(ער גייט צו דער טיר. עס דערהערט זיך א פנים פונ א צוגעפאָרענעם
אוטאָמאָביל. עס גייט אריין סאבינא. זי קוקט זיך אומרויך ארום)

סאבינא

ניטאָ דאָ ווער... פאריכטן א מאשין?..
אינמיטן וועג פארסטאָפערט... אונ פונ אָרט ניט.

פאלקע

פאראן אזא ווארשטאט...

סאבינא

אָ, ווייזט מיר אָן אהינ!

מײַער

שויגן שפעט. ביז מאָרגן גאָרניט מאכטן דאָרטן.

סאבינא

מיר מוזן אָבער נייטיק.

מײַער

נו, וואָס איילנ זיי...
ס'איז נאכט. ס'איז קאלט און נאס, און בלאָטיק אפ די וועגן.
אצינד איז גוט א שטוב, א ווארעמער געלעגער...

סאבינא

איר קאָנט אונדז געבן נעכטיקן?

מײַער

איך — גיין.

ס א ב י נ א

און דאָ פארברייבונ קאָנ מענ ?
(דערזעט דעם פלאקאט. טרעט אָפ צוריק דערשראָקנ)
איני!..

פ א ל ק ע

וואָס איז מיט איינכ ?

ס א ב י נ א

ניינ. גאַרניט. גאַרניט... מיד... פונ וועג... פונ וועטער...
(דויפט האסטיק צום ביפעט, שרייט אויס פריילעכ)
אוי, וויפל גוטע זאכן אינ בופעט דאָ!
מינ מיידעלע, אנו, אהער גיב... גלייכ!

קלער כענ (שפרינגט אופ)

פאשטעט ? צי פלייש ? צי פיש ?

ס א ב י נ א ...

יאָ-יאָ... פונ אלץ - א שטיקל...

קלער כענ

און ברויט?..

ס א ב י נ א

אויכ ברויט, מינ מיידעלע, ווי דענ...

אַט האָסטו דיר באצאָלט פאר דעם.

(רייסט ווי אימנערנ אראָפ דעם פלאקאט)

און אַט אינ דעם פאפיר דאָס אלץ מיר גוט פארוויקל.

מיי ער (שפרינגט אופ)

וואָס טוט איר ? ערשט ארויסגעהאנגענ פריש!..

ס א ב י נ א

וואָס איני ?

מ י ע ר

איר זייט פון זינענ? צי איר מאכט געלעכטער?

ס א ב י נ א (קוקט אינ פלאקאט)

א, אָט וואָס... (לאכט) זוכט מען אלץ נאָכ דעם מאטיש...
מע האָט דאָך אימ שוינ לאנג געכאפט... נאָכ נעכטנ...

פ א ל ק ע

געכאפט?! אזא מינ שאָד...!
זיי וועלן דאָך אימ איצט ניט שוינענ...

מ י ע ר

א שאָד, א שאָד... אונ עמעצער דאָרט האָט
באקומען טאקע די באלוינונג?..
איך וואָלט אימ וועלן זען, דעם מאנ,
וואָס האָט געקענט אזא מינ געלט פארדינענ...

ס א ב י נ א

איז קיינער, הייסט עס, ניט פאראנ —
פאריכטן די מאשינ?
(זי לאָזט זיך איינליק צו דער טיר. איר אנטקעגן גייט אריין מאטיש)

מ א ט י ש

סאבינא!

וואָס לאנג אזוי? פאראנ דאָ ווער...
וואָס נעמט זיך אונטער צו פאריכטן אונדזער וואָגן?
(אלע בלייבן דערשטויבט)

קלער כענ (ווי עפענען די טיר אינ צווייטן צימער)

אָט איכ... דעם פעטער גלייך איך רופ אהער.
דער פעטער, ער ווייסט אלץ, ער וועט אייך זאָגן...

פ א ר ק ע

ניינ, ניינ, מע דארפ ניט... איכ פאריכטנ קאָנ!
זאָל ער דאָרט שלאָפּן... קומט!
באוויזט מיר, וואָס האָט דאָרט פארסטאָפּערט.
(ער שלאָפט קימאט מאטיש און סאבינא נאָכ זיכ אינ דרויסנ)

מײַ ער (קוקט זיי נאָכ דערשטוינט)

ס'איז ער... ס'איז ער... איכ האָב דאָכ אימ דערקאָנט...
און ענלעכ, ענלעכ... ווי צוויי טראָפּן...
כ'פארשטיי איצט אלץ... אפריער זי געשיקט.
זאָל אויסקוקן, זאָל זיכ דערוויסן.
פונ וואנט דאָס בילד אראָפּגעפליקט...
ס'איז ער... ס'איז ער... ווען נאָר ניט מיין געוויסן.
איז פינעפ טויזנט שילינג, ווי אינ האנט.
אן אנדערער וואָלט גלייכ געכאפט דאָס טרייבל.
אלציינס... אנטלויפן איז ער ניט אימשטאנד...
ער וועט זיכ צו דער גרענעצ ניט דערקלייבן...
פארשטייט זיכ... איכ וועל דאָס ניט טאָן.
אַט זאָל ער לויפן... טאָמער פאָרט געלונגט אימ...
נאָר... כ'קאָן דען אָפּשאפן דעם טעלעפאָן?
ניט איכ, וועט ער באלד אופשטיין און א קלונג טאָן.
און מייןע פינעפ טויזנט שילינג — אימ אינ טאש.
א גאנצ פארמעג אימ שענקען.
קיינ וויינ דערנאָכ ניט שטעלן דיר א פלאש,
קיינ דאנק וועט ער ניט זאָגן דיר, דער שענקער.
פונדעסטוועגן פאר אימ דאָס גליק...
ניינ, ניינ, ניט אָפּט
פאלט אויס אזא מינ צופאל...
(קערט זיכ אויס, רערזעט, אז קלערענ איז איינגעשלאָפּן)
עי, קלערענע, קלערענע... שלאָפּט...

אונ ער דאָרטן שלאַפּט אויכ, דער בופלאַק...
(כאפט דאָס טרייבל)

זשאנדארמ-ביוראָ! איר הערט!
הא! איכ! דערקאָנט מאטישנ... פלאָריאנענ.
קומט גלייכ אהער!
סירעדט מייער! מייער! יאָ! פונג שענק, באמ באנהויפ!

(עס גייט אריינ מאטיש. ער פירט סאבינא, וועלכע איז שטארק מיד.
מייער ווארפט האסטיק דאָס טרייבל אונ גייט ארויס, אויסגענדויק צו
קוקן אפ זיי)

מ א ט י ש

ביסט מיד. דו שטייסט קוימ אפ די פיס
אונ ווילסט דעמ ווינט ניט אָפטרעטן דעמ דרויסן.
ווער ברענגט עס אויס זיינ ווארעמקייט אומזיסט,
זיצ דאָ אונ רו דערווייל זיכ אויסעט.
דער פאלקע שיינט מיר זיינ א ווילער יונג...

ס א ב י נ א

צי האָט ער ניט דערקאָנט דיכ...

מ א ט י ש

מעגלעכ, מעגלעכ...

אזעלכע שטויסן אָן זיכ אפן ווונק...

ס א ב י נ א

אכ, ווי עס געדויערט... אומדערטרעגלעכ...

מ א ט י ש

בארויק זיכ, סאבינא... נו, איכ דענק,
אז קיינ געפאר אצינד אונדו דראָט ניט.
דער פאלקע ארבעט זייער אָנגעשטרענגט,

ווי ער וואָלט וועלן
אינ דער מאשינ אריינהויכנ זיין אָטעם.

ס א ב י נ א

אונ דאָכ ווי לאנגזאמ... גיי ארויס אהינ,
דערקלער אימ נאָכאמאָל: מיר מוזנ פאָרנ...
מיר הייבט אָן דאכטנ, ניט בא דער מאשינ,
נאָר בא דער צייט

דאָרט האָבנ אָפגעשטעלט זיכ די מאָטאָרנ.

(עס גייט אריין פאלקס, פאָקעט פריילעכ מיטן אוואָטאָמאָביל-שליסל.)

פ א ל ק ע

נו, פארטיק! שוינ! פאריכט!!

מ א ט י ש

א דאנק, א דאנק, גענאָסע! .. ניט פארשפעטיקט!

ס א ב י נ א (איינלעט אימ)

קימ גיכער, גיכ.

די לעצטע אָנשטרענגונג אונ רעטונג, רעטונג...

מיי ער (גייט אריין, פארשטעלט מיט זיכ רעם וועג)

שוינ? .. קלויבנ זיכ? .. וואָס איילט איר אין דער נאכט?
אפ א מאשינ, וואָס דאָכ איז זי צעשמעטערט...

פ א ל ק ע

ניין, די מאשינ איז איצטער גוט געמאכט.
כ'פארזיכער, יאָגט כאָטש טויזנט קילאָמעטער.

מיי ער

וואָס טויג זיי יאָגנ... נאס אונ קאלט...
זיי וואָלטנ איבערנעכטיקן געקענט שוינ...

פאלקע

פאָרט! פאָרט!

(שטופט זיי צו דער טיר)

מאטיש

יאָ, יאָ, גענאָסן, פאָרן...

(א פייפ סונג א צוגעפאָרענעם אווטאָמאָביל. ס'גלייכט אריין זשאנדאר-
מען מיט אן אָפיצער אינגערער שפיץ)

אָפיצער

האלט!!!

פונוואנען זיינען אָט די מענטשן?

ווער זיינט איר? ווו איז אַייער שיין?

(מאטיש דערזאנגט א פאפירל דער אָפיצער קוקט לאנגזאם פאנאדער)

א... פרייע עקסקורסאנטן...

(צו סאבינא)

אויכ איר? ..

מאטיש

מיינ פריינדן...

אָפיצער

א... פיינ, פיינ!

אונ ווירקלעך, ווירקלעך דאָכ ווער זיינט איר!

(פאווע. ווענדט זיך צו איינעם פונ די זשאנדארמען)

וואכמיסטער, דערמאָנט אימ ווער ער איז!

פילייכט וועט ער אונדו דעמלט זאָגן...

זשאנדארמ (טרעט ארויס פאָרויס)

אָ, יאָ, ס'איז פלאָריאן מאטיש...

ער האָט זיך קעגן אונדו געשלאָגן.

אָפּי צער

די הענט אימ שליסט! די פיס אימ פענט!

(שלידערט אָפּ סאבינא, וועלכע ווארפט זיכ צו מאטיש)

אוועק! מיט דיר וועט מען נאָכ ריידן שפעטער!

קלער כען (כאפט זיכ אופ פונ שלאָפ, דערשראָקט. מאכט א ליארעט).

אוי! אוי! אוי! אוי! וואָס טוט איר... פעטער! פעטער!

שענקער (דערשיינט מיט אימפעט. שלידערט אָפּ אינ צימער די שרייטער)

דיקע קלערענע כאפט ארום מיטן גליק דאָס פאָרגעקומענע פארברעכט
די הענט)

געכאפט!!! אזא מינ גליק ארויס פונ מינע הענט!

אָפּי צער

איר זייט דער ווירט? ווער איז אינ יענער קאמער?

שענקער

דאָרט קיינער ניט. די קאמער איז גאנצ פריי.

אָפּי צער

מיר קענען זי פארנעמען אפ א ווייל?

שענקער

אָ, ביטע, ביטע... זייער אנגענעם מיר.

אָפּי צער (וויזט אָן אפ דער טיר פונ צווייטן צימער)

וואכמיסטער! נעמט זיי אפ פארהער!

אהינ! אפ צען מינוט איר האָט אימ.

(מע פירט אוועק מאטישן אונ סאבינא)

אָפּי צער (נעמט דאָס טריבל)

זשאנדארמ-ביראָ! דעם פראָקוראָר אהער!

און בניזיצער — צוויי גוטע פאטריאָטן!

(ווארפט דאָס טרעבד)

ווער איז דאָ מײַער?

מײַער

איכ...

אַפֿיצער

דערלויבט אייך גראטולירן!

מײַנ הער! אינ מײַנ פּערזאָנ אייך גראטולירט

די אָרדענונג, די היימווער, די רעגירונג...

(צום שענקער)

און איצטער, ליבער ווירט!

איך וועל אייך בעטן:

אויך דעם לאַקאל מיר אָפּרייניקן גיכ!

נעמט צו, נעמט צו די פליישן, די פאשטעטן!..

(דער שענקער ווארפט זיך אַפּראמען פונ בופעט)

דאָ וועט באַלד פּאַרקומען דער שטאַנד־געריכט.

גאַנצ עסטרייך הערט שוינ, זעט שוינ און באגיטיקט

וואָס דאָ אינ אייַער הויז קומט פּאַר...

(עס קומט דער פּראָקוראַר און דער בניזיצער פּופּע)

הער פּראָקוראַר! געקומען! ביטע! ביטע!

פּראָקוראַר

ווי זיינען די באשולדיקטע?

אַפֿיצער

אַן דאָרט.

פּוּרָאָ קוּרָאָר

דערלויבט מיט זיי זיך פּאַרלויפיק באקענען.

אַפּיצער

איר דארפט דערופ א סאכ?

פּוּרָאָ קוּרָאָר

באשעפטיקונג, די יאַרן אונ די נעמען...
האַט איר ארויסגעשטעלט דאָרט א פארשטארקטע וואכ?

פּוּפּקע

יאָ, יאָ, שטיינ אפ דער וואכ ניט יעדער סלופ קען.
מע דארפ זיינ פּאַרוזיכטיק, ווער ווייסט, וואָס טרעפט...

פּוּרָאָ קוּרָאָר (שטעלט אימ פּאַר)

ס'איז אונדזער בייזצער, הער קארל פּוּפּקע...

(גייט אינ צווייטן צימער)

פּוּפּקע

יאָ, קארל פּוּפּקע! הויזוירט אונ געהילצ-געשעפט...

געזעסן אינ דער היימ אזוי געמיטלעכ.

איכ קוק: דער זייגער האלט שוינ שפעט,

דאן רופ איכ אָן זיכ: ביטע, ריטע, —

מיינ פרוי הייסט ריטע, — ווארעם אָן די בעט,

כ'האַב לייב, אז דער געלעגער איז מיר ווארעם.

אַט זאָג איכ: ביטע, ריטע, ווארעם אָן...

נאָר אומדערווארט, איכ הער א לייארעם...

עס קלינגט אינ טעלעפּאָן...

דאן שפּרינג איכ אופעט גאנצ פארווונדערט,

דאָכ זאָג איכ: קיל ניט אָפּ די בעט...

אַ פּי צ ע ר (שאַקירט)

הער פּופּקע... המ... אנטשולדיקן איך בעט,
באומרויקט אייך איך אזא מיין שפּעטער שטונדע.
מיר האָבן אייך געמוזט דאָ איך געריכט,
אלס בנייצער... איך גלייב, איר האָט ניט קעגן?..

פּופּקע

יאָ, יאָ, פּאַרלאָזט א ווארעמען געלעגער
און גלייך געקומען אויספילן מיין פליכט.
פּאַרשטאנען, אז איר מוזט מיך דרינגענד,
איך בין געלעגן שוין גאנץ אויסגעטאָן.
צושרשט ניט איינגעפאלן, ווער קאָן קלינגען.
איך טעלעפּאָן...
דאָך זאָג איך: ביטע, ריטע,
ליג, ליג, מיין שאַצ...
ליג, ליג, מיין שאַצ...

אַ פּי צ ע ר (אומגעדולדיק)

הער פּופּקע! ביטע אייך פּאַרנעמען פּלאַצ...
מיר הייבן אָן... אריינפירט די בא... נדיטן!
וואכמיסטער! ווארט! לאָזט איבער דאָרט די פרוי.
היסטעריק...
אזוי.

דערוויייל גייט אלץ דאָ ווי געהעריק...
נאָר אונדז פּעלט נאָך א בנייצער... הער ווירט!
דאָס פּאַטערלאַנד אייך רופט צו העלדנטאטן!

שענקער

נאָר איך בין גאָר ניט גרייט...

אָפּיצער

דאָס קאָגל ניט שאטן.

איר וועט עס מאכן גאנץ אימפּראָוויזירט.

זעצ זיך אויס פּנעלעך באַם טיש. פּופּקע אונ דער שענקער באַ די זייטן.
דער אָפּיצער אינמיטן. מע פירט אריין מאטישן. דער פּראָקוראָר פּאַרנעמט
זייג אָרט)

אָפּיצער

אלזאָ, צי זיינען אלע דאָ פּאַראַן,
די בייזיצער? דער פּראָקוראָר? די איידעם?
און דער באַשולדיקטער אויך שטייט דאָ.

דאן...

איך רעכנ...

ס'איז אלץ און אַל געזעצלעך אפּן אָרט...
הער פּראָקוראָר, איר האָט דאָס וואָרט!

פּראָקוראָר

ס'איז קלאָר די זאך און קלאָר איז דער פּאַרברעכנ.

(פּאַטעטיש)

פיר טעג געהאלטן אונדז אינ טויטן-שרעק
א באַנדע רויבער, אויסוואַרפּן, גאַט-לעסטערע...
ווי האָסטו דורכגעלעבט אזעלכע טעג,
אָ, אונדזער פּאַטערלאַנד! אָ, אונדזער עסטרייך!
דער גרוי'ל פּונ פּונ אָט די טעג, ער איז נאָך פּריש.
ער קויקלט זיך נאָך ווי א דונער איבער פּלאַכערד,
און דאָ אָט שטייט פּאַר אונדז אַליין דער דונערמאַכער,
דער בייזער גייסט פּונ עסטרייך — פּלאַריאָן מאטיש.
ווער איז ער? און פּונוואָן האָט אימ פּאַרטראָגנ?
אפּ אופּטרייסלענ די רו אינ אונדזער קאַנט...
פּונ ערגעץ-ווי אַן עמיגראַנט,

וואָס האָט אויך דאָרט די אָרדנונג ניט פארטראָגן.
האָט ער אין אונדזער גאָט-געבענטשן פרידן
פאר אופטרייסלונגען דאָס געווער געשארפט.
און ברידער דאָ באוואָפנט קעגן ברידער, —
און וואָס האָט ער געוואָלט?
און וואָס האָט ער באדארפט?
בארויבן אונדזער לעבן און פארמעגן...
הער ווירט! בא אײַך די קופל און די קוואַרט!
הער פופקע, אײַער ווארעמען געלעגער!

פופקע

יא, ריכטיק, ריכטיק, בראוואַ, פראַקוראַר!

פראַקוראַר

בארויבן אײַך! פארניכטן אײַך! צערעטן!
ווער ווייסט, אויב אימ האָט זיך שוין ניט געדוכט,
אָט שטעלט ער אופ די מאכט פון די סאָוועטן...
זיי האָבן אײַן מאָל שוין פארוזכט
אין אונגארן בא בעלא קונען...
יא, יא, אָט דאָס האָט ער געוואָלט, דער מענטש —
אָט איז ער, דער געשפענסט
פון יענער שרעקלעכער קאָמונע!
א, ריכטער, זעט, אָט איז ער, דער געשפענסט!
און צוליב דעם האָט ער געטומלט: פרייהייט!
און קלאסן-פיינטלעכקייט און ברידער-האס געזיט.
און האָט געשפילט מיט פולווער און מיט פײַער...

מ א ט י ש (הייבט זיך אום)

הער פראַקוראַר! צו וואָס אזויפיל רייד.
צו וואָס אזויפיל רייד פאר אָט דעם שענק דאָ?

איר מוזט דאָך גיכער אָפּפארטיקן
די גערעכטיקייט,
עס טרײַבט דאָך אונטער זי דער הענקער,
וואָס ווארט שוין זיכער ערגעץ דאָ ניט ווייט.
איר האָט דען דאָרט נאָך ניט באפוילן
די טרײַע גרייט מאכן
אונ אויסגראָבן די גרוב אפגיכ,
צו וואָס זשע נאָך די קונצן אָט די פוילע.

פּו פּ ק ע (שפּרינגט אום)

הער פּאָרויצער... באַליידיקט דעם געריכט...
(פּאָרויצער — א קלונג)

מ א ט י ש

איך האָב געקעמפט אזוי, ווי כ'האָב געקענט נאָר,
פאר גליק און זיג פון ארבעטער, פאר זייער מאכט.
איר האָט געפאנגען מיך. איך שטיי פאר אייך געפענטעט.
איך ווייס, וואָס איך דערווארטן קאָן פון אייך.
און איר? צי ווייסט, וואָס איר קאָנט האָפּן?
איך טאָג, ווען אייך וועלן אוועקשטעלן
פאר זייער גרויזאמען געריכט
די ארבעטער — וואָס איר האָט איצט אנטוואָפּנט,
נאָר ניט פארניכט.
איר האָט מיין קאָפּ געקויפט פאר פינעפּ טויזנט שילינג.
א הויכער פרייז! א שטארקער פרייז — איך זאָג!
אויב גוט א טראכט טאָג נאָר, ווי ביליק
ס'וועט קאָסטן אייער גאנצער קלאס אין יענעם טאָג.
דער אורטייל קומט... ער קומט...

פּו פּ ק ע

אכ, אומדערהערט! אכ, שענדלעך!

אַפּיצער

הער פּופּקע, רוק!

פּופּקע

כ'קאַנ ניט. ס'הייבט פּונ אָרט!

אַפּיצער

באשולדיקטער! ס'איז איינער לעצטע וואָרש.
נוצט אויס דאָס אָנשטענדיק.

מאטיש

א דאנק אייך, כ'האַב געענדיקט.

פּראָקוראַר

ווי פרעכ! ווי אומפארשעמט! אָט זעט! אָט האָט איר!
דער טייל איז אזוי ניט איינגעשפארט.
קיינ פונק באדויערן! קיינ טרער כאַראָטע!
אינ לעצטער שאַ, וואָס אימ דערווארט.
דער מענטש איז טיפּ פארפעסטעט,
קיינ הייליקייט און קיינ מאַראַל, און קיינע פליכט!
ווי האָט ביז איצט געליטן עסטרייך
אזא געשוויר אפּ זיך.
איז וואָס זשע נאָך דערווארטנ זיך מע קעג פּונ אימ?
אַ, ריכטער, כ'פּאָדער! פּאָדערט אויך מיט מיר!
די האק פּונ הענקער זאָל וואָס גיכער עפענענ
אָט דעם געשוויר...

פּופּקע (זייער סטערלעך)

מיר וועלן דער גערעכטיקייט ניט שטערן.
און זאָל פארברעכן ניט פארבלייבן אָן א שטראַפּ.

אַ פֿיצער (פלינק צום שענקער)

אויכ איר דערווידערט ניט, איכ האָפּ.

כיפארשטיי אייך, מינע הערנ.

דאנ...

אונדז בלייבט ניט צו פארציען לענגער,

אינ נאָמען פון געזעצ און פאָטערלאנד...

באשולדיקטער, פארורטיילט... הענגענ...

(אלע הייבן זיך אום)

פּוּפּקע

אופ... אופ... א שווערע נאכט... א שווערע פליכט...

מיר שטייט נאָכ פאָר צו גיין אהימ פונדאנען.

(צום שענקער)

מינע הער, אָט אייך בין איכ מעקאנע,

איר זייט שוין אינ דער היימ... בא זיך.

אַ פֿיצער

אָ, ניין, גיט איר, גיט איר זייט נאָכ גיט פריי.

אָט באלד דער אורטייל אויסגעפירט וועט ווערנ.

איר ווילט דאָכ זיכער זיין דערבלי,

וואכמיסטער, עי, באגלייט אהינ די הערנ!

(פופע, דער שענקער, דער פראָקוראָר און וואכמיסטער אָפּ)

פארורטיילטער, צי זייט איר גרייט צום גאנג?

מ א ט י ש

געזעגענע זיכ...

אַ פֿיצער

דאָס קאָנען מיר דערלויבנ.

די פרוי אהער!

(מע פירט אריין סאבינא)

וואָס האָט איר נאָכ פאר א פארלאנג?

מ א ט י ש

ניט האָבן דאָ אייך מערער פאר די אויגן.

(אָפּיצער גייט אָפּ באשיידן אין א זיט, סאבינא שטייט פארנליוערטי, מיט די הענט פארדעקט דאָס פאָנעם)

מ א ט י ש

סאבינא, קום אהער! הייב אופ דעם קאָפּ!
האָסט שטענדיק דאָכ פאר זיך אונ פאר אונדז ביידע
אזויפיל מונטערקייט פארמאָגט,
וועסטו דען איצט מיט מונטערקייט זיך שיידן?
די רוי אונ היימלעכקייט פונ דינע טעג
האָסטו מיט מיר פארביטן אפ געפארן.
אונ האנט בא האנט מיט מיר געגאן א קאלטן וועג,
אונ נאָר בא פייערן פונ קאמפ דאָס הארץ געווארעמט.
גיב דינע הענט. אזוי, אָט גוט.
אזויפיל מאָל האָסטו מיך ניט פארלאָזן אפ אליין זיין,
איז וואָס זשע ווערט
אָט די פארשאַלטענע געזעגענונג-מינוט
אנטקעגן גרויסן לעבן,
וואָס איך אונ דו — מיר האָבן דורכגעמאכט געמיינזאם.

(זי וויינט)

סאבינא, פריינט...

ס א ב י נ א

ניין, ניין,

איך וויינ ניט מער. איך וויינ דאָך ניט, איך וויינ ניט.
איך ווייס, מע טאָר ניט מיט געוויינ

אזא מינ טרויער אומזיניק פארוויינענ.
אינ הארצנ טיפ באהאלטנ ווי א שטיינ
א וויי אזא מינ...
איכ וועל מיט דיר צוזאמענ גיין,
ווי מיר זיינענ ביז איצט געגאנ צוזאמענ.

מ א ט י ש

ניין, ש'רוס. מאטיש איז אָפּגעגאנגענ זיינט.
ביז סאמע ראנד דאָס לעבנ הייס דערטראַגנ.
אויב דו וועסט ווענ נאָכ טרעפנ זיכ מיט פריינט —
איכ שטארב, ווי כ'האָב געקעמפט — זאָלטו זיי זאָגנ.
עס טוט נאָר באַנק, וואָס ניט אינ שלאַכט.
גענאָסנ מיינע ליבע...

(ער מאכט א באוועגונג נענטער צו פאלקענ)

אויב דאָ מיכ הערט כאָטש עמעצער פונ אייך,
דורכ אימ מיינ הארצ איכ גיב אייך איבער.
דורכ אימ אייך אלעמענ די הענט איכ דריק.
דורכ אימ פאר מיינ גערעכט און אומגערעכט איכ ענטפער —
מיט אלץ האָט זיכ מאטיש צעשיידט,
נאָר ניט צעשיידט מיט זיכערקייט אינ זיג,
ווענ ארבעטער דאָרט לעבנ נאָכ און קעמפנ.
איז לעבט און קעמפט! איר אלע, לעבט און קעמפט!

אָ פ י צ ע ר (קערעוועט זיכ שארפ אויט)

גענוג! דעם מויל פארשטאָפּנ! זאָל ער שטומענ!
אוועקגעפירט!

(רי זשאנדארמענ נעמענ מאטישנ)

ס א ב י נ א

מיכ אויכ! איר נעמט!

אַ פּי צער (שטויט זי אָפּ)

האַב צייט! אויך דו וועסט דינס באקומען!

(א זשעסט. מע פירט זי אויך אוועק. ער שטייט א רעגע טראכטנדיק.
דערנאָכ קוקט ער זיכ צופרידן ארום)

שוין.

ניט שלעכט. געלוינט דערופ א נאכט צעברעכנ...

הער מייער! א, איר ווארט אפ אייער לוינ...

יא, יא, פארדינט, באקומט...

נו, דאכט זיכ, איצט

מיט אלעמען צערעכנט.

(גייט שנעל ארויס)

מיינער (שטארק צעטומלט, גייט צו דער טיר, איבערקלעבנדיק מיט צי-
טערנדיקע פינגער די באקומענע פאפירלעך)

ווי אומדערווארט... ווי אומגעריכט...

פאלקע (וועלכער איז געזעסן די גאנצע צייט דערשטוינט, כאפט זיכ
האסטיק אופ, פארלויפט אימ דעם וועג)

האלט!

מיינער (דערשראָקט)

וואָס ווילט איר?

פאלקע

גאַרניט, גאַרניט. כ'וויל אייך גראטולירן.

וואָס איילט איר זיכ? ס'איז נאכט. ס'איז קאלט.

איצט גיין — באדארפט איר גוטע קאַנוואָרן.

אזויפיל געלט.

און ליבהאַבער אפ פרעמד פארמעג

פאראן גענוג, סיי פרעמדע און סיי היגע.

איר זײַט איצט רײַכ, אָט איצטער ווען איר שטעלסט
א פּאָר פּלאַש ווײַן — וואָלט איך מיט פּאַרגעניגן...

מײַער

איך שטעל. איך שטעל... נאָר זאָל זײַן ניט אצינד...
אן אנדערשמאַל... אפּ מיר וועט ניט פּאַרפּאַלן...
איך מוז אהיימ. עס ווארטן ווײַב און קינד.

פּאַרקע

עס מאכט ניט אויס. זיי שלאַפּן שוין דאָרט אלע.

מײַער

ניין, גיין — איך מוז.

פּאַרקע

איך זאָג דיר, בלייב!

מײַער

לאָוט גיין.

איך רופּ צוהילפּ. כוועל שרײַען...

פּאַרקע (נעמט ארויס א רעוואָלוער)

אָט פּרוּוו. איך האָב מיט וואָס פּאַרהאַקן דיר די ציינן.
הער מײַער...

מײַער (טרעט אָפּ דערשאַקן)

ווארט. ווארט. וואָס ווילט איר? זאָגט!

א טייל? א העלפּט?

נו, פינעפּ הונדערט שילינג... זײַט איר קאָנטעט? ...

פּאַרקע

באהאַלט דיין געלט!

דינן בלוטיקן מאיאָנטעק!
 באלד וועסטו זען, וואָס פאר א ווערט עס האָט
 פאר א געריכט, אן עכטן און גערעכטן.
 אוועקגעזעצט! פארנעם דינן אָרט!
 פארעטער נידערטרעכטיקער!
 אָט דאָ האָסטו דאָך אימ אוועקגעשטעלט פאר זייער האס,
 אז זיי זאָלן אימ מישפעטן, די מאלפעס...
 איצט — דיכ וועט מישפעטן אינ נאָמען פונ מיינ קלאס
 איכ,
 דער פראָטעסטאריער — פאלקע!
 פארוואָס האָסטו אימ פארקויפט? פארוואָס? פארוואָס?
 ווי האָסטו אימ אזא מין ביס געגעבן?
 ניט ער האָט דען זיין רו פארלאָזט
 און האָט אינ קאמפ פאר ארבעטער געשטעלט זיין לעבן?
 ניט ער האָט דען ביז לעצטן אויגנבליק
 מיט בלוט און מוט געצאָלט פאר אינדזער מאָרגן?
 אזא מין הארץ דערשטיקט!
 אזא מין האלדז דערוואָרגן!
 און איכ — דאָס צוגעזעען פונ דער זייט.
 מאטיש! האָסטו ניט פארדינט דאָס, כ'לעבן.
 פארשאַלטענע אומעכטיקייט!
 די האנט אפילע ניט געטאָרט
 א לעצטן מאָל דיר געבן.
 דאָס הארץ ווי פלאצט ניט בא א מענטש,
 ווען ס'איז אזוי מיט צאָרן פול דאָ...
 פארטיידיק זיכ, פארעטער, אויב דו קענסט!
 נו, פרוו זיכ כאַטש, נו זאָג: איכ בין ניט שולדיק...
 וואָס שוויגסטו? דו! וואָס איז מיט דיר?
 דיר איז ניט גוט? ..
 די שילינגס, די פאפירענע, אינ גאָרל שטיין געבליבן?

אַט באלד וועסטו זיי אויסשפּײַענ מיט בלוט...
מיט מײַנער הילפּ...
מײַער

וואָס ווילט איר טאָג, מײַנ ליבער.
איך בין א קליינער מענטש. באטראכט זיך שטארק,
וואָס לוינט אײַך איבער מיר אינ א געפאר זיך שטעלן?

פ א ל ק ע

זײ זיכער! קײנ געפאר!
מיך אויסגעבן, מיך כאפן —
וועט זיך קײנעם שױג ניט וועלן.
פאר קײנע געלט,
פאר קײנע טויזנט...
ווען ס׳וועט א שוידער טאָג איבער דער גאנצער וועלט,
ווי איך האָב דאָ מיט דיר זיך אָפּגערעכנט גרויזאם,
ווען עס וועט טרעפן דעם פאראט אליין —
דײַן פינצטערע דערפארונג...
צום וואנט!

מײַער

אוי, נײַן.
דערבארעמט זיך, דערבארעמט.
מײַן אומגליק איז געווען — כ׳האָב איך דערקענט.

פ א ל ק ע

און איך האָב איך דען ניט דערקענט — מאטישן...
פאר מיר איז דאָס אזא מינ גליק געווען.
דו שלאנג, דו ביסט אריינגעקראָכנ צווישן.
מיט דײַן פאראט
ביסטו מײַן הילפּ דעם וועג פארלאָפן.

און ווילסט נאָכ, דיר זאָל אָפּגיין גלאַט,
אפּ באַרעמהארציקייט — דו ווילסט נאָכ האָפּנ...

מײַער (פאַרשטעט מיט די הענט די אויגן)

מײַנ ווייב און קינד וואָס וועלן טאָן אַצינדער? ..
מײַנ ווייב און קינד מיר טוען באַנק...

פ א ל ק ע

דו האָסט א ווייב און קינדער —
געזעגן זיך מיט זיי אינ דיין געדאַנק!
דיין טויט נאָר קאָן זיי איצט פונ שאַנד באַשיצן.
זיי וועלן זאָגן מיר א דאַנק...
און מיט דיין שטוב, און מיט דיין ערד, דעם פּיצל —
געזעגן זיך אינ דיין געדאַנק!
און מיט דיין געלט, וואָס איז בא דיר אזוי פאַרגעטערט,
מיט דייןע שילינגס, וואָס דו האָסט אזוי פאַרלאַנגט,
פאַרעטער,

געזעגן זיך אינ דיין געדאַנק!
און מיט אלץ, וואָס דיר איז טײַער,
און מיט אלץ, וואָס דיר טוט באַנק —
מײַער,

געזעגן זיך אינ דיין געדאַנק!
(א שאָס. מײַער פאַלט)

פ א ל ק ע (גייט צו דער טיר. פאַרהאַלט זיך)

פאַרעטער! הענקער!
אָט אזוי וועט איר פאַרניכט זײַן אלע.
דער קאַמפּ ערשט הייבט זיך אָן.
מאַטיש! זי לעבט, זי לעבט די פּאָן,
וואָס איז פונ דייןע הענט ארויסגעפאַלן!
(ארויס. טויט-שטיי)

שענקער (קומט ארמני, שטויסט זיך אָן אפּן טויטן טײַער, בלעבט גע-
פלעפט, דערנאָכ צעשריטט זיך חילד)

צוהילפ! צוהילפ! א מאָרד! א מאָרד!

(אן אָנגעלויפ)

בא מיר אינ שטוב! אינ מײַנע ווענט!
מאטיש, דאָס האָט מען אימ פאר דיר אזוי באזאָרגט!
אזא מינ גליק — ניט איך האָב דיך דערקענט! ..

פאָר האנג

פ א ל ס

זויט

לאָפּע דע וועגאס
„שעפּסנקוואל“

פערזאָנען:

- יִקְאָמאַנדאָר פּערנאַן גאַמעס.
- פּלאָרעס.
- אַרטוויאַ.
- עסטעבאַן — פּויערשער ריכטער אינעם שעפּטנקוואַל.
- לאָרענסיע — זיין טאָכטער.
- כּוּאַן דער רויטער.
- פּראָנדאַסאָ — זיין זון.
- מענגאַ.
- כאַסינטע.
- באַרילדאָ.
- אַלאָנואַ.
- פּויערימ.
- סאַלאַדאַטנ.

דאָרפֿ שעפּטנקוואַל אינעם שפּאַניע.

ערשטער אקט

ערשטע סצענע

שלאצ אינ שפעטנקוואל. אפן צווייטן פלאנ דעם קאמאנדאָרס הויז.
כואנ דער רויטער, עסטעבאנ, אלאָנואָ און אנדערע פויערים שטייען
און קוקן ארויס צום וועג, פונדאנען מע דערווארט דעם קאמאנדאָר.
עס קומען אָן דעם קאמאנדאָרס דינער פלאָרעס און ארטוניאָ.

כואנ דער רויטער

ער גייט... ער גייט...

עסטעבאנ

איכ זע אימ ניט.

כואנ דער רויטער

ביסט אפ דער עלטער בלינד געוואָרן.

עסטעבאנ

נאָר דאָס איז ניט דער קאמאנדאָר.

כאסינטע

דאָס איז ארטוניאָ, דאָס איז פלאָרעס!

לאור ענסייע

דעם קאמאנדאָרס געטרייע מענטשן!

עסטעבאן

וועט אויך דער קאמאנדאָר באלד זיין.

היי... מוזיקאנטן, — גרייט זאָל זיין!

(עס גייען צו פלאַרעס און ארטוניאָ. בא ארטוניאָ איז דער קאָפּ
אומגעבונדן — ער איז פארווונדערט. אלע רינגלען זיי ארום)

פלאַרעס

זאָל גאָט אייך בענטשן!

ארטוניאָ

...גאָט אייך בענטשן!

לאור ענסייע

פונוואנען קומט איר, ליבע פריינט?

פלאַרעס

פונ דאָרט, וווּ דו ביסט נישט געוועזן
און וווּ כ'וואָלט אויך געוואָלט נישט זיין.
דו זעסט, ווי מע האָט אימ צענעזיקט —
קוימ לעבעדיק צוריק געקומען.

כאסינטע

איר האָט געשריָגן זיך אינ שלאכט?
דערציילט, וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען.

ארטוניאָ (שטייט אָפּ פלאַרעס)

יאָ, כ'קאָן דערציילן אייך א סאך.
צען דערפער פויערימ געמיינע,
וואָס לעבן לאנג אפּ אונדזער ערד,

אן אופשטאנד האָבן אונדז דערקלערט
און אופגעהויבן זיך, ווי איינער.

פֿלֶאָר עס (שטויסט אָפּ ארטוניאָ)

ניין, ניט געשטויגן, ניט געפלוּיגן...
אָט איך וועל אַיַיך דערצײלן קלֶאָר,
ווייל איידעס זײַנען מײַנע אויגן,
ווי אונדזער דרייטער קאַמאנדאָר
האַט זיך צערעכנט מיט זיי אַלע.
ווי פלינק און העלדיש און געשיקט
ער איז די אויסוורפן באפאלן
און האָט דעם אופשטאנד דאָרט דערשטיקט.
א יעדן צענטן האָט ער דאָרט
דעם קאַפּ אראָפּהאַקן באפוילן
און אַלע איבעריקע... נאָר...
געהייסן אָפּשמיסן אפּ הוילן.
פאר אוא גנאָד אימ קומט א דאנק,
עס שאט ניט, איר זאָלט אויך דאָס וויסן...
יא, הייסט עס, האָט מען זיי געשמיסן...
זיי וועלן דאָס געדענקען לאנג...
זיי וועלן ווי א גוטן טאטן
איצט שעצן אונדזער קאַמאנדאָר.

א ר ט ו נ י אָ

און זײַנע העלדישע סאָלדאטן...

פֿלֶאָר עס (שטויסט אימ אָפּ)

ווארט, ווארט... מוזיק מע הערט שוין דאָרט...
נאָר וואָס האָט איר די קעפּ פארלאָרן,
באגענט פריילעך אייער האר,
ער וועט באדאנקען אַיַיך דערפאר.

עסטעבאן

היי, שאלט אינ האָרנ, שאלט אינ האָרנ!
(אונטער קלאנגען פון מוזיק קומט דער קאָמאנדאָר)

מוזיקאנטן (שאלט אונ זינגען)

קום צו אונדז מיט פרידן,
אונדזער קאָמאנדאָר.
לויב־געזאנג אונ לידער,
גרויסער קאָמאנדאָר,
דיר איז אונטערטעניק
אונדזער שעפסנקוואל.
קיינמאָל ווירערשפעניקט
אונדזער שעפסנקוואל.
קום צו אונדז מיט פרידן,
אונדזער קאָמאנדאָר.
לויב־געזאנג אונ לידער,
גרויסער קאָמאנדאָר.

קאָמאנדאָר

איכ דאנק אײַך אלעמען, איכ דאנק
פאר אונטערטעניקײט אונ ליבע.

אלאָנאָ

סעניאָר, ס'איז נאָר א קליינער טייל
פון אונדזער ליבע, אונדזער טרײַהייט.
אײַך קומט, סעניאָר, פון אונדז פיל מער.

עסטעבאן

א קאָוועד איז פאר אונדז א גרויסער,
וואָס איר זיט אינ אזא מינ צײַט
צו אונדז אינ שעפסנקוואל געקומען.

אלאָנאָ

מיר בעטן אונטערטעניק אײַך,

ניט זאָגט זיכ אָפּ פֿון די מאַטאַנעס,
וואָס זײַנען דאָ פֿאַר אײַכ פֿאַרגרייט.
פֿון אַרצ צוביסלעך און ניט ווייניק
האָט שעפּסנקוואַל אַהער געבראַכט.
דאָ האָט איר גענדו א גאַנצע סטאַדע,
און אינדיקעס א צוואנציק פּאַר.
און פעטע הינער פֿולע שטייג,
און וויינ א פעסל אויכ פֿאַראַן,
און וויינטרויבן, און גרינס, און בלומען.
זאָל, קאָמאַנדאָר, אײַכ וויל באַקומען.

קאָמאַנדאָר

איכ דאַנק אײַכ שײַן, איכ דאַנק אײַכ שײַן,
נאָר לאָזט מיכ איבער איצט אַלײַן.

מוזיקאַנטן

קומ צו אונדז מיט פֿרידן,
אונדזער קאָמאַנדאָר,
לויב־געזאַנג און לידער,
גרויסער קאָמאַנדאָר.
(די פֿויעריג הייבן זיכ אָן פֿאַנאַרערגײַן)

קאָמאַנדאָר (צו לאָרענסיע און כאַסינטע)
און איר בלייבט דאָ.

לאָרענסיע

וואָס דאַרפט איר אונדז?

קאָמאַנדאָר

אַט קומט אַהער! איכ דאַרף אײַכ נײַטיק.

לאָרענסיע

דאָס מײַנט ער דיכ, כאַסינטע, דיכ.

כ א ס י נ ט ע

ניט מיכ, ניט מיכ, ער מיינט א צווייטע.
געמ טראָג זיך אָפּ אָן לאַנגע טיינעט.

ק אָ מ א נ ד אָ ר

אייך ביידע מיינט דער קאָמאנדאָר.
איר זיינט דעג, מיידעלעך, ניט מיינע?

ל א ו ר ע נ ס י ע

פארשטייט זיך, אייערע, סעניאָר.
גאנצ שעפסנקוואַל איז אייער... אייער...

ק אָ מ א נ ד אָ ר

איז קומט אריין צו מיר אהיים,
וואָס האָט איר מוידע, ווי פאר פנייער?
איר וועט דאָך זיין דאָרט ניט אליין.

ל א ו ר ע נ ס י ע

וואָלט איר מיינ פאָטער אויך פארבעטן,
וואָלט מיר ארינגיין אויך געפאסט,
נאָר אָן א פאָטער, אָן א פעטער
וועל איך ניט גיין צו אייך צוגאסט.

ק אָ מ א נ ד אָ ר

עי, פלאָרעס!

פ ל אָ ר ע ס

הא, סעניאָר, איך הער!

ק אָ מ א נ ד אָ ר

וואָס ווארטן זיי?

פֿאַרעם

אַט וועל איכ פֿרעגן.

לאָרענסיע

כאַסינטע, לאָמיר גיכ אוועקגיין.

פֿלאָרעס (לאָזט זיכ צו די מיירלעכ)

אהערצו, מיידעלעכ, אהער,

צו וואָס זאָלט איר זיכ לאָזן בעטן!

לאָרענסיע

באהאלט די הענט און שטיי פֿונ ווייט!

פֿאַרעם

אריין, אריין, וועסט ריידן שפעטער!

כאַסינטע

אוועק! מיר ווייסן ווער איר זינט!

מיר ווערן נאָר די שוועל אריבער,

וועט איר פאריגלעגן גלייכ די טיר.

פֿאַרעם

אַט וועל איכ כאַפֿן דיכ, מיין ליבע,

וועל איכ זיכ אויסטייען מיט דיר.

קאָמאנדאָר

ארטוניאָ, שטיי און היט די שוועל,

און ווי ער וועט זיי נאָר פארנארן,

זאָלסטו דעם וועג פארלויפֿן שנעל

און זאָלסט די טירן גלייכ פארשפארן.

(גייט אריין אין הויז)

פֿלֿאַרעם

נו, גיכ! אריינ, אריינ אינ הויז.
אי, זינט איר מיידעלעכ געשמאקע.

לאורענסיע

עי, פֿלֿאַרעס, לֿאַז אונדז גיין!

פֿלֿאַרעם

ווארט אויס!

לאורענסיע

ווי דענ, ווי דענ, אָט ווארט איכ טאקע...

(גיט א שטארקן שטויס פֿלֿאַרעסן און אנטלויפט, כאטיגטע נאָכ איר)

פֿלֿאַרעם

ארויסגעפֿלויגן פון די הענט;
וואָס וועט דער קאָמאנדאָר אונדז זאָגן?

ארטוניאָ

זאָל ער דאָרט זאָגן וואָס ער וויל,
אבי ער זאָל אונדז נאָר ניט שלאָגן.
ווייל אויב ער לֿאַזט אינ גאנג די הענט,
בין איכ אונדז ביידן ניט מעקאנע.
די פעל אפ מיר באצייטנס ברענט,
כאָטש נעמ אליינ אנטלויפ פונדאנעג.

פֿלֿאַרעם

ניט גרינג איז א סאָלדאט צו זיין.
צומבֿישפֿייל... פֿלֿאַרעס, נעמ אונדז ביידע.
דאָרט שלאָגן אונדז די פֿיינט,
דאָ שלאָגן אונדז די מיידעלעכ.

צווייטע סצענע

א גאס אינעם שטעטל פרימאָרגן. פון איינע שטוב גייט ארויס כאַסינעסע. לויפט אריבער די גאס צו דער אַנטקעגנדיקער שטוב.

כאסינעסע

עי, לאָרענסיע!..

לאָרענסיע (פּינע שטוב)

איכ גיי.

אַט וועל איכ נאָר די בעט פאַרדעקן...
(פּאָרע. עס גייט ארויס לאָרענסיע)

כאסינעסע

דו שלעפּערקע, מע דארף דיכ וועקן,
פאר דיר איז קאָרג דער האַנענ-קריי...
מיסטאמע שפּעט געלייגט זיכ שלאָפן,
אונ ניט אינעם כאַלעם, נאָר אפּ וואָר
באגעגנט מענגאַנ, צי פּראַנדאָסענ,
צי עפּשער גאָר דעם קאָמאַנדאָר.

לאורענסייע

דעם קאמאנדאָר! א, זאָל ער קרענקען,
אז ער זאָל מער אהער ניט גיין.

כאסינטע

וואָס רעדסטו, איך האָב דאָך געמיינט,
אז דו וועסט דאפקע נאָך אימ בענקען.

לאורענסייע

ווי דען, איך גיי דאָך אויס נאָך אימ.
איך דארף אימ נייטיק ווי א ווייטעק.

כאסינטע

נו, דו פאר מיר זיך ניט בארימ,
וועסט זיך בארימען פאר א צווייטער.
געזען נאָך דרייטערע פונ דיר,
וואָס האָבן פונקט אזוי ווי דו געזונגען.
זיי האָבן אויך זיך פריער געדונגען,
דערנאָך געעפנט אימ די טיר.
פאר מיר וועט זיין א גרויסער ווונדער,
אויב כיוועל מיט מיינע אויגן זען,
אז דו האָסט זיך מיט אימ צעבונדן
און גאנץ ארויס פונ זיינע הענט.

לאורענסייע

זיי זיכער, איך בין שטאָל און אַיזן.
כיוועל אימ ניט געבן אזא פרייד,
כיוועל אָן א ווונדער דיר באווייזן,
ער וועט אוועק פארשעמטערהייט.
שוין וויפֿל טעג און וויפֿל וואָכ
ער גייט מיר נאָך אפ שריט און טריט.

געשיקט ארטוניאָ פאר א שאַכנ,
אונ פלאָרעסנ צו מיר געשיקט.
געוואָלט מיכ נעמען מיט מאטאָנעס, —
נאָר מיכ זאָל עפעס טאָן א ריר,
כ'האָב אָנגעשפיגנ זיי אינ פאָנעמ...

כ א ס י נ ט ע

ווי האָבנ זיי גערעדט מיט דיר?

ל א ו ר ע נ ס י ע

באמ טייכ.

כ א ס י נ ט ע

נו זיי אצינד געהיט.
זיי זאָלנ דאָך דיכ ניט פארנארנ.

ל א ו ר ע נ ס י ע

וואָס, מיכ?

כ א ס י נ ט ע

יא, דיכ, ניט אונדזער ציג...

ל א ו ר ע נ ס י ע

כאסינטע, הער שוינ אופ זיכ שפארנ.
ער וועט צעברעכנ זיכ די ציינ,
ווען ער וועט איינבלייבן מיכ וועלן.
וואָס שטארקער איכ וועל אימ געפעלן,
אלץ אָפטער וועט ער הערן „ניינ“.
מיכ נעמט מען ניט מיט קיינע ליגנס,
אונ צוזאָגן מיכ לאָזן קאלט;
איכ האָב מיר אנדערע פארגעניגנס,
איכ קאָן זיי אויסרעכענען באלד:
פארטאָג איכ שטיי מיר אופ זיכ שטיל,

געזונט און פריש און שטענדיק מונטער,
 איך נעם א גרויסע שיסל מילך
 און ברויט א שטיק אזא געזונטן,
 איך עס מיר אָפּ, ווי מיר געפעלט,
 קעדיי דאָס הארץ זאָל מיר ניט קלעמען,
 דערנאָכדעם בין איך גרייט זיך נעמען
 פאר יעדער ארבעט דאָרט אין פעלד.
 זיך אָנגעארבעט. און א מידע
 איך קום צו גיין אהיים צוריק.
 דאָ קומט דאָך אָפעסן מיר ווידער —
 א טעלער סופ און פלייש א שטיק,
 און יאגעדעס אפ צו פארבייסן
 איז אומעטום פאראן גענוג,
 מע דארף נאָר וויסן ווי צו רייסן.
 און נאָך דער וועטשערע אינגאָוונט
 פאראן א וויינגאָרטן דאָ נאָענט...
 און נאָכדעם מיט א רויק הארץ
 איך לייג זיך שלאָפן, גאָט צו דאנקען,
 און קיינע זינדיקע געדאנקען
 מאכן מיר מיין שלאָפן ניט שוואַרץ.
 ניי, מיך וועט קיינער ניט פארבלענדן
 מיט פאלשע, כניפעדיקע רייד.
 אָט די סעניאָרן קען איך גוט.
 דער וועג איז איינער בא זיי שטענדיק,
 פאר אונדז ניטאָ בא זיי קיינ זאָרגן,
 זיי דארפן האָבן נאָר איינ נאכט,
 דערנאָכדעם, ווי עס קומט אפ מאָרגן,
 פארלאָזן זיי אונדז מיט פאראכט.

כ א ס י נ ט ע

ביזוואנען זיי באדארפן דיך,

ביסטו פאר זיי דאָס האַרצ, די ליבע,
ביסט זייער זונ און זייער שיין,
נאָר ווי די היצ איז נאָר אַריבער,
ביסטו זיי מער שוין ניט קיין מומע,
און מענסטו זיין ווי שיין און פיין,
ווערסטו א קרומע און א שטומע.

(פונדערווייטג קומענ אָן, זינגענדיק א ליר, פראָנאָסאָ, מענגאָ און בא-
רידאָ. די מיידלעכ מאכנ אן אָנשטעל ווי זיי באַמערקן זיי ניט)

פראָנאָסאָ

גענוג, גענוג, גענוג דיר, מענגאָ,
מיט דיר זיכ שפארן איז ניט גרינג.

מענגאָ

דו מיינסט, אז דו וועסט ריידן לענגער,
וועל איכ דיר נאָכגעבן אלצדינג.

פראָנאָסאָ

ווער האָט געדולד מיט דיר צו ריידן.

מענגאָ

רייד יאָ, רייד ניט: בין איכ גערעכט.

בארידאָ

אַט לאַמיר פּרעגן בא די מיידלעכ,
ווער איז גערעכט, צי ניט גערעכט.

מענגאָ

נאָר פּרזער לאַמיר זיכ פּארוועטן.
איר וועט מיר שענקען, וואָס איכ וויל,
אויב איכ וועל בלייבן דער גערעכטער?

פראַנדאָסטאָ

אונ וואָס וועט זײַן, אויב דו פארשפילסט?

מענגאָ

אויב איך פארשפיל, האָט איר געווינען,
איר קענט מיך לייגן אין דער ערד —
איך גיב אייך דעמלסט אָפּ מײַן פידל,
א זונדערט סנאָפּעס איז זי ווערט.
(גייען צו צו די מידלעכ)

פראַנדאָסטאָ

א גוטער מאָרגן אייך. וואָס מאכט איר?
מיר דארפן נייטיק טאקע אייך.

לאורענסיע

א גוטער מאָרגן, אויב איר לאכט ניט,
אניט פארנעמט זיך בעסער גלייך.

פראַנדאָסטאָ

וויזיט פארנעמען זיך פונדאנען,
אז דו ביסט דאָ אונ זי איז דאָ.

לאורענסיע

דו לייגסט, וואָס גייען מיר אייך אָן.

פראַנדאָסטאָ

האָט איר ניט ריכטיק אונדז פארשטאנען.

בארי־לדאָ

מיר האָבן זיך מיט אימ פארוועט.

מענגאָ

מיר דארפן, זאָלסט אונדז זאָגן ערנסט.

פראַנדאָסאָ

מיר ווילן פּרעגן אײַכ...

לאורענסיע

רעדט, רעדט,

און זאָל שוין זײַן כאָטש וואָס צו הערן.

בארידאָ

ער זאָגט: נײַטאָ, נײַטאָ קײַן ליבע.

לאורענסיע

נו, זאָל ער זאָגן, — אימ געפּעלעט.

בארידאָ (זײענט פּונ בוכ)

אַט שטייט דאָך אָבער דאָ געשריבן:

„אפּ ליבע שטייט די גאַנצע וועלט,

אַן ליבע קאָן נײַט לעבן קײַנער,

„די ליבע איז אפּ שריט און טריט“.

מענגאָ

מע האָט מיכ נײַט געלערנט זײענען,

אינ קלוגשאפט גריבל איכ זיכ נײַט...

איכ זאָג נאָר אײַכ, אז יעדער אײַנער

האָט ליב נאָר זיכ, נאָר זיכ אײַנ.

כאסינטע

נו, מענגאָ, ביסט שוין ווײַט פּאַרפּאַרן,

אַט טו א קוק אהײַן, אהער

(ווייזט אָן אַש פּראַנדאָסאָ און לאורענסיע, וועלכע זײַנען צוזעק אינ א

זיט און דאָרט צוגעטרײעט זיכ אײַנס צום צווייטן)

און ווארפ אַן אויג אפּ יענעם פּאַרל,

וואָס טוט דאָרט זי, וואָס טוט דאָרט ער,

אונ זאָג אצינדערט דו אליינ,
וואָס איז דאָס — ליבע אָדער ניינ...

מענגאָ

אזא מינ ליבע פירנ אלע,
דערבני מיינט יעדערער נאָר זיכ,
אָט דו געפעלסט מיר פאר א קאלע...

כאסינטע

אוועק, אוועק, דו מיינסט ניט מיכ.

מענגאָ

געוויס ניט דיכ — מײַנ פארגעניגנ,
מײַנ אייגנ גליק פונ דיר איכ וויל.
(וויל זי ארומנעמען)

כאסינטע

אוועק, אוועק, דו זאָגסט א ליגנ.

בארידאָ (לויפט זיי נאָכ)

איז ווער זשע, הייסט עט, האָט פארשפילט?

כאסינטע

וואָס פרעגסטו אונדז, גיי פרעג דעם גאלעכ,
זאָל ער פאנאנדערקלייבנ זיכ...
סיי לארענסיע סיי איכ,
מיר האָבנ פיינט אייכ, פיינט, אייכ אלע.

פראַנדאָסאָ

פאר איר ניט רייד, דו רייד פאר זיכ.

לארענסיע

מיר זיינענ מיידלעכ ניט געניטע,
גיי פרעג נאָכ עמעצנ א דריטנ.

מענגאָ

א צונג, וואָס קען מיט פעכ באשיטן.

(אלע אָפּ, ס'בלעבן פּראָנדאָסאָ און לאורענציע)

לאורענציע

פּראָנדאָסאָ, הער, דו ביסט פּונ זינענ?
וואָס גייסט מיר נאָכ אפּ שריט און טריט?
אפּ גאס זיכ ווייזונ קאָנ איכ ניט,
אז דו זאָלסט גלייכ מיכ ניט געפינענ.
עס קוקט אונדו נאָכ די גאנצע גאס,
און נייגעריק שוינ ווארטנ אלע,
אז אונדזער פליכעוואטער גאלעכ
זאָל מעלדן מיט זיינ גראָבנ באס,
אז איכ מיט דיר זיינענ פארקאסט.

פּראָנדאָסאָ

איכ וואָלט שוינ אויכ געוואָלט דאָס הערנ...

לאורענציע

אזא געדאנק פונ זיכ פארטרייב...
דו זאָלסט ניט וואגנ גאָר צו קלערנ,
אז איכ וועל זיינ אמאָל דיין ווייב.
דו מענסט נאָכ שענער זיכ פארפוצנ,
און גיי מיר נאָכ כאָטש נאָכ דריי יאָר,
דאָס וועט ניט ברענגענ דיר קיינ נוצנ,
וועסט מיכ ניט רירנ אפּ א האָר.
איכ מיינ, אז דיר איז איצט געבליבנ
וואָס גיכער לאָזנ מיכ צורו.

פּראָנדאַסאַ

אפּ מײַן געטרײַער הייסער ליבע —
דאָס ענטפּערסטו מיר אזוי גוט.

לאָרענסיע

אפּ בעסערס וואָרט ניט.

פּראָנדאַסאַ

זאָג מיר נאָר,

אַט וועמען דאַרפּ איך בעסער גלייבן,

צײַ דינע אויגן,

צײַ דיין וואָרט.

די אויגן זאָגן צו די וועלט מיר,

די ווערטער — לייגן מיך אין גרוב.

לאָרענסיע

אויב מײַנע ווערטער דיר געפּעלט ניט,
פרוּוו גיי זיך דורכ צו אונדז אין שטוב
און רייך זיך דורכ דאָרט מיט מײַן פּאָטער,
פּאַרוואָס זאָלסטו צו אימ ניט גיין,
ער איז באַ מיר אזא מינ גוטער,
ער וועט ניט אָפּזאָגן דיר... ניינ...

פּראָנדאַסאַ

(פּריילעך)

אהא! לאָרענסיע!

(לויפט נאָכ איר)

לאָרענסיע (באהאַלט זיך, קוקט ארויס און זינגט)

ליבע איז פּאַרלאַנג

אין פּאַרלאַנג איז ליבע,

אונדז איז גוט, ווי לאַנג

דאָס האַרץ מיט ליבע פּינערט.

זאָגן קלינגען דרייט
אונדזערע געזאנגען;
ביו דאָס בלוט איז הייס,
זינגען הייס פארלאנגען.
דאָרשטיק זיך, מיין בליק,
הארצ, מיט ליבע פיבער,
סיווייס ניט פונ קיין גליק
דער, וואָס לעבט אָן ליבע...

עס באווויזט זיך דער קאָמאנדאָ. זייגט אוועק זיין ארבעט, נאנועט
זיך שטיי צו דארענסייע (דארענסייע)

פ ר אָ נ ד אָ ס אָ (דערזען דעם קאָמאנדאָר)

ע, דארענסייע! אנטלויפ!
אהער! אהער! באהאלט זיך פֿינקער!

ד א ו ר ע נ ס י ע (זעט ניט דעם קאָמאנדאָר)

שוינ, אזוי גיב אונ מיטאמאָל
דיר וויקט זיך אינ א פינצטער ווינקל,
און דאָ איז פאר דיר ניט קיין אָרט?

פ ר אָ נ ד אָ ס אָ

אנטלויפ! אנטלויפ! אנטלויפ געשווינדער.
דער קאָמאנדאָר!..

ד א ו ר ע נ ס י ע

א, ווו באהאלט מען זיך אצינדערט?

ק אָ מ א נ ד אָ ר

ניט שלעכט. געיאָגט זיך נאָכ א האָז,
און אָנגעיאָגט אזא מינ ציגל.

ד א ו ר ע נ ס י ע

סעניאָר, סעניאָר... וואָס ווילט איר... וואָס?

קאמאנדאָר

איכ וויל, מיר זאָלן זיך ניט קריגן.

לאורענסיע

די ארבעט ווארט אפּ מיר, סעניאָר,
דערלויבט מיר זיך מיט אייך צעשיידן...

קאמאנדאָר

מיט מיר... מיט מיר, דיין קאמאנדאָר,
באגייסטו זיך אזוי ניט איידל.
דו ביסט דאָך, לאורענסיע, שיינ,
פארוואָס ביסטו אזא מינ שטרענגע?

לאורענסיע

סעניאָר, איך בעט אייך, לאָזט מיך גיין,
איך קאָן דאָ ניט מיט אייך פארברענגען.

קאמאנדאָר

גענוג. ניט דורף מיר מער קיין קאָפּ,
דו וועסט שוין ניט אוועק פונדאנען...
פארוואָס אינעסע... סעבאסטיאנע,
זיי זאָגן קיינמאָל מיר ניט אָפּ,
איך דארף אפילע זיי ניט בעטן.

לאורענסיע

סעניאָר, בא זיי וואָס האָט א ווערט,
זיי האָבן ביז אייך אויך געהערט
צו אלע יונגען פונעם שטעטל.
ניין, בעסער גייט, ווהינ איר שפאנט,
און לאָזט צורו אן ערלעך מיידל.

קאָמאנדאָר

נו, וואָס איז דאָ מיט דיר צו ריידן,
דו ביסט אצינד בא מיר אינ האנט.

(כאפט זי אונ נעמט זי ארומ)

לאורענסיע (ראנגזש זיכ)

וואָס טוט איר... לאָזט מיכ אָפּ... לאָזט אָפּ...

קאָמאנדאָר

ניט בייס זיכ, שלאנג...

לאורענסיע

דו הונט געמיינער...

קאָמאנדאָר (נעמט זי אפ די הענט)

נו, דו, דיין מילכקעלע פארשטאָפּ,
צוהילף וועט דיר ניט קומען קיינער.

פראַנדאָסאָ (דערשטיגט אומדערווארט. נעמט דעם קאָמאנדאָר'ס
ארבאָלעט. צילט)

לאָזט אָפּ דאָס מיידל... טאַמער ניט,
באקומט איר גלייכ א פיל אינ קאָפּ.

קאָמאנדאָר (לאָזט אָפּ לאורענסיע)

דו הונט! דו פויער! היט זיכ! היט!

פראַנדאָסאָ

ניין, היט זיכ איר... אונ דו אנטלויפ,
אנטלויפ וואָס גיכער, לאורענסיע.

לאורענסיע

פראַנדאָסאָ, שטיי! וואָס ווילסטו טאָן.
דיין קאָפּ אזוי פארלירן קענסטו.

פּראָנדאַסאַ

אנטלויפ! אנטלויפ!... אנטלויפ!...

(דארענטיע אנטלויפט. דער קאמאנדאָר וויל זיך אַ קאָז טאָג נאָך איר)

סעניאָר!

געדענקט, איך האָב אַיך שוין געוואָרנט,
איר זאָלט ניט רירן זיך פֿונַ אָרט,
אויב גיט... אַ סאַמ צו אַיזערע יאָדן...

קאָמאנדאָר

דו הונט, כוועל הענגען דיך דערפֿאר,
מײַן אַרבעט גיב אָפּ, דו פויער...

פּראָנדאַסאַ

ניין, איך בין ניט אזא מינ נאר —
דעם אַרבעט אַיך אַיצט פֿאַרטרויענ...

קאָמאנדאָר

זאָל איך, דיין קאָמאנדאָר, דיין האר,
פֿאַר זיר, דעם פויער, ווייזן פֿלייצע?
(שטעלט ארויס די ברוסט)

נא, פויער, בעסער שיס...
נאָר צו דער טליע גרייט זיך... גרייט זיך...

פּראָנדאַסאַ

דערווייל בין איך דאָך אָבער פֿרי,
באדארפ איך זיך מיט דיר ניט קריגן.
ביז איך וועל הענגען, וועסטו ליגן,
איך וועל נאָר אָפּצייילן
(ציילט)

איינס... צוויי... דריי...

(נאָך איירער פֿראַגדאָס רעדט ארויס „דריי“, קענעוועט זיך דער קאָמאנדאָר
דאָר פֿליגן אויס אונ אנטלויפט)

פֿאַר האַנג

צווייטער אקט

ערשטע סצענע

א זאל אינ קאמאנדאָרס הויז. קאמאנדאָר, פלאָרעכ, ארטוניץ.

קאָמאנדאָר

אזא מינ אומגעריכט געטאר,
מיט מיין א פייל געוואָלט מיכ שיסן,
די מויד פון מיינע הענט ארויסגעריסן —
ווי רעכנט מען זיכ אָפּ מיט אימ דערפאר?!
ארטוניץ! פלאָרעס!

(פלאָרעס און ארטוניץ לויפן אריין)

ווי האָט איר אזוי לאנג פארבראכט?

פלאָרעס

סעניאָר, פון דאָרפ מיר קומען נאָרוואַס,
גענישטערט דאָרט א גאנצע נאכט...

קאָמאנדאָר

דערציילט, מיט וואָס זייט איר געקומען?
געכאפט אימ, יענעם יונג, וואָס האָט
מיין ארבעט דאָרט צוגענומען,
און האָט דערשיסן מיכ געדראָט?

ארטוניאָ

פראַנדאָסאָ?

קאָמאנדאָר

יאָ, פראַנדאָסאָ מיינ איכ.

פלאַרעס

עס האָט זיך איינגעגעבן מיר...
איך האָב באַמאכט געכאפט דאָ איינעם...
און ווייסטו וווּ? באַ לאַרענסיעס טיר.

קאָמאנדאָר

געפאקטו?..

פלאַרעס

געפאקט...

קאָמאנדאָר

אהא! וווּ איז ער?

גיט אימ אהער, איך וויל אימ זען.

ארטוניאָ

טעניאָר, אימ האָט זיך אויסגעוויזן,
דאָס איז אַן אנדערער געזען.

פלאַרעס (ווינקט צו ארטוניאָ, שטויסט אימ אָפּ)

אינגאנצן ענלעך אפּ פראַנדאָסאָן,
און אָנגעטאָן אזוי ווי ער.

קאָמאנדאָר

אליציינס — פראַנדאָסאָ, גיט פראַנדאָסאָ,
איך וויל אימ זען. גיב אימ אהער.

פלאָרעס

איכ האָב אימ פעטש געגעבן גוטע...

ארטוניאָ

יאָ, עמעס, ווי די גאָרע וועלט...
(ווייזט אפ פלאָרעס)

זע, ווי זיין פאָנעם איז צעבלוטיקט,
כ'האָב קימ דאָס בלוט אימ אָפגעשטעלט...

קאָמאנדאָר

און ער, פראָנדאָסאָ... וווּ איז ער?

פלאָרעס

דרייט זיך דאָ אומ די גאנצע צייט.

קאָמאנדאָר

ווי וואָגט ער טרעטן אפ מיין ערד?

ארטוניאָ

געוויס איז נאָריש פון זיין זייט,
ער וועט דאָך ווי א פרייער פויגל
ניט לאנג ארומפליען... צולעצט
וועט ער זיך פאקן אונדז אינ נעצ
און וועט דאָס קעפעלע פארנייגן...

קאָמאנדאָר

ניין, וווּ איז דאָס אזעלכס געהערט
אפ מיר, אפ מיר, דעם קאָמאנדאָר,
פאר וועלכן ס'ציטערט גאנצ גרענאדע,
האָט ער געוואָגט א האנט צו הייבן
און אָנגעצילט אפ מיר א פייל.
א פוייער זאָל זיך דאָס דערלויבן?..

און גייט ארום דאָ נאָכ דערװײַל
געזונט און פריי און מונטער, —
ניט אנדערש, אז די װעלט גייט אונטער.

א ר ט ו נ י אָ

סעניאָר, מיט ליבע שפאסט מען ניט.
א דאנק װאָלט איר באדארמט אימ געבן,
װאָט ער האָט אייך פונ טויט פארהיט
און אָפגעלאָזט אייך מיטן לעבן.

ק אָ מ א נ ד אָ ר

ניט רעדט אזוי... מיר פלאצט די גאל...
װען כ'האלט ניט איינ אינ זיך מיין צאָרן,
װאָלט אש און שטויב בא מיר געװאָרן
פונ אָט דעם גאנצן שעפסנקװאל,
איך װאָלט זיי אלע אויסגעװאָרגן...

פ ל אָ ר ע ס

נאָר זייער ברויט איז נאָכ אינ פעלד,
און אייך פעלט ברויט, און אייך פעלט געלט.

ק אָ מ א נ ד אָ ר

גענוג... װעסט דאָס דערציילן מאָרגן.
רייד װעגן פריילעכערס... איך פרעג,
װאָט מאכט אינעסע...
פ ל אָ ר ע ס

פ ל אָ ר ע ס

א, אינעסע...
זי זאָגט, זי האָט אייך ניט פארגעסן,
נאָר זי האָט כאטענע די' טעג...

קאָמאנדאָר

באדארפ מען צווארטן?..

פלאָרעס

דאָס בעט זי,

איר זאָלט זיך אַינהאלטן ניט לאנג,
דערפאר דערנאָכ... דערנאָכדעם וועט זי
אַיך געבן אַלץ, וואָס איר פארלאנגט.

קאָמאנדאָר

דערצייל זשע מיר, וואָס מאכט מארטינע?

פלאָרעס

מארטינע?.. וועלכע?..

קאָמאנדאָר

פּעדראָס ווייב.

פלאָרעס

אָ, די איז שטענדיק גרייט אַיך דינען
מיט גאנצן הארץ, מיט גאנצן לייב.
איך האָב ערשט נעכטן דאָרט אין דאָרפ
מיט איר געהאט א שמועס א ברייטן;
זי זאָגט, אז פארן קאָמאנדאָר
איז זי צו יעדער צייט א גרייטע.
פאר אַיך קיינ אַפּזאָג וועט ניט זײַן,
זי מעג זײַן מילכיך, מעג זײַן פּליישיק,
קאָנסט צו איר גיין, אויב דו האָסט כיישעק.

קאָמאנדאָר

אזא מיין פרוי האָב איך ניט פיינט,

נאָר שעצנ שעצ איכ זי נישט טייער.
זי האָט דיכ אָנגעצונדג גרינג,
נאָר גיכ ווערט אָפגעקילט דיין פייער...

(א זשעסט אפ די גיטארעס, וואָס הענגענ אפ דער וואנט)

עי, פלאָרעס, שפיל!..

פלאָרעס (נעמט פלינק א גיטארע, גיט זי איבער ארטוניאָ — זיכ זי
צווייטע)

ארטוניאָ, זינג!

ארטוניאָ (זינגט)

ווער עס וויל א פרוי געפעלן,
איז קיינ זאכ פאר אימ נישט שווער.
ער איז גרייט אפ קאָפ זיכ שטעלן,
גרייט צו קריכנ אפ דער ערד.
אונ איז אויסציענ זיכ גרייט
אינ דער לענג אונ אינ דער ברייט.

פלאָרעס (כאפט אונטער)

צו געפעלן ווערנ מענער
טוט דאָס זעלבע יעדע פרוי,
אויכ די פרויענ ווייסנ, קענענ
וויארום אונ וויאזוי.

קאָמאנדאָר (ברומט אונטער)

קיינ טרונק וואסער איז נישט ווערט
די, וואָס קומט מיר אָג נישט שווער...
צי האָסטו נישט געזענ אלאָלענ?

פלאָרעס (א פילרמיטקנ זשעסט)

געזענ...

קאָמאנדאָר

דאָס איז א מויד א ברענ!
בא איר וועט מיניס ניט גיין פארפאלג.
ווען דארפ איכ קומען צו איר, וועג?

פלאָרעס

ניין, קומען דארפ מעג ניט דערוויילע,
דער כאָסן אירער היט זי שטארק,
ער האָט געכאפט מיכ בא איר פענצשער
און שיר צעבראָכן מיר דעם קארק.
באזונדערס אופגעבראכט זיין וועט ער,
אויב ער וועט פאקן דיכ אליין, —
האָט זי מיר אָנגעזאָגט דיכ בעטן,
דו זאָלסט אצינד צו איר ניט גיין.
זי מוז בארוקן דעם כאָסן,
זי דארפ דערופ א קורצע צייט,
און נאָכדעם, זאָגט זי, קאָנסטו האָפן,
איר טיר איז שטענדיק פאר דיר אָפן.

קאָמאנדאָר

א פלינער ענטפער פון איר זייט.
דאָס איז א מויד... מע קאָן איר גלייבן,
איכ שווער בא אָט דעם ערנ־קרייצ...
און ער, דער כאָסן? שטארק צערייצט?..

ארטוניאָ

א שרעק מיט אימ זיכ אָנצוהייבן.

קאָמאנדאָר

יאָ, יאָ, עס ווערט שוין א געכאר

אינ דאָרפ אַרויסגיין נישט באַוואָפּנט, —
ווי איך וואָרט נישט געווען גאָר זייער האַר...

פּל אַרעט

וואָס וועט זיי מויכל זיין.

קאָמאנדאָר

ניין, שטראָפּן.

נאָך היינט באַפּויל איך שטײער קלײַבן
פּונ יעדן קאַפּ, פּונ קלײַן און גרייס,
מיט ברויט, מיט געלט...

פּל אַרעט

און אויך מיט ווייבער.

קאָמאנדאָר

און פאַר אַ גאַנצן יאָר פּאַרויס!..
באַוואָפּנט זיך און קומט אינ דאָרפ.
נישט דורכלאָזן קיינ הויז, קיינ שנייער.

(טוען אָן אַפּזיך דאָס געווער און שטעלן זיך אויס אין אַ שערענגע)

אַרטוניאַ

ברויט און געלט דעם קאָמאנדאָר!!!

קאָמאנדאָר

און פּונ די פּרויען אויך עפעס צושטייער!

צווייטע טצענע

פלאצ אינ שׂעפסנקוואל. פונ די שטיבער אונ פונ די ארומיקע גאסן
קומען זיך צונויף פויערימ.

ב א ר י ל ד אָ

וואָס האָט מען אונדז אדער פארזאמלט
אינמיטן טאָג דאָס גאנצן דאָרפ.

מ ע נ ג אָ

א ביזער כאָלעם האָט מיסטאמע
געכאָלעמט זיך דעם קאָמאנדאָר.

ב א ר י ל ד אָ

צי וויל ער ווידער אונדז ניט נעמען —
כ׳מיין אפ דער מילכאָמע...

מ ע נ ג אָ

דולער יונג,

פארוואָס מילכאָמע אונ מיט וועמען?
דו ביסט זיך בעסער אָפ די צונג.

מיר זײַנען מענטשן ווילע, שטילע,
מיר ארבעטן אפ אונדזער ערד,
מיר האָבן ניט דעם קלענסטן ווילן
צו נעמען אין דער האנט א שווערד.

ב א ר י ל ד אָ

דאָס איז דאָך עס, אין דעם דאָך גייט עס.
מע פרעגט אונדז ניט פאר ווען, פאר וואָס,
איינ קיניג שלאָגט זיך מיט א צווייטן,
און אונדז רינט שטענדיק בלוט פון נאָז.
אפ גוטס באדארף מען זיך ניט ריכטן.

מ ע נ ג אָ

נאָר שלעכטס קריכט אויך שוין פונעם האַלדן.

ב א ר י ל ד אָ

אָט גייט עסטעבאן, אונדזער ריכטער,
ער וועט שוין אונדז דערציילן אלץ.
(עס קומען עסטעבאן, כוּאָג דער רויטער, אלץנאָך. די פּאַרזאַמלע רינג
גלען זיי ארום)

ע ס ט ע ב א נ

אזא באפעל... אן אומדערהערטער...
און איך, צום אומגליק, בין גענייט
איך איבערגעבן זיינע ווערטער,
ער פאָדערט געלט, ער פאָדערט ברויט.

כ ו א נ

מיר האָבן אָפּגעצאָלט דאָך שטייער,
צערעכנט זיך מיט אימ און אויס.

ע ס ט ע ב א נ

ער פאָדערט פאר א יאָר פאָרויס.

כואב

ווען וועט שוין נעמען אימ א פייער...

אלאןז

ער זאגט, מילכאמע שטייט אימ פאָר,
באדארפ ער געלט און ברויט באצייטנס.

כואב

און איך זאָג אויך: פונ קאָמאנדאָר
ניט מעגלעך שוין צו לייַדן ווייטער.
ער ראבעוועט אונדזער פארמעג,
די לעבנס אונדזערע צעברעכט ער,
נאָך אונדזערע ווייבער, אונדזערע טעכטער
ער האָט פארפירט דאָ א געיעג.

עסטעבאן

געהערט ווי ער איז זיך באגאנגען
מיט לארענסיען?

כואב

געהערט...

אזא מיין אויסווארפ וואָלט איך אופגעהאנגען,
ווי טראָגט אפ זיך אועלכס די ערד.

(עס קומען דער קאָמאנדאָר, פלאָרעט, ארטוניץ. די פויערים זענען ביזא-
מאָל אנשווינג)

קאָמאנדאָר

וואָס זייט איר שטומ געוואָרן פלוצלינג?

אלאןזאָ

סעניאָר, מיר רייַדן דאָ...

קאָמאנדאָר

נר, רעדט!

עסטעבאן

רעדט בעסער איר, סעניאָר, דאָ
פאר אונדז געוויס זײַן מערער נוצלעכ.

קאָמאנדאָר

רעדט! ווארט ניט מער אפ קיין באפעל,
כױלױל וויסן וואָס איר רעדט אָן מיר.

עסטעבאן

סעניאָר, כ׳האַב דאָ א שמועס פארפירט...
איכ האָב א הונט, וואָס אײַכ וועט ער געפּעלג.

קאָמאנדאָר (פארדעכטיק)

דו האָסט א הונט?

עסטעבאן (שפיל)

א ווילער הונט...

א גוטער הונט... א הונט, וואָס זעלטנ...

קאָמאנדאָר (די זעלבע שפיל)

א... כ׳האַב געהערט. א פלינקער הונט...

איז אָט וואָס, איכ וואָלט דיכ געבעטן,

דיינ הונט רייצ אָן אונ גיב א לאָז,

ער זאָל פאר מיר א האָז דעריאָגן.

איכ יאָג זיכ לאנג שוין נאָכ דעם האָז,

און קאָן ביז איצט אימ ניט דעריאָגן.

עסטעבאן

סעניאָר געערטער, זיכער זײַט,

אינ הונט אינ מײַנעם

וועט ניט זײַן געווענדט שוין.

ווי איז דער האָז...

קאָמאנדאָר

אַט דאָ, ניט ווייט,
איכ מיינ דיין טאָכטער, לאורענסיע.

עסטעבאנ

מיינ טאָכטער?

קאָמאנדאָר

יאָ, ביסט ניט קיין נאר...
דו רייך זיך דורכ מיט איר וואָס שטרענגער.

עסטעבאנ

פארוואָס?

קאָמאנדאָר

דערפאר, וואָס זי איז אינגעשפארט
און וויל ניט גיין מיט מיר פארברענגענ.
אַט איז א וויבעלע פאראנ,
איכ זע זי איצטער דאָ אפילע,
זי רעכנט זיך ניט מיט איר מאנ
און גיט מיר שטענדיק נאָכ מיינ ווילן,
זי לויפט צו מיר צו יעדער צייט,
אבי איך זאָל זי וועלן נעמען.

עסטעבאנ

ניט לייטיש זייער פונ איר זייט,
און איר וואָלט אויך געמעגט זיך שעמען
דערצייילן אונדז אזא מין זאך
אפ עמעצנס א פרוי, א מוטער.

קאָמאנדאָר

עי, דו, דאָס מויל, דו, דינס פארמאכ.

ע ס ט ע ב א נ

מעניגער, באטראכט זיך גוט, וואָס טוט איר.
מיר זיינען דאָך א רויק פּאָלֶק,
אפּ אייער ערד מיר לעבן פּרידלעך,
מיר ארבעטן דאָ אומדערמידלעך —
פּאַרוואָס זשע קומט אונדז זיין פּאַרפּאָלֶגט?

כ ו א נ

ווי טראָגן מיר אזעלכס אריבער.

א ל אָ נ ז אָ

וואָס קאָבען מיר מיט אימ דען טאָג?

ק אָ מ א נ ד אָ ר

אהא! איך זע, אייך שטייט ניט אָן,
איר זייט באַליידיקט, מיינע ליבע.

כ ו א נ

ניט ריכטיק, קאָמאנדאָר, איר הערט,
וואָס איר דאָ רעדט אפּ אונדזערע וויכער,
דאָס מאָל זאָל צווישן אונדז דאָס בלייבן,
נאָר כאַזערט דאָס ניט איבער מער.
אפּ ווייטער וואָרן איך אייך ערנסט,
פּאַר אונדזער ערע אָפּשני האָט.

ק אָ מ א נ ד אָ ר

כאַ-כאַ! אָט דאָס געפּעלט מיר גראָד
א וויער האָט דען אויכעט ערע?
וואָס זאָגט איר? איך האָב ניט געוויסט.

כואב

און מיר האָבן געזען אזעלכע,
וואָס כאָטש זיי טראָגן אפּ דער ברוסט
אזא מינ ציילעם, ווי בא אַייכ,
נאָר זייער ייִכעס איז א קליינער,
זיכ בייטן וואָלט ניט וועלן קיינער.

קאָמאנדאָר

שווייגט, הינט! איר הינט! צעגויט זיכ גלייכ!

עסטעבאן

וואָס טרייבט איר אונדז?

קאָמאנדאָר

אוימוניאָ! פלאָרעס!

פלאָרעס

סעניאָר, געדולד!

קאָמאנדאָר

געדולד מינס פלאצט.

פלאָרעס

סעניאָר — האלט בזמער איינ דעם צאָרנ...

קאָמאנדאָר

גלייכ רייניקט אָפּ פון זיי דעם פלאצ,
קיינ איינער זאָל דאָ ניט פארבלייבן.

פלאָרעס

איר דארפט דאָכ ברויט, איר דארפט דאָכ געלט.

קאמאנדאָר

גענוג! גענוג דיר! איך באפעל.
צעטרעבן אלעמען! צעטרעבן!..
צו גוט עס לעבט זיך זיי אונטער מיין שוץ,
מיין ערד צו גוט זיי שפּיזט זיי.
געמט אָפּ בא זיי א ביסל גוטס,
גייט ליידיקט אויס בא זיי זיי הייזער.

(די פּויעריס זאָגן זיך לויפן איב אלע זיטן מיט א געווייב. דער קאָמאנ-
דאָר, פּלאָרעס אונ ארטאָגיאָ נאָך זיי. הינטער דער בינע א שטארקער
כומל. געשרייען. עס לויזט ארויס לאָרענסיע, באהאלט זיך. א צעשוּיבערטע
לויפט ארויס כאַטינטע)

כאסינטע

צוהילפ! צוהילפ!

לאָרענסיע (באוויזט זיך פּו: איר באהעלעטעניש)
כאסינטע, שטילער.

וואָס איז מיט דיר?

כאסינטע

סאָלאַטנ... דאָרט...

זיי זאָגן נאָך... מיך כאפן ווילן...

אונ אָפּפירן צום קאָמאנדאָר.

לאָרענסיע

איך האָב אַליין זיך דאָ פּאַרטײַעט,

איך ראַטעווע זיך דאָ אַליין.

מענגאָ (לויפט אָן האַסטיק)

אַנטלויפט! אויב ס'לעבן איז אייך טייער,

וואָס זײַט איר דאָ געבליבן שטיין.

כאסינטע (ווארפט זיך צו מענגאָן)

אָ, מענגאָ, העלפ!

מענגאָ (שטו סט לאורענסיען)

טרעג אָפּ די ביינער!

אנטלויפּ כאָטש דו, איך הער שוין טריט.

איך וועל זיך איינשטעלן פאר איינער,

פאר צוויי מיטאמאָל קאָן איך ניט.

(עס לויפן אָן פלאָרעס, ארטוניאָ, סאָלאַטו)

פּלאָרעס

אהא! ביסט דאָ?

כאסינטע

אָ, העלפּ מיר, מענגאָ!

פּלאָרעס

ארטוניאָ, נעמ!

מענגאָ

סעניאָר, צוריק!

מיר ווילט זיך ניט מיט אייך קיינ קריג,

און איר זאָלט מיך דערצו ניט ברענגען.

ארטוניאָ

דו שטעלסט זיך איינ פאר איר?

מענגאָ

סעניאָר!

אוועק פון איר!.. איך בעט מיט גוטן.

פּלאָרעס

איך נאָמען מונעם קאָמאנדאָר

נעמט ביידע...

מענגאָ (וואַרפט זיך אפ ארטוניאָ)

אויסוורפן, וואָס טוט איר!!
דאָס ווייזט ער אונדז אוי זיין מאכט,
דערופ מיר האלטן אויס סאָלדאטן,
אַט דאָ אינ דאָרפ פארטירט א שלאכט,
א טאַכטער נעמט ער אָפ באמ טאטן.

פלאָרעס

נעמט! נעמט!

מענגאָ

ס'וועט אָנקומען אייך שווער.
(ראנגלט זיך)

פלאָרעס

די הענט דרייט אימ צונויפ אפ הינטן.

מענגאָ

כאסינטע, רופ צוהילפ, כאסינטע!

כאסינטע

צוהילפ! צוהילפ! אהער! אהער!

(מענגאָ וואַלדערט אים ארטוניאָ קלאַמערט זיך איין מיט די פינגער אינ
נאָרגל. כאסינטע שרייט. פלאָרעס אנטלויפט. די סאָלדאטן ווארפן זיך
אפ מענגאָ. עס לויפן זיך צונויפ פויערים. די סאָלדאטן אנטלויפן. מענגאָ
הייבט זיך אופ. ארטוניאָ איז געבליבן ליגן א טויטער. מענגאָ קוקט זיך
אינ אים איין מיט שרעק)

מענגאָ

ער אַטעמט ניט...

(אלע רינגלען ארום דעם טויטן קערפער)

כואב

האָסט אימ דערוואָרג?

כאָס ינטע

ער האָט פארטידיקט מיכ אונ זיכ.

כואב

ווייזט אויס, געווען נאָכ ווינציק זאָרגן,
אנטלויפ פונדאנען, מענגאָ, גיכ.

מענגאָ

ווייניג אנטלויפן... כ'ביג פארפאלן...
צעגייט זיכ איר פונדאנען שנעל,
מיין שולד זאָלט איר ניט לייַדן אלע.

עס יבעבאב

ניין. האָלט פאר אונדז זיכ איינגעשטעלט...
מיר אלע ווייסן דאָך דעם עמעס.
דו בייסט ניט שולדיק... אונדזער פליכט,
אז אלע זאָלן איצטער נעמען
דיין אומשולדיקע שולד אפ זיכ...
יאָ, אלע מוזן אפ זיכ טראָגן
די שולד פאר אָט דעם אומגליקלעכע פאל.
וגער אויס, דו פאָלק פונ שעפסנקוואל,
וואָס איכ, אן עלטערער, וועל זאָגן.
דער קאָמאנדאָר שויג זיכער ווייסט,
וואָס דאָ בא אונדז האָט זיכ געטראָפן, —
ער וועט באלד קומען שטרענג אונ בייז
אפ אויסצופאָרשן אונ באשטראָפן.
איז לאָמיר אָפריידן אפרער
וואָס ענטפערן...

כואב

זאָג דו, עסטעבאנ.
וואָס דו וועסט זאָגן, פאַלגן מיר.
מעג גיין אפילע אונדז אין לעבן.

עסטעבאנ

איז הערט מיכ אויס... דער קאַמאנדאָר
וועט פרעגן אייך: — ווער האָט דערהארגעט?
איר ענטפערט אימ צוויי ווערטער נאָר,
צוויי ווערטער נאָר געצייילטע, קארגע:
„שעפסנקוואל“ — און גאָר.

וואָס קאָן ער טאָן א גאנצן פאַלק,
וואָס וועט זיך האלטן פעסט און אייניק.
איז „שעפסנקוואל“ שרייט אין איינ קאַל,
ווי דאָס וואָלט אימ געענטפערט איינער.

כואב

גערעכט, מיר נעמען אָן דיין וואָרט.

עסטעבאנ

אויב איר נעמט אָן, איז ענטפערט באלד!
געדענקט, דאָס פרעגט דער קאַמאנדאָר —
ווער האָט דערהארגעט? ..

אלע

שעפסנקוואל!

דריטע סצענע

קאמאנדאָרס הויז. פּלאַרעס נאָר וואָס אריינגעלאָפּן קאָג ניט כאַפּן דעם אָטעם

קאָמאנדאָר

געטויט ארטוויאָגן?

פּלאַרעס

אַכ!.. אוכ!.. אכ!..

קאָמאנדאָר

אונ דו?

פּלאַרעס

קוימ לעבעדיק אנטלאָפּן.

קאָמאנדאָר

דערצייל ווי דאָס האָט זיך געטראַפּן?

פּלאַרעס

א שרעק דערציילן קעגן נאכט...

דאָס גאַנצע פּאָלק האָט זיך באוואָפּנט

און האָט פארפירט מיט אונדז א שלאכט.

איך האָב זיך לאַנג און דרייסט געהאַלטן,
 געשלאָנגן זיך אפּ לינקס און רעכטס, —
 געוויס א צענדליק יונגע, אַלטע
 האָב איך דערשטאַכט און געפּעכט.
 וואָלט אויך ארטוניאָ האָבן סייכל...
 נאָר ער האָט... ווי דו ווייסט דאָך גוט...
 מיט דרייַסקייט זיך ניט אויסגעצייכנט
 און קיינמאַל ניט פּאַרמאַגט קיינ מוט.
 זיי זינען אימ באַפּאַלן, נעבעכ,
 און שלאָנגן אימ גענומען ווילד,
 כ'האַב איינגעשטעלט מיין אייגן לעבן
 און זיך געוואָרפן אימ צוהילפּ,
 אָט זע אליין מיט דינע אויגן,
 ווי ס'איז צעפּאַסעוועט מיין הויט.
 נאָר ער איז שוין געלעגן טויט,
 די פּיס אפּ אייביק אויסגעצויגן.
 כ'האַב ראַטעווען אימ ניט געקענט —
 וואָס פּאַר א כידעש,
 פּאַר א ווונדער,
 אז איינער שלאָגט זיך
 קעגן הונדערט,
 איך האָב אינגאַנצן דאָך צוויי הענט.

קאָמאַנדאָר

אזא מיין שרעקלעכע יעדיע,
 באהיט מיך, גאָט, פּונ אַזא סאַפּ.
 פּאַר דעם איז ווייניק זיי די טליע.

פּלאָרעס

טראכט צו פאר זיי א גוטע שטראָפּ.

קאַמאנדאָר

גענוג! דערלאנג אהער די שווערד מיר!
קומ גלייך אהין... איך וועל אליין
דאָרט פיניקן פון גרויס ביז קליין,
און איך וועל אָפּזוכן די מערדער.

פערטע סצענע

גאס אינ שפעטנקוואל. פון שטוב גייט ארויס לאורענסיע, דערזעט
פראַנדאָסאָ.

לאורענסיע

ווי וואגסטו קומען איצט אהער?
אזא געפאר, אזא סאקאָנע!

פראַנדאָסאָ

איכ בין געקומען דיר דערמאָנען,
אז כ'קאָנ אָן דיר ניט לעבן מער.
זאָג, לאורענסיע, ווען וועל איכ
דערהערן שוינ פון דיר א וואָרט א צארטס,
אז כאַטש א ביסל דיר געפעל איכ,
אז איכ האָב ניט אומזיסט געווארט,
אז דו ביסט גרייט מיכ צו באגליקן,
אז דו... ביסט גרייט...

לאורענסיע

יאָ, יאָ, כ'בין גרייט.

פּראָנדאָסאַ (נײַט זי אַרומ. קושט זי לאַנג)

איז נא, איז נא דיר פאר דער פרייד.

לאָרענסיע (רײסט זיכ פֿונ אימ)

ווארט אויס... ווארט אויס... וועסט מיכ דערשטיקן.

לאָז אָפּ... מײַן פֿאַטער גײט אהער...

אַט קאַנסטו טאַקע גלייכ אימ פֿרעגן,

צי ער וועט גאַרניט האָבן קעגן...

און איכ... איכ לייקן שוין ניט מער,

איכ האָב דיכ לייב...

(אנטלויפט אינ שטוב. פֿראָנדאָסאַ אינ א זיט. עס קומען עסטעבאן זיין)

כואן דער וויטער)

עסטעבאן

בארויבט! באליידיקט...

האַט ער דאָס גאַנצע דאָרפֿ... און איצט

ווער ווייסט נאָכ, וויפֿל פֿינג און ליידן

שטייט פֿאַר... איינ גאַט נאָר אונדז באשיצ...

כואן

אפ גאַט א האָפענונג א קליינע.

מיר האָבן זיכ אפ אימ פֿארלאָזט,

נאָר עפעס העלפט ער זייער ווייניק.

עסטעבאן

עס נעמט מיכ אָן אזא פֿארדראָס.

וואָס טויג מיר, וואָס איכ בינ דאָ ריכטער,

אז העלפֿן קאָן איכ קיינעם ניט.

כואן

שוויג! דאכט זיכ, אז איכ הער דאָ טריט,

מיר זינען ניט אליינ דאָ...

עסטעבאן

ריכטיק.

פראַנדאָטאָ (באוויזט זיך)

אנטשולדיקט מיר. איך גיי פארביי...
האָב איך געוואָלט צו אייך זיך ווענדן.

עסטעבאן

קענסט שטענדיק ריידן מיט מיר פריי,
מיין הארץ איז אָפּן פאר דיר שטענדיק.
איך האָב געהערט, ווי דו האָסט דרייסט
זיך איינגעשטעלט פאר אונדזער ערע,
באדארט איך זאָגן דיר אונ ווייס—
דו ביטט מיר ליב אצינד נאָך מערער.

פראַנדאָסאָ

דיין ליבע איז פאר מיר א פרייד,
פון איר הענגט אָפּ אצינד מיין לעבן.
איך וויל דיך בעטן, זאָלסט מיר געבן...
זאָלסט געבן מיר...

עסטעבאן

ניט שעמ זיך, רייד.

פראַנדאָסאָ

נו, לאורענסיע... דו קענסט זי?
דיין טאָכטער פאר א ווייב כ'פארלאנג.
איך האָב זי ליב שוינ זייער לאנג.
דיין טאָכטער... טאקע לאורענסיע.
און זיי אפ מיר ניט אופגערעגט,
פארוואָס איך איר זיך מיט מיין ביטע,

ווייל איך האָב מוירע,
אז א צווייטער צי א דריטער
זאָל ניט פארלויפן מיר דעם וועג...

ע ס ט ע ב א נ

ניין, ניין, פראָנדאָסאָ, כ'זאָג דיר ווידער,
דו האָסט מיך שטענדיק אפּ דײַן זײַט.
דו ביסט געקומען צו דער צײַט.
דערפאר בין איך נאָך מער צופרידן.
נעם לאורענסיע אצינד,
באהיט פון דער געפאר, וואָס דרױט איר.
פון איצט ביסטו מײַן זון, מײַן קינד,
נאָר כ'ווייל זאָלסט פּרעגן אויך דײַן פּאָטער.

כ ו א נ

מיך פּרעגן שאט ניט. נאָר איך מיר,
איך זע, איז שוין געווענדט גאנץ ווייניק.
וואָלט איך געזאָגט, מע דארפ אפרויער
א פּרעג טאָן לאורענסיעס מיינונג.

ע ס ט ע ב א נ

ע, מעגסט מיר גלייבן, ליבער פריינט,
בא זיי איז אָפּגערעדט, זײ זיכער...
איז האָט אייך כאטענע כאַטש היינט,
אונ טראָגט זיך אָפּ פונדאבען גיכער,
קעדיי דער אויסוורפ, דער טיראג,
דער קאָמאנדאָר זאָל גאַרניט וויסן...
איצט וויפיל ווילטו, זאָג... נאדאן?

פ ר אָ נ ד אָ ס אָ

איך טראכט ניט וועגן דעם קיין ביסל.

כּוּאָנ

דו זעסט דאָכ, אז ער דארפּ נאָר איינס,
וואָס גיכער צונעמענ דאָס מיידל,
מעג זײַן אפּילע אָנ א קליידל...

עסטעבאן (צו פראַנדאָסאָנ)

דאָכ זאָג...

פּראַנדאָסאָ

איך נייטיק זיך ניט, ניין.

עסטעבאן

נו, אויב אזוי, איז עפשער דאָכ
א פּרעג טאָנ לאורענסיע שאט ניט.
עי, טאָכטער, טאָכטער!..

לאורענסיע

איך בין דאָ.

אַט בין איך דאָ. וואָס ווילסטו, טאטע?

עסטעבאן

נו, בין איך ניט גערעכט? דו זעסט,
ווי גיך זי איז ארויסגעפּלויגן.
דו, טאָכטער, קוק מיר אינ די אויגן
אונ ענטפער גלייך, אונ זאָג מיר פעסט,
ווי מיינסטו דו... אַט ער, פּראַנדאָסאָ...
דו קענסט דאָכ בעסער אימ ווי איך.
ער וואָלט געווען א גוטער כאָסן
פאר סטעלענ?

לאורענסיע

וואָס? כ'פארשטיי ניט דיך.

ע ס ט ע ב א נ

איכ פּרעג: ווי מיינסטו, ער אונ סטעלע--
צי זינען זיי א גלייכע פּאָר?

ל א ו ר ע נ ס י ע

איז וועגן סטעלען רעדט זיכ גאָר?

ע ס ט ע ב א נ

נו, יאָ. דיר איז דאָס נישט געפּעלן?

ל א ו ר ע נ ס י ע

ניין. מיר געפּעלט... א גלייכע פּאָר.

ע ס ט ע ב א נ

אונ מיכ וואָלט דאָס דאָס פּאָרדראָסן.
איוב שוין צונויפּפּאָרן פּראָנדאָסאָן,
איז נאָר מיט דיר, מיט דיר אונ — גאָר...
אונ זינט אַזיך גליקלעך איר אינצוויינען.

ל א ו ר ע נ ס י ע

אוי, טאטע, טאטע, דינע שטיק...

ע ס ט ע ב א נ

יאָ, איכ פּאָרעס זיי נישט צום גליק,
דו האָסט אים ליב פּראָנדאָסאָן?

ל א ו ר ע נ ס י ע

זייער.

ע ס ט ע ב א נ

וואָל איכ דאָס זאָגן אים, צי ניין?

ל א ו ר ע נ ס י ע

דו קאָנסט אימ זאָגן, זאָל ער וויסן.

ע ס ט ע ב א נ

ע, וועטט זיך שוין אָן מיר באַגיין.
איצט, טאָכטער, איז באַ דיר דער שליסל.
(בארילדאָ קומט האַסטיק צו לויפן)

ב א ר י ל ד אָ

וואָס שטייט איר דאָ?

א ר ע

וואָס איז, באַרילדאָ?

ב א ר י ל ד אָ

א שרעק! א שרעק! דער קאָמאנדאָר...
אזא צערייצטער אונ א ווילדער,
איז אָנגעפּלויגן אפּן דאָרפּ,
ער פּייניקט אלעמען אונ מאטערט.
ער קלייבט ניט איבער גרויס אונ קליין.
(אנטלויפט)

ע ס ט ע ב א נ

איצט דארפּ מען האַלטן זיך פּאַרזינס.
איך גיי אהינס...

ל א ו ר ע נ ס י ע

אָ, גיי ניט, טאטע!
(ער גייט אוועק, כּוּאַן נאָך אימ. פּראָנדאָסאָ וויל אויך גיין)

ל א ו ר ע נ ס י ע

אנטלויפּ כּאָטש דו, פּראָנדאָסאָ, גיך.

אנטלויפ, דיין לעבן איז מיר טייער.
ער וועט דעם ערשטן כאפן דיכ,
דו ביסט דער ערשטער אפן פייער.
אנטלויפ פונדאנען און פארשווינד.

פראַנדאָסאָ

וואָס רעדסטו, לאורענסיע מינע,
כ'זאָל איבערלאָזן דיכ אצינד,
ווען אלע ווערן דאָ געפליניקט.
ווי לייגסטו פאַר מיר אזא זאכ?
איכ זאָל אנטלויפן זיכ באהאלטן,
ווען ס'הענגט אזא געפאר אפ אייכ...
שא... הערסט, מע שרייט...

(הינטער דער בינע הערט מען ווייגעשרייען פון געפליניקטע און דעם
קאמאנדאָרס שטימ)

קאָמאנדאָר

וועסט זאָגן, אלטער?

עסטעבאן (הינטער דער בינע)

לאָז אָפּ! לאָז אָפּ! לאָז אָפּ! אוי, אוי!
כאַטש אפ א רעגע לאָז דעם אָטעם.

פראַנדאָסאָ

דו הערסט, מע פליניקט שוין דיין פאָטער!

קאָמאנדאָר (הינטער דער בינע)

גיט אונטער! שטארקער! אָט אזוי!
צעברעכט אימ איינציקווייז די פינגער!
וועסט, אלטער, בא מיר ריידן באלד.
ווער האָט דערהארגעט?

עסטעבאן (הינטער דער בינע)

שעפסנקוואל!

קאמאנדאָר

עי, כאפט אהער יענצ יינגל,
דו שנעק, איכ ווייס, האָסט אלצ געזענ...
דערצייל... דו שוויגסט.. איכ וועל דיכ צווינגענ.
עי, שטארקער דרייט אימ אויס די הענט.

לאורענסיע

אָ, גאָט! וואָס טוענ זיי דעם יינגל.

קאמאנדאָר

מיט בייטשנ אימ דאָס לייב צעקנאר.
וועסט ריידנ... הא, וועסט בא מיר ריידנ...
ווער האָט דערהארגעט?

יינגל

שעפסנקוואל!

פראַנדאָסאָ

א קינד שטייט אויט אזעלכע ליידנ!

לאורענסיע

אָט דאָס הייסט פאָלק! אָט דאָס הייסט מוט!

קאמאנדאָר

פארשאַטענע! איכ וועל אייכ ארע
דערטריןקענ דאָ אינ אייגנ בלוט.

פראַנדאָסאָ

דיינ פאָטער פאלט צו דר'ערד פארקאלעשט.

קאמאנדאָר

איך וועל ארויסרעיסן מיט גוואלט
פון אייך די איינגעשפארטע צינגער.
עי, נעם זי אינ צעגליטע רינגענ...
ווער האָט דערהארגעט?

א טרויען-שטימ

שעפסנקוואל!

פלאָרעס

(גייט ארויס פון הינטער דער בינע. לאורענסיע און פראַנדאָסאָ באהאלטן זיך)

איי פייניקט ער זיי אָן ראכמאַנעס.
איך ווייס נישט, ווי עס פילט זיך ער —
נאָר איך בין מיד שוינ פון פארהער.

סימבראנעס (קומט האטיק או לויפן)

דער קאמאנדאָר איז דאָ?

פלאָרעס

סימבראנעס!

סימבראנעס

יאָ, איך! ווו איז דער קאמאנדאָר?

פלאָרעס

וואָס דארפסטו אימ?

סימבראנעס

כ'האָב נישט געהיימע.

פלאָרעס

סעניאָר! עי, שפאנט אהער, סעניאָר!

קאָמאנדאָר (טרעט ארום אפ דער בינע)

סימבראנעס

אָ, דרייטער קאָמאנדאָר, ניט שטיי מער.
קיינ רעגע דאָ זיכ ניט פארהאלט.
באוואָפּן גיכ דינע סאָדאטן...
אינ סיודאד רעאל
האָט א מילכאָמע אופגעפלאטערט...
דער קיניג רופט דיכ צו געווער!
עס ווארט אפ דיר העלדנטאטן!..

קאָמאנדאָר

עי, גיכער צומ געווער, סאָדאטן!
דו, פלאָרעס, לויפ, אינ האָרנ שאַל!
אונ גיכער אלע אפ די פערד.
א שאָד איצט איבערלאָזן שעפסנקוואל,
נאָר איכ וועל נאָכ זיכ אומקערן אהער!
(הינטער דער בינע שאלט א האָרנ. פערד טופענ)

פאָרהאנג

דריטער אקט

ערשטע סצענע

פלאצ אין שעפסנקוואל. כאסענע. מוזיקאנטן שפילן פריילעך. אלע טאנצן. פון אוינגאָן זיצט עסטעפאן און כוואן דער רויטער.

עסטעבאן

א שלעכטע צײַט. א שווערע צײַט.
ווי זײַנען מיר זי דורכגעקומען,
דער קאָמאנדאָר איז איצטער ווייט,
ער זאָל כאַטש אזוי גיך ניט קומען.

כוואן

מיר קאָנען איצטער פריילעך זײַן.
דער קאָמאנדאָר ניטאָ דערנעבן,
מיר וועלן פריילעכער גאָך זײַן,
אז ער וועט קומען ניט דערלעבן.
נו, וואָס איז דאָרט געוואָרן שטיי?
עי, מוזיקאנטן! פריילעך שפיל.

מוזיקאנטן (שפילן און זינגען)

לאנגע יאָרן

כאָסנקאלען

לאנגע יאָרן

ווינטשט זיי אלע!

כאַסניקאלע
מיר פארלאנגען
גוטע טעג
און יאָרן לאנגע!

מענגאָ

איך מיינ, זיי איז געווען נישט שווער
צונויפשטעלן א ליד אזא מינ.
ווי איך געדענק, אזעלכע גראמען
האָט אפ איר כאסענע געהערט
מיין עלטער-באָבע און מיין מאמע.

בארידאָ

אויב דו געפינסט, אז דאָס איז גרינג,
איז לייג ארויס א שענער לידל.

אלע

יאָ, מענגאָ, זינג! נו, מענגאָ, זינג!

מענגאָ

דערלאנגט אהערצו מיר מיין פידל.

(שטעלט זיך אינ א פאָזע, אלע לעבן אימ. ער שפילט און אימיטירט
מיט באוועגונגען)

ליד וועגן קאמאנדאָר

איז שעפסנקוואל, צום ריינקע טיט
א שיינ מירל איז געגאנגען.
און ווי א שאַטן נאָכ איר גלייך
דער קאמאנדאָר איז נאָכגעגאנגען.
דאָס מיידעלע האָט זיך פארשעמט
און זיך באהאלטן צווישן צווייגן,
געמיינט, ער וועט זי נישט דערזען
און וועט פארבייגיין...

אומזיסט אָ, מיידעלע, אומזיסט,
וועסט איך באהעלען דעך נישט שפילן.

כיהאָב לאַנגע הענט, כיהאָב פלינקע פיס,
מינ אויג דערזעט דורך ווענט אפיע.

דער קאָמאָנדיק גייט נאָענט צו,
דאָס מיידעלע טרעט אָפּ דערציטערט,
זי פלעכט מיט צווייגן זיך ארום,
זי מיינט, אז דאָס וועט זי פארהיטן.

נאָר ליבע שווימט אריבער יאמ,
פאר ליבע פיער האָט קיין ווערט ניט.
געכאפט האָט זי דער קאָמאָנדיק
און זאָגט צו איר אזעלכע ווערטער:

אומזיסט אָ, מיידעלע, אומזיסט
ביסטו פונ מיר אוועקגעגאנגענ,
כיהאָב לאַנגע הענט, כיהאָב פלינקע פיס,
איך וועל דיך אומעטומ דערלאנגענ.

כ ו א נ

איי, מענגאָ, גוט! איי, מענגאָ, גוט!
דו ביסט אפ אלץ א יונג א פלינקער.
דו שלאָגסט זיך גוט, דו זינגסט אויך גוט,
א שאַד נאָר וואָס דו קענסט ניט טרינקענ.

מ ע נ ג אָ

ווער? איך? ווער זאָגט דאָס אזא וואָרט!
כ'וועל אויסדראָפענ די אויגן יענעם.
הייס אָנגיסן א פולע קוואַרט,
וועסטו שוין זענ, צי כ'קענ, צי כ'קענ ניט.

ב א ר י ל ד אָ (גיס מענגאָ א קוואַרט וויינ)

נא, מענגאָ, טרינק!

מ ע נ ג אָ (אויסצטרונקענ)

גיס נאָך אריינ!

פ ר אַ נ ד אָ ס אָ

טרינק, מענגאָ!

לאורענסיע

גיט אימ צו פארביסן!

מענגאָ (אויסגעטרונקענ)

גיס נאָך אַרײַנ!

פּראָנדאָסאָ

גענוג דיר זײַנ!

מענגאָ

ניינ. גיס אַרײַנ, איכ מוז באווייזן.

כראנ

דו קענסט! דו קענסט! שוין קלאָר! מע זעט!

בארילדאָ

פונ וויינ וועסטו די שטימ אָנווערן.

מענגאָ

ווער איכ? אָט גיט מיכ נאָר א בעט.

אלע

זינג, מענגאָ, זינג. מיר ווילן הערן.

מענגאָ (שוין שיקערדעכ. זינגט)

לאנג לעבן זאָלן כאַטן-קאלע,

און זייער לעבן זאָל זיך גיין

אַן קריגערייען, אָן געווייב,

אזוי ווי מיר זיי ווינטשן אלע.

לאנג לעבן זאָל דאָס נייע פאָר,

זיי זאָלן קיינמאָל זיך נישט שיידן,

און ווען ס'וועט אויסגיין זיי די יאָר,

זאָל אויך דער טויט זיי נעמען ביידע.

פראָנדאָסאָ

דאָס האָט דער ווײַז דיכ אָפּגעשוואכט,
צונויפגעפלאַנטערט אלץ צוזאמען.

באריִלדאָ

דערפאר האָט ער ניט לאנג געטראכט
אפּ אויסצופלעכטן אָט די גראמען.

מענגאָ

בינ איכ אייך מער ניט קיינ פּאָעט —
איצט גיי איך טאנצן... מוזיקאנטן!

באריִלדאָ

ער קאָג ניט איינשטייגן אַז איינ ברעט,
ער קאָג שוין, דאכט זיך, ניט קיינ שפּאַן טאָג.

מענגאָ

ווער, איך? כאַטיגע, קומ! מיט מיר זיך דריי!
כ'האַב דאָך דיך ליב פון הארץ פון גאנצן —
אָט לאַמיר, קוקנדיק אפּ זי,
אַז אונדזער כאַסענע שוין טאנצן.
(אדע לאָזן זיך אין פריילעכע טענצ)

קאָמאנדאָר (נייט שטעל ארײַן. אָנגעהויבן שרײַען, זינגענדיק נאָך

הינטער דער בינע)

עי, כאַסענע דאָרט שטעל זיך אָפּ!
פון אָרט ניט ריר זיך דאָרטן ווײַטער.

כּוּאָן

סעניאָר, געוויס ווילסט דורכגיין דאָ

מיט דייןע פוסגייער און רייטער...

(ער שרייבט צו די צויערייט)

עי, מאכט א וועג! א וועג דאָרט מאכט...

אזא מיין גאסט אן אומגעריכטער!

ווי איז געגאנגען דיר איין שלאכט?

די פיינט געווייט באזיגט, פארניכטעט.

איך שטעל זיך פאָר ווי דייןע פיינט

אנטלויפן דאָרט פון דיר צעקלאפטע.

(דער קאמאנדאָר קוקט די גאנצע צייט אפ סראַנדאָסאָ. מאכט א טראַט

צו אימ)

פראַנדאָסאָ

איך בין פארפאלן. העלפט מיר, פריינט...

לארענסיע

אנטלויפ, פראַנדאָסאָ...

קאמאנדאָר

האַרט אימ! כאפט אימ!

די הענט אפ הינטן אימ פארציט!

(פלעאַרעס און סאָדראטג בינדין פראַנדאָסאָן)

כואן

פארוואָס?

קאמאנדאָר

באלד גיב איך דיר צו וויסן...

קיינ אומשוודיקן שטראַפ איך ניט.

נעמט כירט אימ אָפ צו מיר אינ טפיסע.

כאסינטע

ער האָט דאָך כאסענע, סעניאָר!

קאָמאנדאָר

דאָס גייט ניט אָן מיר. האָסט פארשטאנען?
פאראג אָן אימ גענוג כאסאנימ!
איצט הייבט מיר אָן צו ווערן קלאָר,
ווער ס'האָט געטויט ארטוניאָ מינעם.
כ'האָב ניט געווסט דאָס ביז אהער,
האָב איך אייך אלעמען געפייניקט.
איך זע, איר זייט ניט שולדיק מער —
ס'האָט ער געטויט ארטוניאָן. ער!..

מענגאָ

ניין, ניין, ניט ער! סעניאָר, ניט רעג דיך!
אונ הער, — כ'בינ מוידע זיך איך אלץ,
ארטוניאָן האָט געטויט...

קאָמאנדאָר

ווער פרעגט דיך!..
איך ווייס, וועסט זאָגן „שעפסנקוואל“.
נאָר מער וועט איר מיך ניט פאריידן,
אויך מיך דערשיסן ט'ער געוואָלט.

כאסינטע

סעניאָר, אויב ער האָט אייך באליידיקט,
אנטשולדיקט אימ צום לעצטן מאָל.

קאָמאנדאָר

ניט נאָר איך מיר איז דאָס געווענדעט,
איך וויל, איר זאָלט עס אויך פארשטיין, —
ער האָט באליידיקט שרעקלעך, שענדלעך
ניט מיך אליין...
דעם גאנצן אָרדען „קאלאטראווא“

הָאָט ער באַליידיקט מיט זײַן טאט.
און אויב אימ זאָל דאָס דורכגיין גלאַט,
וועט ער מיט נאָכ אזעלכע בראַווע
דערגיין דערנאָכדעם ביז אַ בונט.
ניין, כ׳מוז באַצײטנס, כ׳מוז וואָס שנעלער
אזוי באַשטראַפּן אָט דעם הונט,
און אנדערע זאָל זיך ניט וועלן.

ע ס ט ע ב א נ

סעניאָר, ער איז מײַן זון אַצינד.
פאַרענטפערן פאַר דיר איך וויל אימ.
ער איז אַ רויקער, אַ שטילער,
אינ וואָס אזעלכס באַשטייט זײַן זינד?
מײַן טאָכטער האָט ער לײב... דערפאַר,
ווען דו ביסט דעמלײט זי באַפאַלן,
האָט ער פאַרטיידיקט זי — זײַן קאַלע.

ק אָ מ אַ נ ד אָ ר

עסטעבאן, ביסט און אלטער נאר!

ע ס ט ע ב א נ

סעניאָר, מיך וועסטו ניט באַפלעקן
מיט דײַן געמײנער זידלעריי.

ק אָ מ אַ נ ד אָ ר

ער וואַגט נאָך ריידן אזוי פּרײַ,
נעמט אָפּ באַ אימ דעם ריכטער-שטעקן.

ע ס ט ע ב א נ

נא, נעם דיר אימ. איך גיב אימ אָפּ.
אַ קליינער קאָרדע אימ צו האַלטן.

קאָמאנדאָר

כ'וועל אימ צעשפאלטן אפ דיין קאָפּ!
(שלאַגט אים)

לאָרענסיע (ווארפט זיך אפן קאָמאנדאָר)

וואָס טוסטו, הונט, דו שלאַגסט אן אַלטן!
ביסט ביזו אפ מיר. אָט בין איך דאָ.
שלאַג מיך, נאָר לאָז ניט אויס צום טאטן.

קאָמאנדאָר

כארשטאָפט דעם גאָרגל איר... סאָלאַטן!
און נעמט זי אויך, און פירט זי אָפּ!
(ער גייט אוועק. די סאָלאַטן פירן אוועק לאָרענסיע און פראַנדאָסאָן)

עסטעבאן

אָ, גאָט מיניער, וואָס קומט דאָ פאָר?
צו וועמען זאָל איך איצטער שרייבן?

כאסינטע

פון אונדזער כאסענע
געמאכט אונדז א לעווייע.

בארילדאָ

און עמעצער זאָל זאָגן כאַטש א וואָרט.

כואן

באם גאָרגל האָט געכאפט דער ווייטעק,
און מיר זיינען געבליבן שטומ.

כאסינטע

פראַנדאָסאָן שמידט מען דאָרט אין קייטן,
און לאָרענסיע קומט אומ...

עסטעבאן

וואָסט איז געבליבן מיר צו זאָגן,
מיט טרערן בלוטיקע איך פּרעג אייך נאָר?
ווי לאנג וועט אונדזער ערד נאָכ טראָגן
אזא מינ מערדער, ווי דער קאָמאנדאָר?
ווי לאנג וועט אונדז נאָכ אויסקומען צו וויינען
אפ אונדזער אומגליק, אונדזער שאַנד?
פּאראן דען צווישן אונדז כאָטש איינער,
וואָסט האָט אפ זיך ניט אויסגעפרוווט זיינ האנט?
ווער האָט פּונ אימ דאָ ניט געליטן,
אונ וועמען האָט ער ניט באַרויבט?
דאָס לעבן האָט ער אונדז פּאַרביטערט, —
גאַנצ שעפּסנקוואַל געמאַכט צו אש און שטויב —
איז לייַדן וועלן מיר ביזוואנען?
וואָסט שווייגסטו, פּאַלק פּונ שעפּסנקוואַל,
וואָסט שווייגסטו זיי... וואָסט שווייגסטו די טיראַנען!..

כואן

דאָס וואסער גרייכט שוין ביזן האַלדז.

באַרילדאָ

איז וואָסט זשע טוען מיר אַצינדער?

כואן

עס בלייבט ניט איבער מער...
כאָטש הייב זיך אופ מיט ווייב און קינדער
און לויפ, אנטלויפ פּונ אונדזער ערד.

אַלאַנזאָ

ווי הייסט זיך אופהייבן אנטלויפן,

ס'איז גוט פאר דעם, וואָס ווערט דאָ גאַדניט אָן.
און מיר, וואָס האָבן הייזער, הויפּן,
ווי קאָנען מיר דאָס טאָן...

כואנ

איז קומ דערהארגענען זיי, טויטן.
זיי זינען ווינציק, מיר זינען א סאכ.
אונדז וועט געלינגען אויספירן די זאכ!

אלאָנזאָ

עי, היט זיכ דו, כואנ דער רויטער!
וויסט אופהייבן די האנט אפ אונדזער האר!

כואנ

און דו וועסט עפשער גיין דערציילן?

אלאָנזאָ

דו שטעלסט אונדז אלע אינ געפאר.

כואנ

וועסטו באקומען אויכ א כייִלעק.

(ווייל זיכ ווארפן אפ אלאָנזאָ)

בארילדאָ

הערט אופ! וואָס איז מיט אייך, הערט אופ!
עי! קוקט, ווער לויפט אזא צעפאָכטע...
(האסטיק קומט צו לויפן לאורענסיע)

כאסינטע

אָ, לאורענסיע!

עסטעבאן

מיין טאָכטער!

לאורענסיע

ניין, טאָכטער רופ מיך ניט. ניט רופ!

עסטעבאן

פארוואָס, מיין קינד, פארוואָס, מיין וועלט,
פארוואָס זאָלסטו אזוינס מיר זאָגן?..

לאורענסיע

האַסט זיך פאר מיר ניט איינגעשטעלט.
האַסט מיך פון זיי ניט אָפגעשלאָגן.
פראַנדאָטעס ווייב בין איך נאָך ניט,
דיין דאך אפ זינעם ניט פארביטן.
ווער האָט באַפרייט דיך פון דיין פליכט
מיך צו באַשיצן און באַהיטן?
ווי האָסטו צוועגן דאָס געקענט,
ווי כראַנגל זיך באַ וועלפּ אינ ציינער,
און מיך צו ראַטעווען — די הענט
ניט אויטגעשטרעקט, ניט דו, ניט קיינער?
דאָס פאַנעם דארף אַצינד אייך ברענען,
פאכדאָגים זייט איר, ניט קיין מענער.
וואָס כּוהאַב זיך דאָרט ניט אָנגעליטן,
וואָס כּוהאַב זיך דאָרט ניט אָנגעהערט!..
זיי האָבן מיר דאָס לייב געשניטן,
זיי האָבן מיר געדראָש מיט שווערד.
א שאַנד מיר צו דערציילן אלץ,
ווי ער איז זיך מיט מיר באַאָנגען,
קעדיי מיך איינברעכט מיט גוואַלט

פאר זײַנע שענדלעכע פארלאנגען.
קעדיי מיט גוט און מיט ביז
מײַן רײַנקײַט מײַדלשע באַרויבן.
אַט זעט דאָס בלוט, וואָס רינט נאָך הייס,
וועט איר מיר קאַנען בעסער גלייבן.
אַט זעט אפּ קאַפּ מײַנעם די האָר,
ווי זיי זײַנען צעפּליקט, צעשוּיבערט!
דאָס אלץ ווי קאַנט איר צווען גאָר,
און ס'כאַפט אײַך גאָר ניט אָן קײַן שוידער? !
איר זײַט דען מעגער? — האָזן זײַט איר.
ווי האָזן דאַרף מען אײַך פאַרטרייבן,
אויב איר דערלויבט, אז יעדער אויסוורף
זאָל אָפּנעמען באַ אײַך די ווייבער.
איר זײַט קײַן מעגער ניט, נאָר שאָפּ.
א סטאדע שאָפּ זײַט איר א פּראָסטע,
און אַט דער נאָמען שעפּסנקוואַל
איז איצט פאַר אײַך, ווי אָנגעמאַסטן.
איר טראָגט נאָך שווערדן באַ דער זײַט! ..
אהערצו גיט מיר אלע שווערדן...
די פרויען וועלן — זיכער זײַט —
זיי אויסנוצן מיט מערער ווערדע.
אויב ניט מיט שווערדן, וועלן מיר
אפּ די טיראנעס גײַן מיט פּלאָקנס.
און איר אהײַם צעגײַט זיך גלייך
און זעצט זיך דאָרטן שטריקן זאָקן, —
אפּ עפעס בעסערס טויגט איר ניט,
ניטאָ פון אײַך קײַן אנדערע נוצן.
און מאָרגן וועלן מיר נאָך אײַך
אינ אונדזערע טשיפּיקלעכ פאַרפּוצן.
וואָס ווארט איר נאָך, וואָס שטייט איר דאָ?

צי אייך האָט אלץ נאָך ניט פארדראָסן?
גיט זעט! גיט זעט! דער קאָמאנדאָר
דאָרט קלייבט זיך אויפהענגען פראַנדאָסאָן
אַן רעכט, אָן מישפעט, אָן געריכט...
אייך אלע וועט ער טאָן דאָס זעלבע.
איר זינט פאכדאָנימ, איר זינט ווערט,
ער זאָל אייך אויסשעכטן ווי קעלבלעכ!

ע ס ט ע ב א נ

ניינ, טאָכטער לייבע מינע, ניינ.
וואָס זיינען מיר? צי טאקע האָזן?
מעג מיך די גאנצע וועלט ניט לאָזן —
אפ דעם טיראן איך גיי אליינ.

כ ו א נ

איך אויך. גענוג! גענוג זיך שרעקן.

ב א ר י ל ד אָ

קומט! קומט! עס גייט גאנצ שעפסנקוואל!

כ א ס י נ ט ע

עי, מענגאָ, נא דיר, נעם מיין שאל!
אונ בינד ארום זי אפ א שטעקן,
אונ זאָל צעפאָכען זי דער ווינט...
ווי אונדזער פאָן.

ע ס ט ע ב א נ

אהער! געשווינד!
נעמט שווערדן, שפיזן, שטעקנס, פלעקער!

מענגאָ

אונ טויט אונ אומקומ די פארעטער!

אלאָנואָ

באטראכט זיכ! שטיי! דו נאריש פאָלק!

לארענסיע

קומט! קומט! אונ זיין זאָל מיט דערפאָלג!

צווייטע סצענע

הייז פון קאמאנדאָר. קאָמאנדאָר. סאָלדאטן. פראָנדאָסאָ מיט געבוירענע העיט.

קאָמאנדאָר

אם העכסטן טורעם הענג אימ אופ,
און זאָל ער הענגען דאָרט וואָס לענגער.

פראָנדאָסאָ

מיין טויט וועט דיר נעקאָמע ברענגען,
וועסט האָבן גיכ א וויסטן סאָפּ.

קאָמאנדאָר

רייסט אויס דעם צונג... דו הונט! דו פויער!

(די סאָלדאטן ווילן אוועקמירן פראָנדאָסאָן, הינטער דער בינע א שטאר-
קער גערויש)

ווארט אויס. וואָס איז דאָרט פאר א רויש?

פלאָרעס (לויפט אריין)

סעניאָר, מע ברעכט דאָרט טיר און טויער.

קאמאנדאָר

מע ברעכט די טיר? בא מיר אינ הייז?..
ווער?

פלאָרעס

שעפּטנקוואַל!

קאמאנדאָר

צעטרייב פונדאנען.

פלאָרעס

סעניאָר, זיי זיינען דאָרט א סאכ.

קאמאנדאָר

ווי איז די וואכ? וואָס טוט די וואכ?

פלאָרעס

דאָס גאנצע פאָלק איז אופגעשטאנען.

קאמאנדאָר

דאָס פאָלק? אן אופשטאנד קעגן מיר?
אינ בלוט דערטרינקען זיי, פארכלינען!

סאָלדאט (זויפט אריינ א צעבלוטיקטער)

פארהאקט די טיר! פארשטעלט די טיר!
(דער גערויש דערנענטערט זיך)

קאמאנדאָר

וואָס זיינען זיי אראָפּ פון זינען...

די שווערד אהער! אָט וועל איך באַלד!

אזא מינ ווידערשטאנד זיי געבן...

(מע טרייסלט שטארק די טיר. מע הערט אויסרופן)

אויסרופן

ברעכט! צינדט! נעקאמע, שעפסנקוואל!

קאָמאנדאָר (טרעט אָפּ גייט צו, צעבינדט פּראָנאָסאָ)

פּראָנדאָסאָ, כישענק דיר איצט דאָס לעבן,
גיי שטיל זיי איינ...

פּראָנדאָסאָ

א שיינעם דאנק!

דאָס לעבן איז מיר טאקע נייטיק,

נאָר ווער באדארפ איצט דיין געשאנק...

(ער טוט א שפרונג צו דער טיר, גיט זי א ריס פונ אינווייניק. די
טיר פראצט אופ. עס ריסט זיך אריין באוואַסנטע פויערימ)

אלע

אַט איז ער, דער טיראן! אימ טויטן!

קאָמאנדאָר

הערט אויס! הערט אויס!

אלע

מיר זיינען טויב!

פלאַרעס (הייבט אופ די הענט)

אנטשולדיקט מיך. איך האָב כאראַטע.

פּראָנדאָסאָ (כאפט א שווער)

אנטשולדיקן אייך נאָכן טויט,

ווען איר וועט אויסהויכן דעם אַטעם.

(שלאָגט זיך מיטן קאָמאנדאָר. דער קאָמאנדאָר טרעט אָפּ הינגער דער
בינע. לאָרענסיע ווארפט זיך אפּ פלאָרעס)

פלאַרעס (מיט אומגעהויבענע הענט)

כיהאָב אויסגעפילט נאָר זיינ באפעל.

לאורענסייע

דערצייל נישט ווער דו ביסט... מיר ווייסן.
פלאַרעס (טרעט אָפּ צו דער וואַנט)
געטאַנ, וואָס ער האָט מיר געהייסן.

לאורענסייע

באצאָל אצינדער מיט דיין פעל.

(דערשטעכט אימ)

שטימען (הינטער דער בינע)

טויט די פארעטער! טויט די סאַנימ!

פראַנדאָסאַ (לויפט ארייַן מיטן קאַמאנדאָרט קאַפּ אפּ דער שפּיז)

צערעכנט זיך מיט זיי פאר אלץ.

אלע

נעקאַמע, שעפּסנקוואַל! נעקאַמע!

זאָר לעבן אונדזער שעפּסנקוואַל!

פאַרהאַנג

אינהאלט

זייט	
9	הירש לעקערט . . . . .
113	דער אורטייל קומט . . . . .
149	פאָלק (זייט לאָפּע דע וועגעט שעסטניקוואל) . . . . .

Редактор—М. Литваков. Техред—М. Погостер
Корректор—М. Иткович
Сдано в набор 5/VII—35 г. Подписано к пе-
чати 2/XI—35 г. ф. б. 62X94¹/₁₆. 14³/₄ п. л.
Уп. Главлита Б—13851. Тираж 2.500.

Тип. „Дер Эмес“, Москва, Покровка, 9.
Зак. № 733